

Додаток до рішення
п'ятнадцятої сесії обласної ради
сьомого скликання
_____ 2018 року № ____/VII

ПЛАН ЗАХОДІВ з реалізації у 2018-2020 роках СТРАТЕГІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ на період до 2020 року

у редакції рішення обласної ради від _____ 2018 року № ____/VII

Чернігів 2018

Перелік скорочень

ВНС – водопровідна насосна станція

ВВП – валовий внутрішній продукт

ВРП – валовий регіональний продукт

Е(Ш)МД – екстрена (швидка) медична допомога

ЄС – Європейський Союз

ЗМІ – засоби масової інформації

ДСРР – Державна стратегія регіонального розвитку

КЛПЗ – комунальний лікувально-профілактичний заклад

КНС – каналізаційна насосна станція

МОЗ – Міністерство охорони здоров'я

МТД – міжнародна технічна допомога

МСП – мале та середнє підприємництво

МФО – міжнародна фінансова організація

НАМН – Національна академія медичних наук

ООН – Організація Об'єднаних Націй

ПМСД – первинна медико-санітарна допомога

РЛП – регіональний ландшафтний парк

СОК – сільськогосподарський обслуговуючий кооператив

СРР – стратегія розвитку регіону

ТПВ – тверді побутові відходи

ТЗ – технічне завдання

ФАП – фельдшерсько-акушерський пункт

ФП – фельдшерський пункт

ХЗЗР – хімічні засоби захисту рослин

ЦНАП – Центр надання адміністративних послуг

ЦПМСД – Центр первинної медико-санітарної допомоги

ЦРЛ – центральна районна лікарня

ЦМЛ – центральна міська лікарня

Зміст

Перелік скорочень.....	2
Зміст.....	3
1. Методологія та процес підготовки Плану заходів з реалізації Стратегії.....	5
2. Структура стратегічних, операційних цілей та завдань Стратегії сталого розвитку Чернігівської області на період до 2020 року.....	8
3. Програми регіонального розвитку.....	10
3.1. Програма 1. Розвиток людського потенціалу.....	10
3.1.1. Актуальні проблеми та потреби.....	11
3.1.2. Перелік технічних завдань на проекти регіонального розвитку Програми 1.....	12
3.1.3. Очікувані результати реалізації Програми 1.....	18
3.1.4. Орієнтовний фінансовий план Програми 1.....	19
3.1.5. Передумови та ризики виконання Програми 1.....	21
3.2. Програма 2. Підвищення конкурентоспроможності області та забезпечення стійкого економічного зростання.....	22
3.2.1. Актуальні проблеми та потреби.....	23
3.2.2. Перелік технічних завдань на проекти регіонального розвитку Програми 2.....	24
3.2.3. Очікувані результати реалізації Програми 2.....	29
3.2.4. Орієнтовний фінансовий план Програми 2.....	30
3.2.5. Передумови та ризики виконання Програми 2.....	32
3.3. Програма 3. Розвиток сільських територій	33
3.3.1. Актуальні проблеми та потреби.....	34
3.3.2. Перелік технічних завдань на проекти регіонального розвитку Програми 3.....	35
3.3.3. Очікувані результати реалізації Програми 3.....	37
3.3.4. Орієнтовний фінансовий план Програми 3.....	38
3.3.5. Передумови та ризики виконання Програми 3.....	39
4. Основні суб'єкти реалізації Стратегії.....	40
5. Каталог технічних завдань на проекти регіонального розвитку.....	42
5.1. Технічні завдання Програми 1. Розвиток людського потенціалу... Технічні завдання напрямку 1.А. Комплексний розвиток територіальних громад.....	42
Технічні завдання напрямку 1.В. Захист і збереження територій.....	57
Технічні завдання напрямку 1.С. Створення умов до формування здорового населення та підтримка сімейних цінностей.....	63
Технічні завдання напрямку 1.Д. Забезпечення умов для отримання якісної освіти.....	80
Технічні завдання напрямку 1.Е. Розвиток культурного і духовного середовища, забезпечення патріотичного виховання населення.....	86

5.2 Технічні завдання Програми 2 Підвищення конкурентоспроможності області та забезпечення стійкого економічного зростання.....	89
Технічні завдання напрямку 2.А. Підвищення рівня інвестиційної привабливості та інноваційної спроможності.....	89
Технічні завдання напрямку 2.В. Стимулювання розвитку малого і середнього підприємництва.....	100
Технічні завдання напрямку 2.С. Розвиток туризму.....	117
5.3. Технічні завдання Програми 3 Розвиток сільських територій.....	120
Технічні завдання напрямку 3.А. Розвиток високопродуктивного агропромислового комплексу.....	120
Технічні завдання напрямку 3.В. Підвищення рівня стандартів життя населення в сільській місцевості.....	125
6. Система моніторингу та оцінки результативності виконання Плану заходів з реалізації у 2018–2020 роках Стратегії сталого розвитку Чернігівської області на період до 2020 року.....	130
7. Індикатори (показники) результативності виконання Плану заходів з реалізації у 2018–2020 роках Стратегії сталого розвитку області на період до 2020 року.....	131

1. Методологія та процес підготовки Плану заходів з реалізації Стратегії

Стратегія сталого розвитку Чернігівської області до 2020 року (далі – Стратегія) розроблена на основі чинного українського законодавства із використанням кращого європейського та українського досвіду Координаційною радою та Робочою групою із розробки Стратегії сталого розвитку області до 2020 року протягом ряду засідань та дискусій у період із серпня 2014 року до лютого 2015 року за сприяння проекту Європейського Союзу «Підтримка політики регіонального розвитку в Україні». Стратегія затверджена рішенням двадцять п'ятої сесії обласної ради шостого скликання 28 травня 2015 року.

Стратегія розроблялась на основі регіонального партнерства, яке передбачало участь обласної і районних адміністрацій, органів місцевого самоврядування, освітніх та наукових установ, організацій громадянського суспільства, представників приватного сектору та широкого кола зацікавлених сторін області.

Стратегія забезпечує системний та комплексний підхід до подальшого розвитку області з метою ефективного використання наявного потенціалу. В ній ставляться стратегічні та операційні цілі розвитку регіону на основі принципів сталого розвитку.

Стратегія визначає напрямки та завдання щодо соціально-економічного розвитку Чернігівської області до 2020 року з метою досягнення наступного стратегічного бачення: перетворити Чернігівщину в економічно самодостатній, екологічно чистий і туристично привабливий регіон європейської держави – України – з високорозвинутим промислово-аграрним комплексом, гідним рівнем життя населення, зі щасливими, патріотичними та працьовитими жителями.

Стратегія реалізується у два етапи: 2015–2017 та 2018–2020 роки. План реалізації Стратегії (надалі – План) представляє першочергові зусилля по перетворенню поставлених стратегічних цілей в програми і проекти з визначеними засобами реалізації, відповідальністю і часовими рамками впровадження.

Розробка Плану є окремим важливим процесом стратегічного планування розвитку області, який відбувається через залучення широкого кола суб'єктів регіонального розвитку.

Підготовка Плану на 2018–2020 роки проводилась з жовтня 2016 року відповідно до цілей, поставлених у Стратегії, з огляду на існуючі та передбачувані можливості розвитку і виклики. Широка група зацікавлених сторін регіонального розвитку активно залучалася до процесу мобілізації регіональних ідей до проектів, які оцінювалися і групувалися у тематичні програми.

План передбачає наявні та прогнозовані фінансові можливості і забезпечує узгодження зі стратегічними цілями регіональної Стратегії, Державної стратегії регіонального розвитку України на період до 2020 року та іншими важливими аспектами розвитку.

На стратегічному рівні мета розвитку Чернігівської області містить три стратегічні цілі на період до 2020 року. Стратегічні цілі є загальними, тому вони залишаються актуальними і властивими визначеним напрямкам регіонального розвитку після завершення першого програмного циклу, розробленого в цьому Плані. Кожна стратегічна ціль (Програма) складається з декількох операційних цілей (напрямків).

Стратегічні цілі (Програми)		
1. Розвиток людського потенціалу «Людина – понад усе»	2. Підвищення конкурентоспроможності області та забезпечення стійкого економічного зростання «Конкурентоспроможний регіон»	3. Розвиток сільських територій «Регіон рівних можливостей»
Операційні цілі (напрямки)		
1.1. Комплексний розвиток територіальних громад	2.1. Підвищення рівня інвестиційної привабливості та інноваційної спроможності	3.1. Розвиток високопродуктивного агропромислового комплексу
1.2. Захист і збереження територій	2.2. Стимулювання розвитку малого і середнього підприємництва	3.2. Підвищення стандартів життя та рівня зайнятості в сільській місцевості
1.3. Створення умов до формування здорового населення та підтримка сімейних цінностей	2.3. Розвиток туризму	
1.4. Забезпечення умов для отримання якісної освіти		
1.5. Розвиток культурного і духовного середовища, забезпечення патріотичного виховання населення		

Вибір наведених вище операційних цілей ґрунтувався на регіональних порівняльних перевагах і дієвому використанні визначених можливостей розвитку з метою скорочення слабких сторін і проблем розвитку, а також пом'якшення ризиків.

При підготовці Плану реалізації Стратегії було взято до уваги такі фактори, як визначення найбільш важливих проблем розвитку області, що можуть бути вирішені на регіональному рівні, виходячи з повноважень обласних органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та ресурсів, які для цього можуть бути залучені, а також відповідність програм, напрямів і технічних завдань на проекти регіонального розвитку, що пропонуються у Плані, для досягнення стратегічних цілей, визначених у Стратегії сталого розвитку Чернігівської області на період до 2020 року.

В процесі підготовки Плану реалізації Стратегії максимально застосовувалися принципи, методологія та інструменти для стратегічного і операційного планування ЄС з поправками для відображення особливостей України та області.

Принципи та інструменти, які застосовувалися для визначення напрямків розвитку і сфер втручання, передбачають:

Партнерство – домовленість про спільні цілі шляхом консультацій та на основі консенсусу з представниками влади, ділових кіл, освітніх установ, організацій громадянського суспільства та інших відповідних зацікавлених сторін.

Участь та спільну зацікавленість – забезпечення широкої соціальної згоди, чіткої громадської підтримки реалізації, зацікавленості діяти в напрямку спільних цілей, взаємної довіри, спільної відповідальності і підзвітності, а також захист від спроб окремих суб'єктів розвитку задовольнити лише власні інтереси.

Сталість – результат застосування усталених принципів і методологічних інструментів, таких як баланс і узгодженість стратегічних і операційних елементів (цілей, заходів, програм).

Інтеграцію – досягнуту завдяки широкій участі усіх зацікавлених сторін та забезпеченню їх потреб на регіональному рівні через розробку спільних заходів.

Інновацію – визначення оптимальних і оригінальних втручань (проектів) з метою забезпечення найбільш ефективного використання наявних ресурсів.

Узгодженість, ієрархію та взаємопов'язаність – передбачення у планувальних документах нижчого рівня узгодженості з планами вищого рівня з можливою більшою конкретизацією.

План розроблено з урахуванням вимог наказу Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 31.03.2016 № 79 «Про затвердження Методики розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації».

Партнерами процесу підготовки Плану реалізації Стратегії стали Проект ЄС «Підтримка політики регіонального розвитку в Україні», Польське Міністерство розвитку та Польська асоціація бізнес-інноваційних центрів в рамках проекту «Зростання інвестиційної привабливості та конкурентоздатності регіонів України», які надавали методичну допомогу в процесі його розробки.

Інновацією нового інструменту регіонального розвитку, передбаченого Планом реалізації Стратегії, є запровадження проектного підходу для досягнення результату та максимальна відкритість і прозорість процесу відбору та реалізації проектів.

Експертними групами, утвореними розпорядженням голови облдержадміністрації від 12 січня 2017 року № 11, проведена робота з мобілізації проектних ідей та об'єднання їх у технічні завдання до проектів регіонального розвитку, реалізація яких дозволить досягнути визначених Стратегією цілей.

У фазі розробки Плану реалізації ідеї проектів були оцінені і зібрані в три тематичні Програми з урахуванням їх взаємного посилення і доповнення.

План реалізації націлений на використання основних економічних можливостей, наявних в області, але також враховує оптимальні способи

дотримання принципів сталого розвитку – соціальну інтеграцію, доступність і захист довкілля з урахуванням збереження природних, культурних і історичних ресурсів та надбань.

Важливим є територіальні аспекти реалізації проектів, які мають призводити до зменшення існуючих дисбалансів розвитку між окремими районами та містами області та сприяти стимулюванню різних форм співробітництва територіальних громад.

2. Структура стратегічних, операційних цілей та завдань Стратегії сталого розвитку Чернігівської області на період до 2020 року

Стратегічні цілі	Операційні цілі	Завдання
1. Розвиток людського потенціалу <i>«Людина – понад усе»</i>	1.1. Комплексний розвиток територіальних громад	1.1.1. Підтримка взаємодії громад з метою вирішення спільних проблем. 1.1.2. Забезпечення подальшого розвитку інформаційного простору, забезпечення інформаційної безпеки, підтримка свободи слова, відкритості у діяльності органів державної влади, забезпечення інформаційних потреб населення області. 1.1.3. Сприяння реалізації статутної діяльності інститутів громадянського суспільства області, налагодження системного діалогу органів виконавчої влади з громадськістю, підвищення якості підготовки рішень з важливих питань державного, регіонального та суспільного життя з урахуванням громадської думки. 1.1.4. Формування механізмів залучення мешканців для вирішення місцевих проблем, сприяння створенню органів самоорганізації населення, покращення доступу до публічної інформації. 1.1.5. Розвиток інфраструктури населених пунктів, у т.ч. об'єднаних територіальних громад. 1.1.6. Підтримка розробки містобудівної документації та впровадження нових технологічних можливостей для ведення містобудівного кадастру.
	1.2. Захист і збереження територій	1.2.1. Збереження та охорона навколишнього природного середовища для майбутніх поколінь. 1.2.2. Створення безпечних умов проживання населення. 1.2.3. Формування екологічної свідомості та екологічної культури громадян.
	1.3. Створення умов до формування здорового населення та підтримка сімейних цінностей	1.3.1. Підвищення якості та доступності надання первинної медичної допомоги. 1.3.2. Профілактика та забезпечення раннього виявлення захворювань. 1.3.3. Підвищення ефективності використання ресурсів, якості та доступності вторинної та третинної медичної допомоги. 1.3.4. Розвиток спортивної інфраструктури для

Стратегічні цілі	Операційні цілі	Завдання
		занять фізичною культурою і спортом. 1.3.5. Проведення просвітницької роботи з пропаганди здорового способу життя. 1.3.6. Підтримка сімейних цінностей та профілактика соціального сирітства.
	1.4. Забезпечення умов для отримання якісної освіти	1.4.1. Підвищення якості та рівного доступу населення до загальної середньої освіти. 1.4.2. Розбудова мережі дошкільних навчальних закладів, підвищення рівня охоплення дітей дошкільною освітою. 1.4.3. Розвиток професійної освіти відповідно до потреб регіонального ринку праці, у т.ч. розвиток системи освіти впродовж життя.
	1.5. Розвиток культурного і духовного середовища, забезпечення патріотичного виховання населення	1.5.1. Підтримка розвитку культурно-мистецьких закладів. 1.5.2. Розвиток мистецької освіти. 1.5.3. Патріотичне виховання населення, відродження, збереження та розвиток народних традицій, фольклору, народної творчості та художніх промислів.
2. Підвищення конкурентоспроможності області та забезпечення стійкого економічного зростання «Конкурентоспроможний регіон»	2.1. Підвищення рівня інвестиційної привабливості та інноваційної спроможності	2.1.1. Створення умов для формування сприятливого інвестиційного середовища, позитивного іміджу області та розвитку міжнародного співробітництва. 2.1.2. Локалізація економіки на основі кластерного підходу. 2.1.3. Сприяння розвитку наукової, науково-технічної, інноваційної діяльності та високотехнологічних виробництв. 2.1.4. Підвищення енергоощадності в усіх секторах.
	2.2. Стимулювання розвитку малого і середнього підприємництва	2.2.1. Підвищення конкурентоспроможності малого та середнього підприємництва. 2.2.2. Розвиток інфраструктури підтримки підприємництва. 2.2.3. Ресурсне та інформаційне забезпечення.
	2.3. Розвиток туризму	2.3.1. Туристична промоція області та просування туристичних брендів. 2.3.2. Підтримка в належному стані об'єктів історико-культурної спадщини та розвиток інфраструктури туризму. 2.3.3. Розвиток активних видів туризму, сільського зеленого туризму та туризму вихідного дня. 2.3.4. Поліпшення стану рекреаційних зон.
3. Розвиток сільських територій «Регіон рівних можливостей»	3.1. Розвиток високопродуктивного агропромислового комплексу	3.1.1. Раціоналізація структури сільськогосподарського виробництва з метою зростання його доданої вартості. 3.1.2. Технологічне переоснащення діючих та створення високотехнологічних нових підприємств з виробництва та переробки сільгосппродукції. 3.1.3. Розвиток виробництва екологічно чистих продуктів харчування та органічного землеробства. 3.1.4. Покращання доступу агровиробників до

Стратегічні цілі	Операційні цілі	Завдання
		ринків збуту.
	3.2. Підвищення стандартів життя та рівня зайнятості в сільській місцевості	3.2.1. Розвиток сучасних форм кооперації в аграрному секторі. 3.2.2. Сприяння самозайнятості та підтримка розвитку неаграрних видів бізнесу у сільській місцевості. 3.2.3. Підвищення рівня облаштування сільської місцевості як сфери життя, діяльності та побуту селян.

3. Програми регіонального розвитку

3.1. Програма 1. Розвиток людського потенціалу

Метою економічного розвитку як країни в цілому, так і кожного регіону держави є створення умов для всебічного розвитку людини, покращення її добробуту, забезпечення її довгого та здорового життя. За рівнем людського розвитку можна судити про рівень соціально-економічного розвитку території і порівнювати рівень життя різних регіонів.

Людський потенціал не лише визначає можливості держави бути забезпеченою творчими, кваліфікованими кадрами в майбутньому, але й впливає на можливості розширеного суспільного відтворення в його демографічних, економіко-соціальних та духовних аспектах. У сучасних умовах успішність розвитку економіки визначається здатністю до генерації інновацій перетворень, зростанням ролі людини у відтворювальних процесах. Це висуває на перший план проблему формування людського потенціалу та виявлення пріоритетних напрямків його розвитку. Розвиток людського потенціалу набуває значення головного і визначального фактору економічного зростання.

Якість життя мешканців області залежить від піклування про їх здоров'я, освіти, умов проживання, надання якісних соціальних та комунальних послуг, наявності комфортного середовища, належних умов для працевлаштування, охорони природного середовища.

Розвиток людського потенціалу впливає на надходження інвестицій, міграційні процеси, ефективність праці, а відтак є чинником конкурентоспроможності Чернігівщини. Підвищення якості життя мешканців області забезпечується в результаті реалізації всіх стратегічних цілей і досягається на основі оптимізації використання внутрішнього потенціалу регіону, врахування особливостей організації економічної діяльності, а також культурних цінностей населення. Крім того, на розвиток людського капіталу впливає стан духовності і рівень культурних стандартів.

Програма 1 включає набір технічних завдань до проектів регіонального розвитку, спрямованих на досягнення Стратегічної цілі 1 «Розвиток людського потенціалу». Зазначені завдання не є самодостатніми для досягнення високої якості життя, однак, при належному ресурсному забезпеченні, впровадження цієї Програми здатне вже у середньостроковій перспективі здійснити відчутний вплив на підвищення якості розвитку людського потенціалу регіону.

Програма 1 «Розвиток людського потенціалу» поєднується з Програмою 2. «Підвищення конкурентоспроможності області та забезпечення стійкого економічного зростання» та Програмою 3 «Розвиток сільських територій», окремі завдання яких прямо та опосередковано сприятимуть розвитку людського потенціалу.

3.1.1. Актуальні проблеми та потреби

Підвищення якості життя мешканців – комплексна мета розвитку регіону, досягнення якої забезпечується в результаті реалізації всіх цілей Стратегії. Вона досягається на основі оптимізації використання внутрішнього потенціалу регіону, врахування особливостей організації економічної діяльності, а також етнокультурних цінностей населення.

Основні переваги, що стосуються якості життя на Чернігівщині, включають: високий рівень освіченості населення; значний економічний, науково-технічний, туристичний потенціал; менший ступінь антропогенного забруднення довкілля у порівнянні з іншими регіонами України; однорідний етнічний склад населення з високим почуттям патріотизму.

Однак існує кілька недоліків, які обмежують перспективи, пов'язані з розблокуванням зростання людського потенціалу. Найбільш очевидними недоліками, що гальмують розвиток, є: складна демографічна ситуація, високий рівень безробіття, низька купівельна спроможність, невідповідність освітніх послуг потребам регіонального ринку праці, низькі доходи сільських домогосподарств, недостатня кількість та аварійний стан об'єктів соціальної інфраструктури в селах (у першу чергу – брак дошкільних навчальних закладів), незадовільний технічний стан доріг, брак фінансових ресурсів у місцевих бюджетах, значні диспропорції у розвитку територій та адміністративно-територіальних одиниць області.

Демографічна ситуація в області є однією з найгірших в Україні та містить високі ризики для майбутнього розвитку територій, що пов'язано, головним чином, з від'ємним природним приростом населення, депопуляцією сільського населення, загостренням незбалансованості у співвідношенні між чоловіками та жінками, диспропорції вікових груп, що є стримуючим фактором у режимі відтворення населення, поступово призводить до скорочення чисельності осіб працездатного віку та зростання демографічного навантаження на суспільство та економіку регіону невиробничим населенням.

До Програми 1 відібрано проектні ідеї, які здатні стати першими кроками до підвищення якості людського потенціалу.

Акцентування цілей стратегічного планування на розвиток людського потенціалу має привернути увагу до якості життя як індикатора конкурентоспроможності регіону та стане поштовхом до стимулювання ділової активності та залучення інвестицій.

Головною метою зазначеної Програми є формування факторів впливу на покращення здоров'я людини та її кращої здатності адаптуватись до умов, що змінюються, підвищення соціальної активності мешканців та їх відповідального ставлення до навколишнього природного середовища, а також активізація територіальних громад, стимулювання місцевого розвитку через

пошук внутрішніх ресурсів за наявності державної підтримки таких процесів з метою забезпечення як власного добробуту, так і розвитку країни та регіону.

3.1.2. Перелік технічних завдань на проекти регіонального розвитку Програми 1

Технічні завдання (ТЗ)	Територіальне спрямування ТЗ
Напрямок 1.А. Комплексний розвиток територіальних громад	
1.1. Підвищення спроможності місцевих ЗМП	Чернігівська область
1.2. Забезпечення населення якісною питною водою	Чернігівська область
1.3. Поліпшення житлових умов проживання населення	Чернігівська область
1.4. Розбудова дорожньої інфраструктури	Чернігівська область
1.5. Оновлення рухомого складу тролейбусів	Чернігівська область
1.6. Створення та функціонування елементів інфраструктури авіаційного транспорту	Чернігівська область
1.7. Поліпшення умов надання соціальних послуг установами сфери соціального захисту населення	Чернігівська область
1.8. Впровадження інноваційних технологій у сферу ведення містобудівного кадастру	Чернігівська область
1.9. Забезпечення розробки генеральних планів населених пунктів	Території громад Чернігівської області
1.10. Розроблення схем планування територій	Чернігівська область
Напрямок 1.В. Захист і збереження територій	
1.11. Поліпшення екологічного стану річки Стрижень	Басейн річки Стрижень (м. Чернігів, Чернігівський район)
1.12. Берегоукріплення берегів р. Десна на території Чернігівської області	Територія басейну р. Десна
1.13. Сприяння територіальним громадам в організації надання послуг зі збору, вивезення, складування, сортування та утилізації твердих побутових відходів (ТПВ)	Чернігівська область
1.14. Забезпечення екологічного збирання, перевезення та знешкодження непридатних хімічних засобів захисту рослин (ХЗЗР)	Чернігівська область
1.15. Інформаційно-просвітницька робота по збереженню та охороні довкілля	Чернігівська область
Напрямок 1.С. Створення умов до формування здорового населення та підтримка сімейних цінностей	
1.16. Модернізація мережі закладів охорони здоров'я області, що надають первинну медико-санітарну допомогу	Чернігівська область
1.17. Поліпшення якості надання високоспеціалізованої онкологічної допомоги населенню Чернігівської області	Чернігівська область
1.18. Профілактика, раннє виявлення та надання медичної допомоги хворим на туберкульоз	Чернігівська область
1.19. Поліпшення умов отримання населенням послуг у багатопрофільних та спеціалізованих закладах охорони здоров'я	Чернігівська область
1.20. Розширення мережі для своєчасного надання екстреної медичної допомоги	Чернігівська область
1.21. Забезпечення населення сучасною спеціалізованою кардіологічною медичною допомогою	Чернігівська область
1.22. Будівництво та реконструкція спортивних споруд	Чернігівська область

Технічні завдання (ТЗ)	Територіальне спрямування ТЗ
1.23. Будівництво спортивних майданчиків для масового використання	Чернігівська область
1.24. Створення безпечного і комфортного середовища для оздоровлення та відпочинку дітей в області	Чернігівська область
1.25. Формування здорового способу життя та активної життєвої позиції мешканців області	Чернігівська область
1.26. Модернізація системи соціальної підтримки населення області	Чернігівська область
Напрямок 1.D. Забезпечення умов для отримання якісної освіти	
1.27. Поліпшення умов перебування учнів у загальноосвітніх навчальних закладах області	Чернігівська область
1.28. Забезпечення навчальних закладів області сучасними засобами навчання	Чернігівська область
1.29. Рівний доступ до якісної освіти кожній дитині	Райони Чернігівської області
1.30. Підвищення рівня охоплення дітей дошкільною освітою та поліпшення її якості	Чернігівська область
Напрямок 1.E. Розвиток культурного і духовного середовища, забезпечення патріотичного виховання населення	
1.31. Поліпшення умов отримання культурних послуг та підвищення їх якості	Чернігівська область
1.32. Від збереження національних традицій – до зростання духовності і підвищення культурних стандартів	Чернігівська область

Програма 1 складається з 5-ти напрямків, які включають:

- 1.A. Комплексний розвиток територіальних громад.
- 1.B. Захист і збереження територій.
- 1.C. Створення умов до формування здорового населення та підтримка сімейних цінностей.
- 1.D. Забезпечення умов для отримання якісної освіти.
- 1.E. Розвиток культурного і духовного середовища, забезпечення патріотичного виховання населення.

Напрямок 1.A. Комплексний розвиток територіальних громад

Територіальні громади здійснюють місцеве самоврядування в різноманітних формах, які в узагальненому вигляді можна представити як: вираження жителями власних інтересів, потреб, запитів; консультації між членами територіальної громади та посадовими особами місцевого самоврядування щодо вирішення місцевих проблем; участь мешканців у діяльності органів місцевого самоврядування; безпосереднє розв'язання членами громади місцевих проблем. При цьому конституювання територіальної громади як первинного суб'єкта місцевого самоврядування, основного носія його функцій і повноважень відводить головну роль у вирішенні питань місцевого значення саме населенню, що передбачає активне включення членів територіальної громади у процеси розробки та ухвалення управлінських рішень.

Одним із основних критеріїв ефективності розвитку регіону є забезпечення комфортного, безпечного середовища життєдіяльності для

людини на всій території регіону, незалежно від розташування місцевості. Громадяни мешкають у конкретних містах, селищах і селах, тому повсякденно мають вирішувати проблеми життєзабезпечення.

Напрямок 1.А спрямований на забезпечення комфортного середовища мешканців області, незалежно від місця проживання, у таких сферах як транспортна доступність, підвищення якості житлово-комунального господарства, розвиток інформаційно-комунікативної інфраструктури.

Реалізація проектів зазначеного напрямку забезпечить умови для поширення практики розвитку соціальної активності мешканців громад, організації їх співпраці, сприятиме більш якісному та ефективному використанню спільних ресурсів.

Таким чином, у період дії Плану реалізації Стратегії передбачається сфокусувати увагу на завданнях, що сприятимуть:

- зростанню комунікацій між громадянами та органами влади;
- покращенню забезпечення населення якісною питною водою;
- реалізації гарантій держави в частині забезпечення житлом і належним соціальним захистом незахищених верств населення, та осіб, які відповідно до діючого законодавства потребують поліпшення житлових умов;
- підвищенню рівня благоустрою населених пунктів;
- покращенню транспортного сполучення населених пунктів;
- забезпеченню населених пунктів якісним дорожнім покриттям;
- підвищенню ефективності, економічності та надійності автомобільних доріг;
- своєчасному взаємоузгодженню державних, громадських та приватних інтересів під час планування і забудови територій.

Реалізація проектів зазначеного напрямку сприятиме активізації мешканців області, посиленню інституційної спроможності органів місцевого самоврядування через підвищення активності громади у частині залучення населення до вирішення місцевих проблем.

Напрямок 1.В. Захист і збереження територій

Безпечне та чисте довкілля є однією з ключових умов здорового, активного та довгого життя людини. За сучасних умов інтенсифікації промислового виробництва та домінування великих агрохолдингів у сільському господарстві (з неконтрольованим застосуванням мінеральних добрив та прискореним виснаженням ґрунтів), зменшення ролі держави в регулюванні економічної діяльності, яке притаманне ринковій економіці, за відсутності ефективного контролю стану довкілля та реальних механізмів впливу на порушників екологічного законодавства із застосуванням адекватних заходів з метою збереження чи відновлення природного стану довкілля, значення проблеми захисту і збереження територій важко переоцінити.

Еколого-просвітницька робота з молоддю та громадськістю, популяризація природоохоронної роботи, привернення уваги до енергоощадності, раціонального використання природних ресурсів, збереження об'єктів та розширення площ природно-заповідного фонду Чернігівщини вкрай

необхідні для сталого розвитку суспільства.

На даний час в Україні спостерігаються тенденції актуалізації проблеми екологічно сталого природокористування, яке забезпечувало б поєднання високої продуктивності використання природних ресурсів з максимальним збереженням і збільшенням їх корисних властивостей і якостей.

Реалізація завдань цього напрямку сприятиме активізації населення та формуванню екологічної культури, посиленню інституційної спроможності органів місцевого самоврядування та має принести наступні позитивні зміни для області:

- створення безпечних умов проживання населення;
- вирішення екологічних, санітарних та соціальних проблем сіл, селищ і міст;
- покращення стану навколишнього природного середовища області;
- забезпечення екологічної безпеки водокористування;
- збереження водних ресурсів для майбутніх поколінь;
- удосконалення системи збирання, вилучення, переробки та знешкодження побутових і промислових відходів;
- формування в суспільстві екологічних цінностей і засад сталого споживання та виробництва, підвищення екологічної обізнаності та свідомості громадян.

Напрямок 1.С. Створення умов до формування здорового населення та підтримка сімейних цінностей

Одним із найважливіших завдань є збільшення активного періоду життя громадян шляхом забезпечення умов доступу населення до високоякісних медичних послуг, повноцінного фізичного розвитку, популяризації фізичної культури та спорту і здорового способу життя. Однак, на даний час рівень фізичної культури і спорту не відповідає сучасним вимогам і не може задовольнити потреби населення. Недостатньо уваги приділяється фізичному вихованню в сім'ях, загальноосвітніх, професійно-технічних навчальних закладах.

Для області притаманна складна демографічна ситуація, пов'язана з від'ємним природним приростом населення, незбалансованістю населення за статевою ознакою, диспропорцією вікових груп, що негативно позначається на процесі відтворення населення, обмежує кількість працездатного населення. Тому питання здоров'я населення є одним із визначальних чинників розвитку економіки регіону, показником його благополуччя.

Стан здоров'я жителів області впливає на формування його працересурсного потенціалу, визначає рівень продуктивності праці. Також він значною мірою залежить від якості і результативності існуючої системи охорони здоров'я.

Тому особливу вагу набуває задоволення потреби населення у медичній допомозі, забезпечення доступності, якості і своєчасності надання медичних послуг, належний рівень профілактики захворювань та смертності.

Підтримка сімейних цінностей є одним із напрямків у гуманітарній політиці регіону, адже це є запорукою зменшення поширенню соціального

сирітства, безпритульності, тощо. Це реалізується через зміцнення інституту сім'ї шляхом формування засад відповідального усвідомленого батьківства, розвитку форм сімейного виховання.

Незадовільним є нинішній стан утримання і використання матеріально-технічної бази фізичної культури і спорту, який нагально потребує покращення. Через відсутність стабільних джерел фінансування діюча система спортивних споруд не повною мірою відповідає санітарно-гігієнічним і технічним вимогам.

Зазначені проблеми розвитку фізкультурно-оздоровчої і спортивно-масової роботи призводять до значного погіршення фізичного стану працездатної частини населення, зростанню захворювань тощо.

Ця проблема не має адекватного відображення у суспільній свідомості як проблема першочергового значення, натомість негативні наслідки від погіршення фізичного стану людини, зростання рівня захворюваності та наявності шкідливих звичок призводить до значних економічних і соціальних втрат.

Відповідно, для забезпечення потреб населення у цьому напрямку важливе значення має стан лікувально-профілактичних закладів області, матеріально-технічної бази закладів фізичної культури і спорту, наявність стабільних джерел фінансування системи спортивних споруд, їх відповідність санітарно-гігієнічним і технічним вимогам.

Реалізація завдань Напрямку 1.С сприятиме формуванню здорового способу життя і активної життєвої позиції мешканців області та передбачає:

- підвищення ефективності надання первинної медико-санітарної допомоги, збільшення її впливу на стан здоров'я населення, поліпшення відновлення людських ресурсів та подолання несприятливих демографічних тенденцій;
- забезпечення якісною медичною допомогою мешканців, особливо сільської місцевості, в повному обсязі;
- створення умов для збільшення активного періоду життя громадян шляхом профілактики та забезпечення раннього виявлення захворювань, наближення медичної допомоги до населення;
- надання населенню області якісної спеціалізованої та високоспеціалізованої медичної допомоги
- зміцнення матеріально-технічної бази для розвитку фізичної культури та спорту;
- популяризація фізичної культури та спорту;
- забезпечення потреб населення у зміцненні фізичного здоров'я та створення умов для повноцінного фізичного розвитку;
- створення умов для належної організації оздоровлення і відпочинку дітей;
- підвищення ефективності впровадження здорового способу життя, профілактики захворювань, зміцнення індивідуального та громадського здоров'я;

- удосконалення системи надання соціальних послуг для дітей, які опинились у складних життєвих обставинах, дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування.

Напрямок 1.Д. Забезпечення умов для отримання якісної освіти

Забезпечення високої якості вітчизняної освіти відповідно до потреб держави та з урахуванням європейських і світових досягнень є одним із пріоритетів розвитку освіти в регіоні.

Для підвищення рівня шкільної освіти, створення оптимальних умов навчання і виховання учнів, підвищення привабливості проживання в містах та селах існує необхідність у будівництві нових шкіл та реконструкції існуючих загальноосвітніх закладів.

Ефективне впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій забезпечить подальше вдосконалення навчально-виховного процесу, доступність освіти, підготовку молодого покоління до життя в інформаційному суспільстві.

Належна організація підвозу учнів сільської місцевості, які проживають за межею пішохідної доступності, до навчальних закладів сприятиме проведенню оптимізації загальноосвітніх закладів, створенню умов для безпеки дітей, збереженню їх здоров'я, ефективному використанню бюджетних коштів, кадрового потенціалу педагогічних працівників, удосконаленню мережі навчальних закладів, а також розширить можливості для гурткової та позакласної роботи.

Дошкільна освіта є обов'язковою первинною складовою частиною системи безперервної освіти в Україні. Для надання якісних освітніх послуг в дошкільних навчальних закладах області необхідно створення комфортних умов під час навчально-виховного процесу.

Реалізація завдань по даному напрямку дасть можливість:

- підвищити рівень шкільної освіти для дітей міської та сільської місцевостей;
- створити умови для забезпечення рівних можливостей одержання якісної освіти, розширення альтернативних форм її здобуття;
- підвищити рівень викладання предметів в освітніх закладах області шляхом використання мультимедійного обладнання і електронних засобів навчального призначення та організації вільного доступу учнів і педагогічних працівників до високоякісних та сучасних освітніх ресурсів;
- створити умови для забезпечення у сільській місцевості регулярного безоплатного перевезення учнів та педагогічних працівників до місць навчання, роботи і додому;
- створити оптимальну мережу загальноосвітніх навчальних закладів у сільській місцевості та забезпечити їх технічними засобами навчання.

Напрямок 1.Е. Розвиток культурного і духовного середовища, забезпечення патріотичного виховання населення

Збереження культурної та історичної спадщини є одним із важливих об'єднавчих чинників у регіоні. Підвищення привабливості мистецьких і

культурних закладів для української та світової спільноти – першочергові заходи у цій сфері.

На сьогодні обласні заклади культури і мистецтв потребують капітального ремонту і оснащення технічним обладнанням. Необхідно створити належні умови для збереження культурних надбань, розвитку професійного мистецтва і аматорської творчості.

Крім того, особливу увагу потрібно приділяти патріотичному вихованню, що сьогодні є одним з найголовніших пріоритетів гуманітарної політики в Україні, важливою складовою національної безпеки країни. Забезпечення цілісності, соборності України є серцевиною української національної ідеї. Виховання патріотизму у населення області, його високий рівень здатен забезпечити соціально-політичну стабільність.

Реалізація завдань зазначеного напрямку сприятиме:

- задоволенню потреб населення у послугах сфери культури;
- приведенню матеріально-технічної бази закладів культури до сучасних потреб;
- відродженню, охороні, збереженню, розвитку та популяризації надбань національної культури, народних традицій, звичаїв та обрядів національних меншин;
- створенню умов для виховання у молоді громадянської самосвідомості, правильного уявлення про культуру, побут, звичаї, обряди, традиції українського народу;
- збагачення духовного життя мешканців та гостей області шляхом проведення мистецьких заходів.

3.1.3. Очікувані результати реалізації Програми 1.

Успішна реалізація проектів Програми «Розвиток людського потенціалу» сприятиме досягненню наступних результатів:

- доступність інформації про місцеві органи влади та результати їх роботи;
- підвищення ролі громадських організацій у формуванні, впровадженні та контролі за реалізацією пріоритетних напрямів розвитку регіону;
- поліпшення житлових та комунальних умов проживання громадян;
- підвищення рівня благоустрою населених пунктів та їх транспортного обслуговування;
- покращення екологічної ситуації, запобігання забрудненню об'єктів довкілля;
- підвищення рівня екологічної освіти та свідомості громадян;
- забезпечення доступності надання медичної допомоги населенню, особливо у сільській місцевості;
- уповільнення темпів природного скорочення чисельності населення;
- зниження рівня захворюваності населення за найбільш поширеними хворобами;
- наближення надання медичної допомоги населенню за територіальним принципом;

- утвердження в суспільстві ідеології здорового способу життя та подолання стану суспільної байдужості до здоров'я;
- залучення населення до занять фізичною культурою і спортом та формування здорового способу життя;
- зменшення кількості сімей з дітьми, що опинились у складних життєвих обставинах;
- збільшення рівня охоплення дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, сімейними формами виховання;
- покращення якості надання освітніх послуг;
- забезпечення реалізації права дітей на доступність дошкільної освіти, повноцінний фізичний та інтелектуальний розвиток, формування передумов навчальної діяльності;
- забезпечення охорони, збереження, відродження та розповсюдження надбань культури та народних традицій;
- задоволення потреб населення у послугах сфери культури;
- зростання патріотичних настроїв мешканців області;
- збагачення духовного життя мешканців та гостей області;
- запровадження інновацій в культурно-мистецькому процесі.

3.1.4. Орієнтовний фінансовий план Програми 1.

(прогноз потреб у фінансуванні проектів регіонального розвитку)

№	Назва технічного завдання	Вартість, тис. грн			
		2018 рік	2019 рік	2020 рік	всього
1.1	Підвищення спроможності місцевих ЗМІ	50,0	50,0	-	100,0
1.2	Забезпечення населення якісною питною водою	18 000,0	20 000,0	20 000,0	58 000,0
1.3	Поліпшення житлових умов проживання населення	48 000,0	45 000,0	45 000,0	138 000,0
1.4	Розбудова дорожньої інфраструктури	543758,4	560000,0	610000,0	1713758,4
1.5.	Оновлення рухомого складу тролейбусів	72000,0	72000,0	72000,0	216000,0
1.6.	Створення та функціонування елементів інфраструктури авіаційного транспорту	3000,0	4500,0	100000,0	107500,0
1.7	Поліпшення умов надання соціальних послуг установами сфери соціального захисту населення	198 900,0	154 100,0	86 800,0	439 800,0
1.8	Впровадження інноваційних технологій у сферу ведення містобудівного кадастру	800,0	670,0	530,0	2 000,0
1.9	Забезпечення розробки генеральних планів населених пунктів	4 500,0	4 500,0	4 500,0	13 500,0
1.10	Розроблення схем планування територій	6 600,0	6 600,0	6 600,0	19 800,0
1.11	Поліпшення екологічного стану річки Стрижень	5 000,0	5 000,0	5 000,0	15 000,0

№	Назва технічного завдання	Вартість, тис. грн			
		2018 рік	2019 рік	2020 рік	всього
1.12	Берегоукріплення берегів р. Десна на території Чернігівської області	26 000,0	26 000,0	26 000,0	78 000,0
1.13	Сприяння територіальним громадам в організації надання послуг зі збору, вивезення, складування, сортування та утилізації твердих побутових відходів (ТПВ)	2 000,0	2 000,0	2 000,0	6 000,0
1.14	Забезпечення екологічного збирання, перевезення та знешкодження непридатних хімічних засобів захисту рослин (ХЗЗР)	8 500,0	8 500,0	8 000,0	25 000,0
1.15	Інформаційно-просвітницька робота по збереженню та охороні довкілля	200,0	200,0	700,0	1 100,0
1.16	Модернізація мережі закладів охорони здоров'я області, що надають первинну медико-санітарну допомогу	33 351,0	22 546,0	18 947,0	74 844,0
1.17	Поліпшення якості надання високоспеціалізованої онкологічної допомоги населенню Чернігівської області	90 000,0	30 000,0	35 000,0	155 000,0
1.18	Профілактика, раннє виявлення та надання медичної допомоги хворим на туберкульоз	12 524,6	13 777,1	15 154,8	41 456,5
1.19	Поліпшення умов отримання населенням послуг в багатoproфільних та спеціалізованих закладах охорони здоров'я	186 206,6	165 435,0	220 345,0	571 986,6
1.20	Розширення мережі для своєчасного надання екстреної медичної допомоги	3 346,1	3 346,1	3 346,1	10 038,3
1.21	Забезпечення населення сучасною спеціалізованою кардіологічною медичною допомогою	4 084,2	2 527,5	2 077,5	8 689,2
1.22	Будівництво та реконструкція спортивних споруд	44 350,0	44 350,0	26 000,0	114 700,0
1.23	Будівництво спортивних майданчиків для масового використання	20 000,0	20 000,0	20 000,0	60 000,0
1.24	Створення безпечного і комфортного середовища для оздоровлення та відпочинку дітей в області	7 080,0	13 080,0	13 080,0	33 240,0
1.25	Формування здорового способу життя та активної життєвої позиції мешканців області	179,0	70,0	80,0	329,0
1.26	Модернізація системи соціальної підтримки населення області	орієнтовна вартість проекту остаточно не визначена			
1.27	Поліпшення умов перебування учнів у загальноосвітніх навчальних закладах області	50 000,0	60 000,0	70 000,0	180 000,0

№	Назва технічного завдання	Вартість, тис. грн			
		2018 рік	2019 рік	2020 рік	всього
1.28	Забезпечення навчальних закладів області сучасними засобами навчання	8 000,0	8 000,0	8 000,0	24 000,0
1.29	Рівний доступ до якісної освіти кожній дитині	11 500,0	11 500,0	11 500,0	34 500,0
1.30	Підвищення рівня охоплення дітей дошкільною освітою та поліпшення її якості	22 000,0	35 000,0	48 000,0	105 000,0
1.31	Поліпшення умов отримання культурних послуг та підвищення їх якості	50 274,9	58 043,2	18 860,0	127 178,1
1.32	Від збереження національних традицій – до зростання духовності і підвищення культурних стандартів	380,0	400,0	420,0	1 200,0
	Всього	1 480 584,8	1 397 194,9	1 497 940,4	4 375 720,1

3.1.5. Передумови та ризики виконання Програми 1.

Загальні передумови, що мають значення для впровадження програми, полягають в успішності задекларованих Урядом України реформ, а також ефективності реагування на виклики, пов'язані з військовим конфліктом на сході України.

Також для успішного впровадження Програми мають значення доступність та прозорість фінансування реалізації проектів Плану реалізації Стратегії, зокрема із Державного фонду регіонального розвитку. Фінансування проектів повинно бути забезпечено об'єднанням державних, грантових та приватних коштів.

Додаткові фінансові та адміністративні можливості для реалізації проектів Програми «Розвиток людського потенціалу» можуть виникнути завдяки проведенню реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, хоча відчутні зміни можуть бути досягнуті лише у довгостроковій перспективі у поєднанні зі зміною політики України щодо процесів децентралізації та збільшення можливостей органів місцевого самоврядування.

Також впровадження проектів міжнародної технічної допомоги сприятиме підтримці сталого місцевого розвитку та досягненню очікуваних позитивних результатів.

Важливим позитивним моментом є безпосередній зв'язок Програми «Розвиток людського потенціалу» з іншими програмами Плану заходів: «Підвищення конкурентоспроможності області та забезпечення стійкого економічного зростання» та «Розвиток сільських територій». Реалізація цих стратегічних цілей прямо і опосередковано сприятимуть розвитку людського капіталу.

На основі викладених у цьому документі технічних завдань розроблятимуться проекти для подання до Державного фонду регіонального розвитку, проектів та програм міжнародної технічної допомоги.

Доцільно використовувати досвід міжнародної практики, зокрема ЄС, та інших регіонів для прискорення реалізації проєктів, що, у свою чергу, сприятиме отриманню максимальної віддачі; упровадити практику фінансування більшості інфраструктурних проєктів на засадах співпраці та дольової участі територіальних громад. Реалізація цієї програми потребує спільних зусиль влади, інвесторів, донорів та активної участі інститутів громадянського суспільства.

Основні ризики в реалізації Програми:

- відсутність альтернативних джерел фінансування проєктів;
- недостатність практичного досвіду щодо розробки, підготовки технічної документації, практичної реалізації, фінансового супроводу інвестиційних проєктів окремими суб'єктами регіонального розвитку;
- невиконання суб'єктами регіонального розвитку обов'язку (спроможності) співфінансування реалізації інвестиційних проєктів в передбачуваних обсягах з місцевих бюджетів розвитку, партнерських коштів та інших не заборонених законодавством джерел;
- відсутність місцевих знань та управлінської спроможності для реалізації проєктів і відсутність успіхів у мобілізації необхідних ресурсів.

3.2. Програма 2. Підвищення конкурентоспроможності області та забезпечення стійкого економічного зростання

Конкурентоспроможність регіону залежить від низки економічних та соціальних показників, основними з яких є: валовий регіональний продукт на одну особу, значний приріст якого неможливо забезпечити без розвитку інноваційного промислового сектору і збільшення частки в регіональній економіці виробництва з високою доданою вартістю; якість людського капіталу та збалансований розвиток всієї території області.

Показники якості життя людей – це основне завдання економічного розвитку територій. Підвищуватиметься якість життя тільки тоді, коли вироблятимуться конкурентоспроможні товари та послуги. Важливе значення у досягненні цих цілей має здатність створити умови регіональним підприємствам для досягнення й утримання конкурентних переваг.

Потрібно також визначити конкурентні можливості області та зосередити увагу на розвитку тих напрямків, які сприятимуть ефективному створенню нових робочих місць та зростанню рівня надходжень до бюджету.

Економіка області потребує нових інвестицій, паралельно з підтримкою зростаючого сектору малого та середнього бізнесу, спроможного швидко пристосовуватися до змін у середовищі. Підтримка МСБ має здійснюватися у формі розбудови інституційної інфраструктури, поряд із заходами, спрямованими на покращення середовища для ведення бізнесу. Роль установ із підтримки МСБ має також передбачати розвиток підприємницьких ініціатив та навичок населення. Для забезпечення залучення інвестицій в економіку області необхідним є створення ефективного маркетингу регіону, головним завданням якого є просування інвестиційного потенціалу області на інвестиційні ринки.

Упровадження енергозберігаючих заходів, енергоефективних та новітніх технологій із застосуванням альтернативної енергетики в усіх галузях та

сферах діяльності сприятиме розвитку економічного потенціалу області, у тому числі за рахунок створення підприємств - виробників альтернативних видів палива та енергоефективного обладнання, підвищення рівня конкурентоспроможності промислової продукції за рахунок зниження її енергомісткості, зменшення обсягів енергоспоживання в бюджетній сфері тощо.

Наявний туристичний потенціал регіону свідчить про необхідність розвитку зазначеної галузі, що, у свою чергу, дозволить залучати у цей процес інші галузі економіки (промисловість, будівництво, сільське господарство тощо).

3.2.1. Актуальні проблеми та потреби

Незважаючи на вагоме збільшення обсягів інвестування як зовнішніх, так і внутрішніх, вони залишаються недостатніми для ефективного розвитку регіональної економіки.

Підприємства регіону мають високий ступінь фізичного й морального зносу основних фондів, потерпають від нестачі обігових коштів і недоступності кредитних ресурсів для їх поповнення. Запровадження нових технологій у промисловості здійснюється досить повільно.

Крім того, подальший розвиток малого і середнього підприємництва стримують недостатньо розвинута інфраструктура підтримки бізнесу, складність підключення до електромереж, міграція трудових ресурсів до Києва та за кордон тощо. Також в області наявна територіальна диференціація розвитку підприємництва.

Чернігівська область, як і Україна, при існуючому рівні споживання енергоресурсів забезпечує себе власними паливними ресурсами приблизно на 40 %. Потенціал підвищення ефективності використання становить: у промисловості – до 60 %, теплогенерації та транспортуванні теплоносіїв – 40 %, житловому секторі – до 55 %.

Через незабезпеченість енергоефективності будівель втрати тепла становлять 47 %, 12 % тепла втрачається через зношеність мереж, 5 % – через застаріле обладнання котелень.

Реалізація проектів з енергозбереження для населення – це значне скорочення комунальних витрат, для країни – економія ресурсів, підвищення продуктивності промисловості і конкурентоспроможності, для екології – обмеження викидів парникових газів в атмосферу, для енергетичних компаній – зниження витрат на паливо і необґрунтованих витрат на будівництво.

Крім економічного, в Чернігівській області зосереджений значний історико-культурний та туристичний потенціал, що робить територію регіону привабливою для розвитку різних видів туризму. Однак, рівень розвитку туристичної галузі області не відповідає туристично-рекреаційному потенціалу. Більшість туристично-рекреаційних об'єктів мають недостатньо розвинену інфраструктуру. Потребує розбудови готельне господарство регіону.

Наявний туристичний потенціал регіону свідчить про необхідність розвитку зазначеної галузі, що, у свою чергу, дозволить залучати у цей процес інші галузі економіки (промисловість, будівництво, сільське господарство

тощо).

Основна мета Програми – створення конкурентоспроможної економіки регіону, покращення можливостей регіону залучати стратегічні інвестиції, створення умов для зростання частки малого та середнього підприємництва у структурі економіки області, сприяння розвитку інноваційної економіки, вирівнювання економічних та соціальних диспропорцій, упровадження енергозберігаючих заходів та розвиток туристичного потенціалу області.

Програма 2 прямо відповідає Стратегічній цілі 2 «Підвищення конкурентоспроможності області та забезпечення стійкого економічного зростання».

3.2.2. Перелік технічних завдань на проекти регіонального розвитку Програми 2.

Технічні завдання (ТЗ)	Територіальне спрямування ТЗ
Напрямок 2.А. Підвищення рівня інвестиційної привабливості та інноваційної спроможності	
2.1. Формування ефективної системи менеджменту залучення інвестицій	Чернігівська область
2.2. Сприяння залученню та впровадженню програм міжнародної технічної допомоги, поглибленню співпраці з міжнародними донорами	Чернігівська область
2.3. Створення інвестиційних продуктів	Чернігівська область
2.4. Створення індустріальних парків	Чернігівська область
2.5. Впровадження енергоефективних технологій та устаткування, вдосконалення обліку та контролю витрачання енергоресурсів у житлово-комунальному господарстві	Чернігівська область
2.6. Проведення енергоефективних заходів в закладах державної та комунальної форми власності	Чернігівська область
2.7. Розвиток виробництва альтернативних видів палива та розширення використання відновлювальних джерел енергії	Чернігівська область
2.8. Розвиток системи зовнішнього освітлення	Чернігівська область
Напрямок 2.В. Стимулювання розвитку малого і середнього підприємництва	
2.9. Спрощення доступу суб'єктів господарювання у сфері малого і середнього підприємництва до фінансово-кредитних ресурсів області	Чернігівська область
2.10. Забезпечення ефективної діяльності Агенції регіонального розвитку Чернігівської області	Чернігівська область
2.11. Інформаційно-консультаційна підтримка суб'єктів підприємництва та осіб, що бажають розпочати власну справу	Чернігівська область
2.12. Чернігівщина, купуй рідне	Чернігівська область
2.13. Створення в області освітньо-виробничої комунікативної платформи	Чернігівська область
2.14. Промоція можливостей використання програм міжнародної технічної допомоги, зокрема COSME, які є доступними на території області	Чернігівська область

Технічні завдання (ТЗ)	Територіальне спрямування ТЗ
2.15. Підвищення готовності місцевих товаровиробників експортувати	Чернігівська область
2.16. Напрацювання стандартів у бізнесі та впровадження системи саморегулювання	Чернігівська область
2.17. Організація роботи Центру підтримки підприємництва (ЦПП), як постійно діючого робочого органу	Чернігівська область
2.18. Створення платформи взаємодії «SIB» (science-innovations-business/наука-інновації-бізнес)	Чернігівська область
2.19. Стимулювання розвитку підприємництва в сільській місцевості серед молоді сільських громад Чернігівської області	Чернігівська область
2.20. Створення «Прозорих офісів»	Чернігівська область, міста обласного значення, ОТГ
2.21. Створення Школи малого та середнього підприємництва	Чернігівська область, міста обласного значення, ОТГ
2.22. Створення хабу соціального партнерства та підприємництва, як елемента інфраструктури підтримки та розвитку молодіжної сфери	Чернігівська область
Напрямок 2.С. Розвиток туризму	
2.23. Створення туристичних продуктів для окремих цільових груп	Сільська місцевість Чернігівської області
2.24. Популяризація сільського зеленого туризму	Чернігівська область

Програма 2 складається з трьох напрямків, які включають:

2.А. Підвищення рівня інвестиційної привабливості та інноваційної спроможності.

2.В. Стимулювання розвитку малого і середнього підприємництва.

2.С. Розвиток туризму.

Напрямок 2.А. Підвищення рівня інвестиційної привабливості та інноваційної спроможності

Налагодження робочих контактів із міжнародними та іноземними організаціями, інформування їх щодо інвестиційних пропозицій є необхідними умовами для поліпшення процесу залучення інвестицій в економіку Чернігівської області.

Залучення інвестицій залежить від загальної ситуації в Україні, але значну роль у формуванні сприятливого середовища відіграє створення умов для залучення інвестицій на регіональному рівні.

З метою поліпшення інвестиційного клімату в області, підвищення рівня інформованості потенційних інвесторів проводиться робота з формування іміджу області як привабливого партнера для бізнесу на внутрішньому і міжнародному рівнях, створення сприятливих умов для стабільної та ефективної роботи суб'єктів господарювання.

Ведеться активна робота щодо пошуку додаткових джерел позабюджетного фінансування, міжнародної технічної допомоги, грантів для покращення економічного та соціального розвитку області.

Однією з важливих складових процесу залучення інвестицій є створення

інвестиційних продуктів (презентації, каталоги інвестиційних пропозицій, об'єктів інвестування, проведення інвестиційних форумів тощо). Інвестиційні продукти мають на меті сформувати позитивний образ області, її економічний потенціал і перспективи. При цьому головну роль у формуванні іміджу відкритої області відіграє інформація про інвестиційну привабливість регіону, інвестиційні пропозиції обласних підприємств та організацій у мережі Інтернет, підтримка та просування рубрики «Інвестиційний потенціал Чернігівщини» офіційного веб-сайту Чернігівської облдержадміністрації (www.cg.gov.ua) та Департаменту економічного розвитку (economy.cg.gov.ua) та на сторінці у Facebook «Інвестуйте у Чернігівщину». Крім змістовного наповнення Інтернет-ресурсу, проводиться робота щодо його популяризації.

Також підвищення конкурентоспроможності області неможливо без активізації системи енергозбереження, що стає одним з головних питань розвитку економіки. Суть її полягає у використанні всього комплексу ефективних заходів, що скеровані на зниження питомих енерговитрат на виробництво продукції і підвищення продуктивності праці.

Дорожчання енергоресурсів (у т.ч. природного газу) спричинило стрімке подорожчання виробництва теплової енергії у системі централізованого теплопостачання та витрат на системи автономного опалення бюджетних установ. Ця тенденція буде продовжуватись в найближчі роки. Одним із шляхів зменшення обсягів споживання первинних енергоресурсів, у першу чергу природного газу, є впровадження альтернативних джерел енергії. Триває робота щодо оптимізації витрат енергоресурсів населенням як кінцевим споживачем послуг. Вживаються заходи щодо залучення інвесторів для виконання робіт по переведенню котелень бюджетної сфери на альтернативні види палива.

Реалізація завдань напряму 2.А сприятиме:

- формуванню регіональної інвестиційної політики відповідно до європейських стандартів;
- створенню сприятливого інвестиційного клімату на території області;
- зменшенню енергоємності виробництва продукції та надання послуг;
- підвищенню ефективності використання енергетичних ресурсів в установах бюджетної сфери області;
- створенню умов для більш ефективного управління наявними енергоресурсами, а також розвитку альтернативної енергетики.

Напрямок 2.В. Стимулювання розвитку малого і середнього підприємництва

Малий та середній бізнес відіграє в економіці області важливу роль та є фундаментом для ринкової економіки.

Цей сектор здатний оперативно реагувати на будь-які зміни ринкової кон'юнктури, створює додаткові робочі місця, формує необхідну для розвитку економіки конкуренцію, може порівняно швидко ставати прибутковим та є основним джерелом формування середнього класу, як запоруки стабільності суспільства і його успішного розвитку.

Від підприємницької діяльності суттєво наповнюється бюджет області, тому сприяння розвитку МСП має бути пріоритетним при прийнятті управлінських рішень.

За технічної допомоги міжнародного проекту FORBIZ, що фінансується коштами ЄС, з метою підтримки розвитку МСП області напрацьована «Трирівнева система пріоритетів: стратегічні напрями => завдання => проектні ідеї», яка передбачає наступні пріоритети та завдання:

1. Розширення доступу бізнесу до фінансово-кредитних ресурсів:

- оцінка наявних механізмів фінансування та напрацювання пропозицій щодо підвищення їх ефективності;
- спрощення доступу до кредитних ресурсів та активізація кредитування МСП комерційними банками і небанківськими установами;
- залучення міжнародної донорської допомоги для підтримки та розвитку МСП, в тому числі використання можливостей грантових програм для стартапів.

2. Підвищення конкурентоспроможності та забезпечення МСП необхідними трудовими ресурсами:

- підтримка інноваційної, наукової та науково-технічної діяльності, інтенсифікація процесу передачі здобутків науки до сектору МСП;
- підтримка місцевого товаровиробника, розвиток виробництва товарів, які заміщують імпорتنі;
- підвищення компетентності власників і менеджерів МСП;
- підвищення поінформованості МСП щодо можливості участі у програмах Європейського Союзу, зокрема HORIZON 2020 та COSME;
- впровадження у виробництво перспективних інноваційно-інвестиційних проектів і науково-технічних доробків;
- підвищення гнучкості ринку праці, здійснення моніторингу потреб МСП у працівниках, заохочення більшої кооперації бізнесу та навчальних закладів;
- розробка та реалізація освітніх програм/стажувань у сфері підготовки працівників для підприємств відповідно до ринкових потреб;
- підтримка підприємницьких ініціатив серед вразливих верств населення (молодь, ветерани АТО, внутрішньо переміщені особи).

3. Вихід на нові ринки:

- сприяння виходу МСП Чернігівського регіону на нові географічні ринки;
- промоція Чернігівських товарів та послуг.

4. Інформаційно-консультаційна допомога; розвиток мережі елементів інфраструктури підтримки МСП та забезпечення її ефективного функціонування:

- інформаційно-консультаційна підтримка суб'єктів підприємницької діяльності;
- створення та функціонування інформаційної бази для МСП (регіональний інформаційний портал тощо);

- періодичне напрацювання та висвітлення регіонального огляду діяльності МСП, поширення інформації про здійснення державної регуляторної політики, надання адміністративних послуг, тощо;
- розвиток мережі елементів інфраструктури МСП, які надають консультаційні послуги, проводять навчання та мають належну матеріально-технічну базу.

5. Налагодження ефективного діалогу та впровадження у свідомість влади і суспільства необхідності дотримання пріоритетів МСП:

- створення умов для залучення об'єднань МСП до визначення завдань місцевої влади у сфері соціально-економічного розвитку регіону;
- консолідація зусиль органів влади і бізнесу області з метою вирішення актуальних питань у сфері підприємництва;
- забезпечення розвитку ефективного державно-приватного діалогу;
- сприяння розвитку соціального підприємництва;
- формування позитивного іміджу підприємництва, реалізація ініціатив, які пропагують підприємництво та збільшення зайнятості.

6. Покращення бізнес-середовища та сприяння обмеженню впливу природних монополій на розвиток МСП:

- ініціювання вдосконалення чинної нормативно-правової бази у сфері МСП, в тому числі у сфері державного регулювання природних монополій;
- сприяння громадському моніторингу діяльності суб'єктів природних монополій регіону щодо дотримання вимог законодавства про захист економічної конкуренції тощо;
- удосконалення системи та підвищення якості надання адміністративних послуг.

Зазначені пріоритети будуть реалізовуватись через напрацьовані технічні завдання.

Напрямок 2.В містить завдання, що матимуть вплив у наступних сферах:

- розширення інфраструктури підтримки бізнесу в області;
- стимулювання розвитку і підвищення ефективності підприємницької діяльності;
- розширення можливостей доступу суб'єктів малого і середнього підприємництва до фінансово-кредитних ресурсів;
- підтримка місцевих товаровиробників;
- підвищення конкурентоспроможності та інноваційності бізнесу;
- удосконалення системи надання адміністративних послуг;
- підвищення ділової активності підприємств малого і середнього бізнесу.

Напрямок 2.С. Розвиток туризму

Для підвищення конкурентоспроможності обласного туристичного продукту на вітчизняному туристичному ринку, забезпечення високої технічної та функціональної якості усіх складових регіонального туризму потребує належного вирішення питання пристосування природних територій, об'єктів культурної спадщини для туристичних відвідувань, забезпечення їх відповідною інфраструктурою та інформаційним облаштуванням.

В Чернігівській області зосереджений значний історико-культурний і туристичний потенціал, що робить територію області привабливою для розвитку різних видів туризму. Пріоритетними для нашого регіону є культурно-пізнавальний, сільський зелений, швидко набирає обертів такий вид активного туризму як водний, лікувально-оздоровчий, релігійний та пригодницький туризм.

Значна кількість природно-заповідних територій, досить непоганий екологічний стан порівняно з іншими регіонами роблять територію області сприятливою для розвитку також і відпочинку.

Водночас, рівень розвитку туристичної галузі області не відповідає туристично-рекреаційному потенціалу. Туристична інфраструктура більшості туристично-рекреаційних об'єктів та готельне господарство потребують залучення інвестицій, популяризації туристично-рекреаційного потенціалу Чернігівщини; розвитку сільського та фестивального (подієвого) видів туризму.

Туристична галузь має колосальний потенціал для розвитку, зокрема поширення туризму вихідного дня. Проте, незважаючи на всі ресурси, існуючі об'єкти для проживання й дозвілля, інфраструктура і рівень наявних туристичних послуг не дозволяють забезпечити достатньо передумов для стабільного зростання цього сектору.

Об'єднання зусиль органів державного управління і місцевого самоврядування, суб'єктів туристичної діяльності у туристичній сфері та представників індустрії туризму, враховуючи потужний потенціал області, сприятимуть посиленню ролі туризму в економіці області.

Напрямок 2.С включає завдання, що мають реалізувати та забезпечити, зокрема:

- розвиток туристичної інфраструктури;
- формування на території області конкурентоспроможного туристичного продукту, здатного максимально задовольнити потреби внутрішнього і міжнародного (в'їзного) туризму;
- забезпечення популяризації сільського зеленого туризму серед сільських жителів як джерела додаткового або основного прибутку та збільшення кількості садиб;
- розвиток активних видів туризму та туризму вихідного дня;
- організацію обласних фестивалів та ярмарок;
- рекламування регіонального туристичного потенціалу.

3.2.3. Очікувані результати реалізації Програми 2.

Успішна реалізація завдань Програми «Підвищення конкурентоспроможності області та забезпечення стійкого економічного зростання» сприятиме:

- збільшенню обсягів інвестування та активізації інвестиційних процесів в області;
- збільшенню кількості інвестиційних пропозицій та реалізованих інвестиційних проектів;

- створенню нових виробничих потужностей та збільшенню кількості робочих місць;
- формуванню сприятливого інвестиційного клімату в області;
- концентрації фінансових ресурсів та міжнародної технічної допомоги на розв'язанні пріоритетних завдань економічного і соціального розвитку області;
- скороченню витрат на утримання та експлуатацію житлового фонду, зменшенню енергоємності житлово-комунальних послуг;
- реалізації енергозберігаючих проектів, у тому числі спрямованих на виробництво та використання альтернативних видів палива;
- підвищенню ефективності діяльності суб'єктів малого та середнього підприємництва;
- збільшенню надходжень до місцевих бюджетів від діяльності МСП;
- зростання обсягів реалізованої продукції (робіт, послуг) МСП, кількості МСП на 10 тис. осіб наявного населення;
- розширення спектру та кількості наданих послуг МСП;
- покращенню якості надання адміністративних послуг;
- формуванню позитивного туристичного іміджу області та інтенсифікації туристичних потоків територією області;
- забезпеченню популяризації сільського зеленого туризму серед сільських жителів як джерела додаткового або основного прибутку та збільшення кількості садиб;
- створенню умов для розвитку підприємництва та самозайнятості у сфері зеленого туризму.

3.2.4. Орієнтовний фінансовий план Програми 2.

(прогноз потреб у фінансуванні проектів регіонального розвитку)

№	Назва технічного завдання	Вартість, тис. грн			
		2018 рік	2019 рік	2020 рік	всього
2.1	Формування ефективної системи менеджменту залучення інвестицій	40,0	40,0	40,0	120,0
2.2	Сприяння залученню та впровадженню програм міжнародної технічної допомоги, поглибленню співпраці з міжнародними донорами	в межах бюджетів проектів			
2.3	Створення інвестиційних продуктів	285,0	285,0	285,0	855,0
2.4	Створення індустріальних парків	буде визначено після остаточного узгодження та реєстрації проектів згідно з чинним законодавством			
2.5	Впровадження енергоефективних технологій та устаткування, вдосконалення обліку та контролю витрачання енергоресурсів у житлово-комунальному господарстві	55 000,0	75 000,0	75 000,0	205 000,0
2.6	Проведення енергоефективних заходів в закладах державної та комунальної форми власності	45 000,0	55 000,0	70 000,0	170 000,0

№	Назва технічного завдання	Вартість, тис. грн			
		2018 рік	2019 рік	2020 рік	всього
2.7	Розвиток виробництва альтернативних видів палива та розширення використання відновлювальних джерел енергії	20 000,0	30 000,0	30 000,0	80 000,0
2.8	Розвиток системи зовнішнього освітлення	5 500,0	8 500,0	10 000,0	24 000,0
2.9	Спрощення доступу суб'єктів господарювання у сфері малого і середнього підприємництва до фінансово-кредитних ресурсів області	2000,0	4000,0	5000,0	11 000,0
2.10	Забезпечення ефективної діяльності Агенції регіонального розвитку Чернігівської області	600,0	1 000,0	1 500,0	3 100,0
2.11	Інформаційно-консультаційна підтримка суб'єктів підприємництва та осіб, що бажають розпочати власну справу	200,0	400,0	400,0	1 000,0
2.12	Чернігівщина, купуй рідне	0	500,0	700,0	1 200,0
2.13	Створення в області освітньо-виробничої комунікативної платформи	0	500,0	500,0	1 000,0
2.14	Промоція можливостей використання програм міжнародної технічної допомоги, зокрема COSME, які є доступними на території області	0	150,0	150,0	300,0
2.15	Підвищення готовності місцевих товаровиробників експортувати	0	250,0	250,0	500,0
2.16	Напрацювання стандартів у бізнесі та впровадження системи саморегулювання	410,0	450,0	500,0	1 360,0
2.17	Організація роботи Центру підтримки підприємництва (ЦПП), як постійно діючого робочого органу	0	500,0	5 000,0	5 500,0
2.18	Створення платформи взаємодії «SIB» (science-innovations-business/наука-інновації-бізнес)	0	6 055,0	500,0	6 555,0
2.19	Стимулювання розвитку підприємництва в сільській місцевості серед молоді сільських громад Чернігівської області	0	0,0	400,0	400,0
2.20	Створення «Прозорих офісів»	0	6 000,0	7 000,0	13 000,0
2.21	Створення Школи малого та середнього підприємництва	0	0,0	5586,0	5 586,0
2.22	Створення хабу соціального партнерства та підприємництва, як елемента інфраструктури підтримки та розвитку молодіжної сфери	0	9000,0	0	9000,0
2.23	Створення туристичних продуктів для окремих цільових груп	450,0	470,0	500,0	1 420,0
2.24	Популяризація сільського зеленого туризму	45,0	50,5	52,0	147,5
	Всього	129 530,0	198 150,5	213 363,0	541 043,5

3.2.5. Передумови та ризики виконання Програми 2.

Програма Плану заходів буде здійснюватися в умовах відновлення макроекономічної стабільності, хоч і в складні для країни і регіону роки в умовах реформування країни та наявності зовнішньої агресії.

Головними умовами здійснення Плану реалізації Стратегії є успішність реформ, задекларованих Урядом України в Державній стратегії регіонального розвитку України на період до 2020 року, та ефективність реагування на зовнішні виклики, пов'язані з військовим конфліктом на сході країни.

Наступними факторами успішності реалізації Плану реалізації та цієї Програми, зокрема, є наступна умова: наявність, доступність та прозорість закладених фінансових ресурсів, зокрема Державного фонду регіонального розвитку, а також інституційної та людської спроможності суб'єктів реалізації окремих проектів.

Ще однією умовою є спроможність регіональної влади об'єднати зусилля всіх учасників реалізації Стратегії розвитку регіону: інститути державної та місцевої влади, бізнес, освітні та наукові установи, громадські організації та їх готовність взяти участь та надати підтримку у реалізації Програми.

Наступною умовою успішності реалізації цієї Програми є залучення ресурсів, що виділяються у рамках відповідних державних програм.

Важливою умовою успішності виконання Плану реалізації Стратегії є ефективна та дієва Агенція регіонального розвитку, що зможе забезпечувати підтримку та координувати реалізацію усіх проектів, сприяти залученню додаткових коштів.

І, нарешті, підвищення спроможності місцевого населення та публічних установ та їх готовність взяти участь та надати підтримку у реалізації Програми є умовою, що дозволить максимально використати підприємницький потенціал мешканців області.

Важливим позитивним моментом є безпосередній зв'язок Програми «Підвищення ефективності використання економічного потенціалу регіону» з іншими Програмами Плану реалізації Стратегії, і особливо тісна взаємодія з Програмою «Розвиток людського потенціалу».

Основні ризики в реалізації Програми:

- критичне падіння ВВП країни (нижче 20 % на рік);
- зниження інвестиційного рейтингу регіону та країни в цілому;
- невиконання дохідної частини обласного та інших місцевих бюджетів, відсутність коштів у бюджеті розвитку;
- відсутність задекларованих обсягів фінансування у Державному фонді регіонального розвитку або порушення процедур подання проектів для отримання коштів;
- низька спроможність потенційних виконавців проектів Програми;
- пасивність агентів регіонального розвитку, зокрема інституційних партнерів проектів Програми;
- низька мотивація мешканців до участі в реалізації проектів.

3.3. Програма 3. Розвиток сільських територій

Програма «Розвиток сільських територій» включає набір технічних завдань на проекти регіонального розвитку, спрямованих на досягнення третьої стратегічної цілі Стратегії сталого розвитку Чернігівської області.

Основу агропромислового комплексу області складає сільське господарство. Спеціалізація сільського господарства чітко виражена по зонах територій – в поліській частині більший розвиток, поряд із зерновими, отримало виробництво олійних культур та картоплі, а в лісостепу – зернове господарство, олійних культур та вирощування цукрових буряків.

Аграрний комплекс є стратегічним сектором економіки регіону, який гарантує продовольчу безпеку як Чернігівщини, так і держави в цілому, зайнятість сільського населення, сприяє створенню робочих місць, підтримує розвиток сільських територій, зберігає розселення і захищає суспільство від негативних наслідків надмірної урбанізації.

Чернігівська область має значний потенціал у галузі сільського господарства. Питома вага області у виробництві основних видів сільськогосподарської продукції в Україні у 2016 році становила: зернових культур – 5,7 %, цукрових буряків – 2,1 %, картоплі – 5,5 %, овочів – 2,0 %, у виробництві тваринницької продукції: м'яса – 1,7 %, молока – 5,3 %, яєць – 2,0 %.

Природно-кліматичні умови Чернігівщини здавна обумовили розвиток скотарства, у якому традиційно домінує молочно-м'ясна галузь. Продовжується розбудова тваринницьких об'єктів, зерносушильного господарства та інших об'єктів виробничої інфраструктури.

Агропромисловий комплекс Чернігівщини працює над основними чотирма пріоритетними напрямками діяльності:

- розвиток галузі тваринництва шляхом збільшення виробництва м'ясо-молочної продукції, чисельності худоби та птиці;
- розвиток рослинництва, головною умовою якого є збільшення урожайності зернових та плодоовочевої групи;
- технічне переоснащення галузі АПК, будівництво та реконструкція об'єктів виробничої інфраструктури;
- підвищення рівня життя та праці сільського населення поряд із розвитком сільських територій.

Програма «Розвиток сільських територій» ґрунтується на наступних припущеннях та аналітичних висновках:

- зайнятість населення області значною мірою залежить від структури сільськогосподарського виробництва як за галузями, так і за розмірами підприємств. Значна частина сільських мешканців через застосування інтенсивних агротехнологій не має можливостей для працевлаштування, що веде до подальшої деградації сіл, ускладнення демографічної ситуації та зменшення тривалості життя;

- необхідним є пошук додаткових можливостей зайнятості для жителів села як у сільськогосподарському виробництві через його диверсифікацію, так і в інших секторах регіональної економіки, передусім, через самозайнятість сільського населення та його залучення до підприємництва і роботи в малих містах та селищах.

3.3.1. Актуальні проблеми та потреби

Хоча частка приватних господарств населення в загальному виробництві продукції сільського господарства ще лишається вагомою, але вага спеціалізованих аграрних підприємств поступово зростає. Сільськогосподарськими підприємствами виробляється більша частина аграрної продукції, яка зросла з 54,0 % у 2011 році до 70,2 % у 2016 році у загальному обсязі.

Водночас, орієнтація на переважне виробництво рослинницької продукції (86,7 % по сільгосппідприємствах) не в змозі забезпечити достатню зайнятість для сільського населення. Це відображається на якості життя мешканців сільських територій. Низька привабливість сільської місцевості для потенційних працівників, що обумовлене відсутністю належної інфраструктури, умов проживання та праці робітників. Ціни на сільськогосподарські товари і харчову продукцію доходять до рівня розвинутих країн Європи, у той час як заняття землеробством і тваринництвом не дає значного прибутку працівникам і їх сім'ям у сільській місцевості. Відсутність повноцінного ринку сільськогосподарської продукції, в тому числі гуртових та біржових ринків, і як наслідок – дисбаланс у ціноутворенні на виробництво сільськогосподарських продуктів.

Загалом сільське господарство області є однією з основних складових регіональної економіки, спроможне забезпечувати внутрішньообласні потреби в аграрній продукції, створювати та нарощувати експортний потенціал регіону як продукції рослинництва, так і тваринництва.

Разом з тим, вразливими рисами сільського господарства є значна закисленість ґрунтів, особливо у північній частині області, висока концентрація земельних ресурсів в одних руках, понижений рівень родючості для наявних типів ґрунтів області. Це пов'язано з їх легким механічним складом, малогумусністю, підвищеною кислотністю, значною оглеєністю. Мають місце процеси ерозії. Кислі ґрунти займають 51 % (546 тис. га). Оскільки близько 300 тис. га, переважно перелогів, не були обстежені, а це зазвичай підкислені землі, то фактична площа кислих ґрунтів значно більша.

Слабкі можливості для зайнятості та занепад соціальної інфраструктури в сільській місцевості є ключовими причинами низького рівня життя і, як наслідок, відтоку та загального старіння населення.

У сільській місцевості найгостріше протікає процес депопуляції населення, оскільки саме стан його природного відтворення зумовлює кризову демографічну ситуацію регіону в цілому (низький рівень життя, безробіття, зниження народжуваності на селі, старіння сільського населення). Село швидкими темпами втрачає культурну, соціальну та економічну інфраструктуру.

Вирішення соціальних проблем неможливе без економічного підґрунтя і розвитку виробництва. Але кінцевою метою є підвищення доходів людей і покращання рівня їх життя через розбудову сіл та створення нових робочих місць.

Фактично не функціонує на селі служба побуту, закриваються

підприємства торгівлі в малих і віддалених селах.

Таке становище потребує комплексного підходу до розвитку села, за допомогою політики і втручань органів влади всіх рівнів, від центральних до місцевих, з чітко визначеними напрямками і діями.

Головною метою зазначеної Програми є збільшення доданої вартості аграрного виробництва, створення додаткових можливостей для зростання доходів малих та середніх агровиробників та сільського населення, розвиток інфраструктури сільських громад, а також підвищення іміджу села.

3.3.2. Перелік технічних завдань на проекти регіонального розвитку Програми 3

Технічні завдання (ТЗ)	Територіальне спрямування ТЗ
Напрямок 3.А. Розвиток високопродуктивного агропромислового комплексу	
3.1. Оптимізація спеціалізації сільського господарства з метою підвищення ефективності аграрного сектора та раціонального використання земельних ресурсів	Сільські території Чернігівської області
3.2. Сприяння розвитку підприємств, зосереджених на виробництві тваринницької продукції	Сільські території Чернігівської області
3.3. Підтримка технічного переоснащення малих, середніх агровиробників та їх об'єднань, що працюють на території Чернігівської області	Чернігівська область
3.4. Підтримка розвитку виробництва екологічно чистих продуктів харчування та органічного землеробства в Чернігівській області	Чернігівська область
Напрямок 3.В. Підвищення стандартів життя та рівня зайнятості в сільській місцевості	
3.5. Розвиток системи консультативних (дорадчих) служб	Сільські території Чернігівської області
3.6. Створення та підтримка розвитку різноспеціалізованих сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів	Чернігівська область
3.7. Підтримка розвитку особистих селянських господарств, ферм сімейного типу, що спеціалізуються на вирощуванні плодово-ягідної продукції, овочів, продукції тваринного походження	Сільські населені пункти Чернігівської області

Програма 3 складається з двох взаємопов'язаних напрямків, які включають:

Напрямок 3.А. Розвиток високопродуктивного агропромислового комплексу.

Напрямок 3.В. Підвищення стандартів життя та рівня зайнятості в сільській місцевості.

Напрямок 3.А. Розвиток високопродуктивного агропромислового комплексу

Сучасна сільська інфраструктура здебільшого знаходиться у вкрай занедбаному стані і для виправлення ситуації потребує значно більших інвестицій, які будуть доступними для регіону у середньостроковій перспективі, так і організаційних заходів. Тому необхідно зосередити увагу на тих втручаннях, які або допомагають вирішувати найбільш гострі

інфраструктурні проблеми, або допоможуть розблокувати додаткові розвиткові можливості села.

Для подальшого розвитку аграрного сектора та його розширеного відтворення сільгосппідприємствам необхідно головну увагу зосередити саме на стратегічному управлінні, і в першу чергу – розвитку галузі тваринництва.

Ще один перспективний напрямок – органічне виробництво, яке є досить актуальним на сьогодні через низку явних екологічних, економічних та соціальних переваг, що притаманні цій сфері діяльності. Інтенсифікація сільського господарства, яка останнім часом відбувається в усьому світі, має негативний вплив не лише на навколишнє середовище, але і виснажує природні ресурси, без яких ведення агровиробництва неможливе.

Доцільно ширше впроваджувати органічне сільське господарство, це сприятиме відтворенню родючості ґрунтів та збереженню навколишнього середовища; розвитку сільських територій та підвищенню рівня життя сільського населення; підвищенню ефективності та прибутковості сільськогосподарського виробництва; забезпеченню споживчого ринку здоровою якісною продукцією; зміцненню експортного потенціалу держави; поліпшенню іміджу України як виробника та експортера високоякісної здорової органічної продукції; забезпеченню продовольчої безпеки в Україні; поліпшенню загального добробуту громадян держави.

Для органічного сільського господарства характерна позитивна динаміка нарощування обсягів виробництва у світі й, у тому числі в Україні. Органічне сільське господарство є методом інтенсивного сільського господарства, який заснований на ефективному використанні всього комплексу місцевих умов і ресурсів. Така форма господарювання може бути надзвичайно сприятлива для сталого соціально-економічного й екологічного розвитку, оскільки відрізняється низьким рівнем собівартості та високою економічною ефективністю. Ринок продукції органічного сільського господарства (натуральної продукції) є дуже перспективним і недостатньо розвиненим, тому відкриває перед виробниками та експортерами широкі горизонти.

Напрямок 3.А включає 4 завдання, що спрямовані на:

- визначення оптимальної для кожного із районів спеціалізації сільського господарства;
- отримання додаткового економічного ефекту за рахунок зростання продуктивності сільськогосподарського виробництва;
- створення системи раціонального землекористування, яка убезпечить від деградації земельні ресурси;
- збільшення ефективності виробництва продукції рослинництва і тваринництва;
- забезпечення постачальницьких, виробничих, організаційних, технологічних інвестиційних та збутових потреб виробників і переробників сільськогосподарської продукції;
- підвищення рівня технічного оснащення сільськогосподарських виробників та харчопереробних підприємств;
- зменшення собівартості продукції за рахунок введення у виробництво нової високопродуктивної техніки, впровадження нових технологій;

- збільшення частки органічної продукції у загальному обсязі валової продукції сільського господарства області;
- забезпечення населення продуктами харчування, що безпечні для здоров'я;
- зростання зайнятості сільських мешканців і розширення ринку праці у сільській місцевості.

Напрямок 3.В. Підвищення стандартів життя населення та рівня зайнятості в сільській місцевості

Головною проблемою у сільськогосподарському виробництві є низький рівень зайнятості сільського населення, низький рівень забезпеченості та швидкоплинність кадрів, що поступово перетворює їх на депресивні території через відтік людських ресурсів та зниження соціально-економічного рівня в селах та селищах.

Значного розвитку сільських територій складно досягнути, спираючись на існуючий кадровий потенціал в селах Чернігівщини. Тому необхідно спрямувати зусилля влади та суспільства на збереження наявних трудових ресурсів, підвищення їх кваліфікації, стимулювання створення нових робочих місць за рахунок самозайнятості. Особливу увагу слід зосередити на підтримці молоді, яка зацікавлена розпочати власну справу в селі. Сприяння розвитку малого традиційного підприємництва, пов'язаного з розвитком різностороннього села, забезпечить альтернативні, місцеві можливості працевлаштування, наприклад, у сільському туризмі, дрібному виробництві (переробка харчової продукції), сфері послуг і ремеслах.

Напрямок 3.В включає 7 технічних завдань на проекти, що мають вплив у наступних сферах:

- підвищення рівня знань та навичок кадрів малих та середніх сільгосптоваровиробників;
- створення різноспеціалізованих (молочних, з обробітку ґрунту, заготівельних, м'ясних, багатофункціональних) базових сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів;
- підвищення соціально-економічного розвитку сільської місцевості області шляхом створення нових робочих місць;
- збільшення доходів, оптимізація витрат сільського населення, зростання надходження до місцевих бюджетів;
- збільшення кількості особистих селянських господарств, ферм сімейного типу.

3.3.3. Очікувані результати реалізації Програми 3.

Успішна реалізація проектів Програми «Розвиток сільських територій» сприятиме досягненню наступних результатів:

- розбудова інфраструктури сіл, покращення благоустрою та екологічного стану сільської місцевості;
- збільшення ефективності виробництва продукції рослинництва і тваринництва;

- зростання рівня зайнятості сільського населення, розширення сфери докладання праці на селі, створення нових робочих місць;
- підвищення якості трудових ресурсів сільських територій;
- підвищення рівня доходів сільського населення;
- збільшення частки органічної продукції у загальному обсязі валової продукції сільського господарства області;
- розбудова інфраструктури сіл;
- підвищення рівня продуктивності праці особистих селянських господарств, ферм сімейного типу;
- збільшення кількості особистих селянських господарств, ферм сімейного типу та їх доходів;
- додаткові надходження до місцевих бюджетів від підприємницької діяльності населення.

3.3.4. Орієнтовний фінансовий план Програми 3.

(прогноз потреб у фінансуванні проектів регіонального розвитку)

№	Назва технічного завдання	Вартість , тис. грн			
		2018 рік	2019 рік	2020 рік	всього
3.1.	Оптимізація спеціалізації сільського господарства з метою підвищення ефективності аграрного сектора та раціонального використання земельних ресурсів	200,0	200,0	200,0	600,0
3.2.	Сприяння розвитку підприємств, зосереджених на виробництві тваринницької продукції	200,0	200,0	200,0	600,0
3.3.	Підтримка технічного переоснащення малих, середніх агровиробників та їх об'єднань, що працюють на території Чернігівської області	15 000,0	15 000,0	15 000,0	45 000,0
3.4.	Підтримка розвитку виробництва екологічно чистих продуктів харчування та органічного землеробства в Чернігівській області	400,0	430,0	480,0	1 310,0
3.5.	Створення системи консультативних (дорадчих) служб	500,0	500,0	500,0	1 500,0
3.6.	Створення та підтримка розвитку різноспеціалізованих сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів	1 000,0	1 000,0	1 000,0	3 000,0
3.7.	Підтримка розвитку особистих селянських господарств, ферм сімейного типу, що спеціалізуються на вирощуванні плодово-ягідної продукції, овочів, продукції тваринного походження	2 666,0	2 666,0	2 666,0	7 998,0
Всього		19 966,0	19 996,0	20 046,0	60 008,0

3.3.5. Передумови та ризики виконання Програми 3.

Загальні умови, що мають значення для впровадження програми: успішність задекларованих Урядом України реформ та ефективності реагування на зовнішні виклики, пов'язані з військовим конфліктом на Сході.

Реалізація в Чернігівській області міжнародних проектів з підтримки практики сталого місцевого розвитку сприятиме досягненню позитивних результатів.

До реалізації Програми повинні бути залучені ряд інституцій і приватних суб'єктів (програми міжнародної технічної допомоги, державні установи, приватні інвестори) зі своїми новітніми інноваційними технологіями та джерелами фінансування. Для успішності реалізації Програми важливими є ресурси, що виділяються у рамках державних програм, які реалізуються через Міністерство аграрної політики і продовольства України.

Значна кількість проектів зазначеної Програми може бути більш ефективною у поєднанні з відповідними її заходами у сфері розвитку економіки, туристичного потенціалу та підвищення якості життя населення. Надання додаткових можливостей для збільшення доходів домогосподарств має підтримуватись здійсненням програм у сфері розвитку внутрішнього туризму, економічного розвитку сільських районів області. Промислова переробка сільськогосподарської продукції, виробництво продуктів харчування, а в кінцевому підсумку їх реалізація має важливе значення для сільськогосподарської діяльності, а також зростання рівня зайнятості та доходів сільського населення.

Підвищення рівня інформованості та зусилля з реалізації проектів можуть допомогти створити критичну масу зацікавлених сторін, щоб виконати Програму «Розвиток сільських територій». Відчутні зміни можуть бути досягнуті не лише в довгостроковій перспективі, а й найближчими роками завдяки реалізації політики України на децентралізацію та зростання спроможності органів місцевого самоврядування.

В частині реалізації проектів підвищення соціальної активності населення основні передумови – це достатність позитивного досвіду раніше впроваджених проектів на розвиток територіальних громад.

Підвищення спроможності місцевого населення та установ і їх готовність взяти участь та надати підтримку в реалізації Програми є наступним важливим припущенням, що допомагає максимально використати сільськогосподарський, туристичний, підприємницький потенціал сільських і приміських територій області. Участь фермерів, сільськогосподарських підприємств та інших суб'єктів розвитку села є особливо важливою для успіху ініціатив зі створення мереж сільськогосподарських кооперативів.

Розвиток сільських територій тісно пов'язаний з загальним станом розвитку регіону і, передусім, її економіки (Програма 2), а також якістю людського потенціалу (Програма 1). Периферійні райони та сільські території також можуть отримати додатковий поштовх для зростання добробуту людей завдяки реалізації проектів розвитку внутрішньому туризму, адже туризм сприятиме диверсифікації багатьох видів економічної діяльності – послуги, ремесла, культура, традиції, виробництво продуктів харчування.

Основні ризики в реалізації Програми:

- нехтування розвитком сільських територій на користь міст: низький рівень інвестицій, старіння населення, демографічний спад, міграція;
- нездатність встановити і використовувати зв'язки між селом та містом;
- нераціональне використання природних ресурсів в аграрному секторі;
- недотримання сучасних технологій та невідповідність міжнародним стандартам у галузях промисловості, логістики, транспорту, сфері послуг та сільському господарстві;
- нездатність усунути існуючі недоліки, такі як структурні дисбаланси, застарілі технології;
- відсутність партнерських відносин зацікавлених сторін, готових підтримати реалізацію конкретних проектів та програми в цілому;
- відсутність підготовки, бажання та управлінської спроможності для реалізації проектів і відсутність успіхів у мобілізації необхідних коштів;
- небажання інвестувати в агропромисловий сектор;
- ігнорування обґрунтованих сівозмін;
- невчасне вирішення соціальних, освітніх, інфраструктурних, екологічних та інших проблем сільського населення.

4. Основні суб'єкти реалізації Стратегії

Матриця основних суб'єктів та їх роль у впровадженні Плану заходів з реалізації у 2018–2020 роках Стратегії сталого розвитку Чернігівської області на період до 2020 року представлено у таблиці.

Суб'єкти	Участь у впровадженні	Участь у фінансуванні	Участь у моніторингу і оцінці
Обласна, районні державні адміністрації, об'єднані територіальні громади, органи місцевого самоврядування	Як партнери здійснення проектних ідей або бенефіціарів їх результатів	Спільне фінансування реалізації проектів регіонального розвитку	Безпосередньо для технічних завдань на проекти регіонального розвитку зі спільним фінансуванням
Державні міністерства, відомства, установи	Як партнери здійснення проектів для відповідних галузей	Спільне фінансування проектів регіонального розвитку, в яких вони конкретно зацікавлені	Безпосередньо для проектів регіонального розвитку зі спільним фінансуванням
Проекти та програми міжнародної технічної допомоги	Надання (міжнародної) технічної допомоги (за потребою)	Спільне фінансування більшості проектів регіонального розвитку	Безпосередньо для проектів регіонального розвитку зі спільним фінансуванням
Приватні інвестори і підприємства	Учасники проектів з приватним компонентом як бенефіціари або	Фінансовий внесок у проекти регіонального розвитку з приватним	Безпосередньо для проектів регіонального розвитку зі спільним

	партнери реалізації проектів регіонального розвитку	компонентом	фінансуванням
Обласні, районні і місцеві зацікавлені сторони	Як партнери або бенефіціари проектів регіонального розвитку, в яких вони безпосередньо зацікавлені	Спільне фінансування здійснення проектів регіонального розвитку, від яких вони мають безпосередню вигоду	Надання інформації для моніторингу й наступної діяльності
Спеціалізовані неурядові організації, асоціації та установи	Управління проектами у сферах, де вони можуть про демонструвати відповідні знання / рекомендації	Головним чином у зв'язку з заходами зі збору коштів	Підготовка звітів і ввідних ресурсів для моніторингу відповідних проектів регіонального розвитку
Університети, інститути, освітні заклади	Забезпечення практичних знань (ноу-хау), технічної допомоги	Спільне фінансування проектів регіонального розвитку, в яких вони зацікавлені	Фахові знання, дані і статистичні звіти для моніторингу у відповідних сферах
Агенція регіонального розвитку	Запуск проектів (розробка описів проектів, організація запрошення до торгів, лобіювання, нагляд)	Ключова дійова особа у зборі коштів для реалізації Стратегії	Моніторинг реалізації проектів регіонального розвитку

5. Каталог технічних завдань на проекти регіонального розвитку

Технічні завдання до Програми 1. РОЗВИТОК ЛЮДСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ

Технічні завдання Напрямку 1.А. Комплексний розвиток територіальних громад

1. Назва програми і проекту регіонального розвитку	1.1. Підвищення спроможності місцевих ЗМІ
2. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку (ДСРР) та відповідної стратегії розвитку регіону (СРР), якому відповідає проект	ДСРР: Посилення транспортного, інформаційного та комунікативного зв'язку міст - центрів економічного зростання з менш розвинутими прилеглими територіями. СРР: 1.1.2. Забезпечення подальшого розвитку інформаційного простору, забезпечення інформаційної безпеки, підтримка свободи слова, відкритості у діяльності органів державної влади, забезпечення інформаційних потреб населення області.
3. Мета та завдання проекту	- Підвищення спроможності місцевих (районних і міських у містах районного значення) друкованих ЗМІ, що пройшли (у 2016-2017 роках) чи проходять у 2018 році процес реформування. - Поширення кращих практик медіа-менеджменту серед редакцій зазначених видань задля їх ефективної роботи як незалежних ринкових ЗМІ - Підвищення фахового рівня журналістів зазначених видань, підвищення якості контенту. - Утвердження фінансової самостійності зазначених видань та їх конкурентної спроможності.
4. Територія, на яку проект матиме вплив	Чернігівська область
5. Кількість населення, на яке поширюватиметься проект	Жителі районних центрів та сільських населених пунктів Чернігівської області – читачі місцевих ЗМІ (кількість передплатників на 2016 рік – понад 80 тис. осіб; кількість читачів ~250 тис. осіб)
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проект	Переважає більшість місцевих комунальних газет Чернігівської області протягом останніх років стикаються зі значними фінансовими труднощами та вимушені скорочувати накладі. Значна частина газет є залежними від фінансової підтримки з боку співзасновників, що призводить до періодичного виникнення конфліктних ситуацій між редакціями та співзасновниками через контент газети. Впродовж багатьох років наявність бюджетного фінансування комунальної преси дозволяла керівникам ЗМІ ігнорувати вимоги сучасного медіа-маркетингу, не приділяти достатньо уваги монетизації контенту, розміщати публікації, що не користувалися попитом з боку читачів. Реформування комунальних друкованих ЗМІ передбачає їх перехід до роботи у ринкових умовах і вимагає переорієнтації на збільшення питомої ваги доходів від

	продажу тиражів та від реклами у валовому доході. Таким чином, перед колективами редакцій місцевих друкованих ЗМІ та особливо перед їх редакторами стоїть завдання реформи контенту газет, збільшення їх популярності серед місцевого населення задля збільшення бази передплатників, підвищення вартості комерційної реклами. В іншому разі, низка місцевих газет постануть перед ризиком банкрутства та ліквідації. Проект спрямований на підтримку редакцій комунальних та реформованих друкованих ЗМІ через аналіз стану інформаційного простору та медіа-ринку Чернігівщини, контенту відповідних місцевих ЗМІ, можливих напрямків покращення його якості, розробку алгоритмів успіху для місцевих комунальних/реформованих газет та проведення тематичних семінарів і навчань для їх редакторів і творчих працівників.			
7. Очікувані кількісні та якісні результати від реалізації проекту, інновації проекту	• Створено і передано редакціям місцевих друкованих ЗМІ, що реформувалися/реформуються довідково-аналітичні матеріали, плани, «дорожні карти» щодо стану інформаційного простору та медіа-ринку Чернігівщини, пріоритетних напрямків для удосконалення роботи редакцій. • Навчено редакторів комунальних/реформованих місцевих друкованих ЗМІ сучасним ефективним практиками медіа-менеджменту та монетизації контенту. • Навчено творчих працівників комунальних/реформованих місцевих друкованих ЗМІ основним засадам підготовки матеріалів сучасних затребуваних жанрів (інфографіка, аналітика, сторітелінг), використанню інструментів нових медіа та відкритих електронних баз даних. • Створено умови для переорієнтації контенту комунальних/реформованих місцевих друкованих ЗМІ: із затребуваного співзасновниками до затребуваного передплатниками. • Надано юридичну допомогу редакціям комунальних/реформованих місцевих друкованих ЗМІ для вирішення проблем та конфліктних ситуацій, що виникають у процесі роздержавлення.			
8. Основні заходи проекту	• Підготовка довідково-аналітичних матеріалів щодо стану інформаційного простору та медіа-ринку Чернігівщини. • Розробка «дорожніх карт», планів, алгоритмів успіху для місцевих комунальних/реформованих газет. • Проведення тематичних семінарів з питань управління редакціями, медіа-менеджменту, маркетингу для редакторів місцевих комунальних/реформованих друкованих ЗМІ. • Проведення тренінгів з роботи над контентом для творчих працівників місцевих комунальних/реформованих друкованих ЗМІ. • Забезпечення роботи медіа-юриста для надання юридичної допомоги редакціям місцевих комунальних/реформованих друкованих ЗМІ. • Оцінка досягнутих результатів. • Визначення подальших потреб.			
9. Період реалізації проекту (з (місяць / рік) - до (місяць / рік))	2018 – 2020 роки			
10. Орієнтовний обсяг фінансування проекту, тис. грн	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Разом
	50,0	50,0	-	100,0

11. Джерела фінансування проекту	Обласний бюджет, інші не заборонені законом джерела фінансування
12. Учасники реалізації проекту та їх функції	Інститути громадянського суспільства, що працюють у сфері медіа та комунікацій, професійні організації журналістів та працівників медіагалузі – участь у реалізації заходів проекту, партнерство.

1. Назва програми і проекту регіонального розвитку	1.2. Забезпечення населення якісною питною водою
2. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку (ДСРР) та відповідної стратегії розвитку регіону (СРР), якому відповідає проект	ДСРР: Забезпечення сталого розвитку систем водопостачання та водовідведення. СРР: 1.1.5. Розвиток інфраструктури населених пунктів, у т.ч. об'єднаних територіальних громад
3. Мета та завдання проекту	Розвиток водопровідних мереж Чернігівської області. Покращення забезпечення населення якісною питною водою шляхом будівництва, модернізації та реконструкції систем водопостачання та водовідведення.
4. Територія, на яку проект матиме вплив	Чернігівська область
5. Кількість населення, на яке поширюватиметься проект	Все населення області
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проект	Централізованим водопостачанням в області забезпечено 16 міст (100 %), 28 селищ міського типу (100 %) і 259 із 1482 сільських населених пунктів або 17,5 %. Централізованими системами водовідведення у Чернігівській області забезпечено 15 міст або 93,8 % від загальної кількості міст (16); 15 селищ міського типу або 51,7 % від загальної кількості селищ (29); 14 сільських населених пунктів або 0,9 % від загальної кількості сіл (1482). Загальна протяжність водопровідних мереж області – 3587,2 км, з яких ветхі та аварійні 914,3 км (25,5 %). Водопровідні мережі комунальної власності – 1993,9 км, з яких ветхі та аварійні 702,9 км (35,3 %). Загальна довжина мереж водовідведення 944,6 км, з них 358,8 км (38 %) амортизовані та знаходяться в аварійному та передаварійному стані. Каналізаційні мережі комунальної власності – 754,5 км, з них 338,6 км (44,9 %) знаходяться в аварійному та передаварійному стані. Тому необхідно активізувати роботи з реконструкції систем водопостачання та водовідведення, в тому числі збільшення частки послуг, які надаються централізовано. Проведення робіт з будівництва водопровідних мереж та водогонів, очисних споруд, каналізаційних колекторів з метою поліпшення умов життя, праці, побуту, дозвілля.
7. Очікувані кількісні та якісні результати від реалізації проекту, інновації проекту	- Підвищення рівня соціально-побутових умов життєдіяльності населення. - Стале забезпечення споживачів якісною питною водою відповідно до санітарно-гігієнічних норм та стандартів, передбачених чинним законодавством

	України, шляхом модернізації та розвитку водопровідної мережі, підвищення ефективності та надійності її функціонування; розширення кола споживачів централізованого водопостачання. • Виключення можливості забруднення навколишнього природного середовища.			
8. Основні заходи проекту	• Будівництво водозаборів підземних вод. • Розширення централізованої системи водопостачання, водовідведення. • Реконструкція системи водопостачання, водовідведення. • Капітальний, поточний ремонт мережі водопостачання, водовідведення. • Реконструкція об'єктів централізованого водопостачання, водовідведення (очисні споруди, КНС, ВНС). • Заміна існуючого насосного обладнання на більш енергоефективне, в тому числі шляхом встановлення частотного регулювання.			
9. Період реалізації проекту (з (місяць / рік) - до (місяць / рік))	2018 – 2020 роки			
10. Орієнтовний обсяг фінансування проекту, тис. грн	2018 рік 18000,0	2019 рік 20000,0	2020 рік 20000,0	Разом 58000,0
11. Джерела фінансування проекту	Державний бюджет, місцеві бюджети, інші джерела, не заборонені законодавством			
12. Учасники реалізації проекту та їх функції	Чернігівська обласна державна адміністрація, органи місцевого самоврядування, підприємства та організації всіх форм власності, інвестори.			

1. Назва програми і проекту регіонального розвитку	1.3. Поліпшення житлових умов проживання населення
2. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку (ДСРР) та відповідної стратегії розвитку регіону (СРР), якому відповідає проект	ДСРР: Виконання програм будівництва (придбання) доступного житла та забезпечення молоді житлом. Виконання програми здешевлення вартості іпотечних кредитів для забезпечення доступним житлом громадян, які потребують поліпшення житлових умов. Державне пільгове кредитування індивідуальних сільських забудовників для будівництва (реконструкції) та придбання житла. Поліпшення житлових і соціально-побутових умов для жителів сільських населених пунктів та підвищення рівня інженерного облаштування села шляхом надання державних пільгових кредитів індивідуальним сільським забудовникам. Підвищення привабливості проживання в сільській місцевості, виконання програми державної підтримки молодих працівників, залучених до роботи в сільських населених пунктах. СРР: 1.1.5 Розвиток інфраструктури населених пунктів, у т.ч. об'єднаних територіальних громад
3. Мета та завдання проекту	Реалізація гарантій держави в частині забезпечення житлом і належним соціальним захистом незахищених

	верств населення, спеціалістів закладів охорони здоров'я, освіти, культури, внутрішньо переміщених осіб та військовослужбовців – учасників антитерористичної операції, військовослужбовців, їх сімей, інвалідів, молоді, які відповідно до діючого законодавства потребують поліпшення житлових умов. Впровадження в області державних та регіональних програм з житлового забезпечення населення. Закріплення кадрів для забезпечення обслуговування сільського населення якісними послугами.			
4. Територія, на яку проект матиме вплив	Чернігівська область			
5. Кількість населення, на яке поширюватиметься проект	Все населення області			
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проект	В області складна ситуація із забезпеченням житлом тих категорій громадян, які відповідно до діючого законодавства потребують поліпшення житлових умов. З кожним роком скорочуються не тільки обсяги фінансування, а й самі програми, які передбачають будівництво житла або його пільгового кредитування. Також проблеми пошуку доступного житла є однією із найгостріших проблем сьогодення для осіб, які є вимушеними переселенцями із Сходу України та Автономної республіки Крим.			
7. Очікувані кількісні та якісні результати від реалізації проекту, інновації проекту	• Реалізація функцій соціального захисту окремих категорій громадян. • Закріплення молодих спеціалістів на місцях. • Забезпечення житлом незахищених верств населення.			
8. Основні заходи проекту	• Будівництво житлових будинків. • Придбання квартир та грошова компенсація за придбання квартир незахищеним верствам населення. • Реалізація цільових програм підтримки житлового будівництва та забезпечення житлом пільгових категорій населення. • Реконструкція існуючих приміщень під житлові будинки.			
9. Період реалізації проекту (з (місяць / рік) - до (місяць / рік))	2018 – 2020 роки			
10. Орієнтовний обсяг фінансування проекту, тис. грн	2018 рік 48000,0	2019 рік 45000,0	2020 рік 45000,0	Разом 138000,0
11. Джерела фінансування проекту	Державний бюджет, місцеві бюджети, МТД, інші джерела, не заборонені законодавством			
12. Учасники реалізації проекту та їх функції	Чернігівська обласна державна адміністрація, органи місцевого самоврядування, будівельні організації			

1. Назва програми і проекту регіонального розвитку	1.4. Розбудова дорожньої інфраструктури
2. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку (ДСРР) та відповідної стратегії розвитку регіону (СРР), якому відповідає проект	ДСРР: Розвиток мережі автомобільних доріг загального користування місцевого значення, об'їзних доріг у населених пунктах, покращення транспортної доступності сільських населених пунктів. СРР: 1.1.5. Розвиток інфраструктури населених пунктів, у т.ч. об'єднаних територіальних громад

3. Мета та завдання проекту	Будівництво, ремонт, реконструкція автомобільних доріг загального користування та комунальної власності, контактної мережі тролейбусів
4. Територія, на яку проект матиме вплив	Чернігівська область
5. Кількість населення, на яке поширюватиметься проект	Все населення області
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проект	Дорожня інфраструктура є важливим інструментом досягнення соціальних, економічних, політичних та інших цілей і впливає на підвищення якості життя населення. Основною проблемою розвитку дорожньої інфраструктури є недостатній рівень фінансування будівельних та ремонтних робіт. Через незадовільний експлуатаційний стан більшості доріг в області зростає небезпека дорожнього руху, збільшується кількість дорожньо-транспортних пригод. Сама мережа автомобільних доріг потребує розширення. Тому створення розвиненої дорожньої інфраструктури, покращення стану дорожнього покриття, його нове будівництво є одними з основних завдань забезпеченості населених пунктів. Міський електричний транспорт має високі показники екологічності, провізної спроможності та безпеки руху. Погіршення якості транспортного обслуговування населення та зниження безпеки руху – усе це наслідки фізичного та морального зносу основних виробничих фондів КП «ЧТУ». Вирішення цих проблем можливе за рахунок інвестицій в оновлення основних виробничих фондів, в тому числі капітального ремонту контактної мережі, обладнання тягових підстанцій та заміни кабельних ліній.
7. Очікувані кількісні та якісні результати від реалізації проекту, інновації проекту	• Підвищення рівня благоустрою населених пунктів. • Покращення транспортного сполучення населених пунктів. • Забезпечення населених пунктів якісним дорожнім покриттям. • Підвищення ефективності, економічності та надійності автомобільних доріг. • Посилення безпеки дорожнього руху. • Зниження ризиків дорожньо-транспортних пригод • Задоволення потреби населення у високоякісних та безпечних перевезеннях тролейбусами, забезпечення розвитку маршрутної мережі міського електротранспорту. • Зменшення рівня зносу основних фондів міського електротранспорту, невідповідності вимогам законодавства контактної мережі і тролейбусної лінії та тягових підстанцій
8. Основні заходи проекту	• Будівництво, ремонт та реконструкція дорожнього покриття. • Будівництво, ремонт, реконструкція контактної мережі тролейбусів, кабельних ліній мережі, тягових підстанцій

9. Період реалізації проекту (з (місяць / рік) - до (місяць / рік))	2018 – 2020 роки			
10. Орієнтовний обсяг фінансування проекту, тис. грн	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Разом
	543758,4	560000,0	610000,0	1713758,4
11. Джерела фінансування проекту	Державний бюджет, місцеві бюджети, інші джерела, не заборонені законодавством			
12. Учасники реалізації проекту та їх функції	Управління капітального будівництва облдержадміністрації, Служба автомобільних доріг у Чернігівській області, органи виконавчої влади та місцевого самоврядування			

1. Назва програми і проекту регіонального розвитку :	1.5. Оновлення рухомого складу тролейбусів
2. Номер і назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку (ДСРР) та відповідної стратегії розвитку регіону (СРР) якому відповідає проект:	ДСРР: Оновлення рухомого складу транспортних засобів, зокрема тих, що призначені для здійснення соціально значущих пасажирських перевезень (перевезення пільгових категорій громадян, мешканців сільської місцевості, осіб з обмеженими фізичними можливостями). СРР: 1.1.5. Розвиток інфраструктури населених пунктів, у т.ч. об'єднаних територіальних громад
3. Мета та завдання проекту:	• Забезпечення високого рівня комфортності та надійності перевезень громадським транспортом. • Спрощення пересування пасажирів з обмеженими фізичними можливостями та пасажирів пільгових категорій міським транспортом. • Забезпечення безпересадочним сполученням найбільших житлових районів та промислових зон міста. • Зменшення рівня забруднення довкілля.
4. Територія на яку проект матиме вплив:	м. Чернігів
5. Кількість населення, на яке поширюється проект	Мешканці та гості обласного центра
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проект:	На балансі комунального підприємства «Чернігівське тролейбусне управління» ЧМР знаходиться 101 одиниця рухомого складу тролейбусів, з них пасажирських - 95, спеціальних – 6. Кількість пасажирських тролейбусів, що відпрацювали нормативний строк експлуатації становить 78 одиниць, або 77,5 % загальної кількості рухомого складу. Середній вік одного пасажирського тролейбусу - 18,7 років. Лише 17 тролейбусів пристосовані для перевезення осіб з обмеженими фізичними можливостями, що становить 18 % від загальної кількості тролейбусів. Проект передбачає придбання тролейбусів з метою оновлення та збільшення рухомого складу, що підвищить рівень обслуговування населення та дозволить ефективно використовувати тролейбусну

	маршрутну мережу, а саме виключить необхідність застосування автобусів з малою пасажиромісткістю на тролейбусних маршрутах міста.			
7. Очікувані кількісні і якісні результати від реалізації проекту, інновації проекту:	• Задоволення потреб населення у високоякісних та безпечних перевезеннях тролейбусами, враховуючи потреби пасажирів з обмеженими фізичними можливостями. • Збільшення обсягів перевезень міським електричним транспортом. • Розвиток мережі міського електротранспорту. • Покращення екологічного стану міста.			
8. Основні заходи проекту:	• Придбання тролейбусів. • Підготовка та перепідготовка водіїв з урахуванням особливостей керування новим рухомим складом. • Удосконалення маршрутної мережі міського пасажирського транспорту загального користування з наданням переваги електротранспорту.			
9. Період реалізації проекту з (місяць / рік) - до (місяць/рік):	2018-2020 роки			
10. Орієнтовна вартість фінансування проекту, тис.грн.	2018	2019	2020	Разом
	72000,0	72000,0	72000,0	216000,0
11. Джерела фінансування проекту:	Державний, міський бюджети, кредитні ресурси, інші джерела, не заборонені законодавством			
12. Учасники реалізації проекту та їх функції:	Управління транспорту та зв'язку Чернігівської міської ради, Комунальне підприємство «Чернігівське тролейбусне управління»			

1. Назва програми і проекту регіонального розвитку	1.6. Створення та функціонування елементів інфраструктури авіаційного транспорту
2. Номер і назва завдання Державної стратегії регіонального розвитку (ДСРР) та відповідної стратегії розвитку регіону (СРР) якому відповідає проект:	ДСРР: Розроблення проектів транспортної та іншої інфраструктури, які відповідають пріоритетам та інтересам окремих міст відповідно до стратегій їх розвитку. Створення інфраструктурних зв'язків, які сприятимуть наближенню великих міжнародних та національних транспортно-пересадкових вузлів до віддалених регіонів та міст. СРР: Розвиток інфраструктури населених пунктів, у т.ч. об'єднаних територіальних громад
3. Мета та завдання проекту:	Просування Чернігівщини в загальноукраїнський проєвропейський культурний і економічний простір, сприяння мобільності громадян України та включення північно-східних регіонів України до європейських транспортних мереж, поліпшення транспортного сполучення регіону, ефективне використання його географічного розташування як транзитного центру, використання історико-культурного потенціалу як туристично-привабливого регіону, поліпшення ділового середовища.
4. Територія на яку проект матиме вплив:	Чернігівська область, області суміжні з Чернігівською

5. Кількість населення, на яке поширюється проект	Населення Чернігівської області та суміжних областей.
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проект:	Чернігівська область є північним регіоном України. Область межує з Російською Федерацією та Республікою Білорусь. В області відсутній аеропорт, що забезпечує цивільне авіасполучення з іншими регіонами України та країнами Європи. Чернігівщина має досить слабкі зв'язки з рештою українських регіонів та країнами Євросоюзу через особливості географічного розміщення – відносно віддаленістю, та суттєві відмінності у структурі регіональних економічних зв'язків, обумовлених, в першу чергу, слабкою транспортною інфраструктурою, У разі створення міжнародного цивільного аеропорту в короткотерміновій перспективі дає позитивний ефект та зростання показників перевезень. Розробка проектної документації та побудова аеропорту має стати підґрунтям. для цього.
7. Очікувані кількісні і якісні результати від реалізації проекту, інновації проекту:	• Формування та розвиток в регіоні авіаційної галузі, пов'язаної як з обслуговуванням авіасуден (заправка, обслуговування), пасажирів (харчування, розміщення в готелях), розвитку суміжних галузей, призведе до пожвавлення ділової активності і інвестиційної привабливості, сприятиме збільшенню туристичного потоку та розвитку туристичної галузі, забезпечить потреби населення і бізнесу у високошвидкісних та безпечних перевезеннях. • Інтеграція північно-східних регіонів України до європейського економічно-культурного простору. Інноваційність проекту передбачається у впровадженні ефективної організаційної моделі функціонування сучасного аеропорту, оптимізації логістичних потоків з метою зменшення функціональних витрат на етапі ескізного проектування інфраструктури. Буде використано технологічні інноваційні архітектурно-планувальні рішення з метою заощадження експлуатаційних ресурсів. У проєктованій інфраструктурі має бути передбачено створення сервісно-технічного центру обслуговування літаків, що дозволить створити нові робочі місця для високо кваліфікованого персоналу.
8. Основні заходи проекту:	• Аналіз поточного ринку авіаперевезень в суміжних з регіоном областях, виявлення потенційних напрямів нового авіасполучення. • Вибір консалтингової установи - розробника ТЕО та проекту аеропорту з належним досвідом та кваліфікацією. • Технічний і документальний аудит аеродромів, злітно-посадкової смуги, наявних об'єктів та інфраструктури, їх поточний стан та необхідні засоби для відновлення. • Попередні переговори з авіаперевізниками, зацікавленими в використанні проєктованого

	міжнародного аеропорту, можливе укладання договорів про наміри що до використання міжнародного аеропорту із зацікавленими авіакомпаніями. • Розробка «дорожньої карти» зі створення та концепції функціонування проектного міжнародного аеропорту. • Розробка ескізних планувальних рішень міжнародного аеропорту. • Розробка стратегії розвитку аеропорту. • Розробка техніко-економічного обґрунтування створення на базі аеродрому міжнародного аеропорту. • Розробка проекту будівництва аеропорту та його презентація. • Проведення робіт з розбудови інфраструктури міжнародного аеропорту.			
9. Період реалізації проекту з (місяць/рік) - до (місяць/рік):	2018-2020 роки			
10. Орієнтовна вартість фінансування проекту, тис.грн.	2018	2019	2020	Разом
	3000,0	4500,0	100000,0	107500,0
11. Джерела фінансування проекту:	Державний та місцеві бюджети, інші джерела, не заборонені законодавством			
12. Учасники реалізації проекту та їх функції:	Органи виконавчої влади та місцевого самоврядування, Агенція регіонального розвитку Чернігівської області, спеціалізовані неурядові організації, асоціації та установи			
13. Інше:	Розробник техніко-економічного обґрунтування та розробник проектно-будівної документації мають бути відібрані на конкурсних засадах – це фахова консалтингова організація, що має документально підтверджений досвід реалізації проектів в авіаційній галузі, розробки техніко-економічних обґрунтувань для щонайменше трьох аеропортів розташованих в країнах ЄС, технічного аудиту щонайменше трьох аеропортів в Україні, проведення переговорів з авіакомпаніями та чартерними перевізниками в ЄС, та фахова проектна організація, яка має досвід в розробці проектів аеропортів, реконструкції аеродромів та об'єктів високого (4-5) рівня складності.			

1. Назва програми і проекту регіонального розвитку	1.7. Поліпшення умов надання соціальних послуг установами сфери соціального захисту населення
2. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку (ДСРР) та відповідної стратегії розвитку регіону (СРР), якому відповідає проект	ДСРР: Розвиток системи надання соціальних послуг сільському населенню з урахуванням потреб осіб похилого віку, самотніх осіб та осіб, що проживають одні, ветеранів війни та праці, інвалідів. Залучення інвестицій у будівництво та/або реконструкцію вулично-дорожньої мережі, інженерної та соціальної інфраструктури міст. СРР: 1.1.5. Розвиток інфраструктури населених пунктів, у т.ч. об'єднаних територіальних громад
3. Мета та завдання проекту	Поліпшення умов перебування осіб похилого віку з

	інвалідністю I та II групи та дітей з глибокою розумовою відсталістю та психічними розладами, які за станом здоров'я потребують стороннього догляду, підвищення якості надання послуг дітям з інвалідністю			
4. Територія, на яку проект матиме вплив	Чернігівська область			
5. Кількість населення, на яке поширюватиметься проект	Близько 3500 осіб.			
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проект	Майже 1500 дітей віком до 18 років із захворюваннями нервової системи, у тому числі дитячим церебральним паралічем, епілепсією, розумовою відсталістю, спадковими дегенеративними захворюваннями, 200 дітей із глибокою розумовою відсталістю та психічними розладами, які мають складні фізичні вади, потребують цілодобового догляду та контролю. Більше 1600 осіб похилого віку та інвалідів I та II групи за станом здоров'я потребують стороннього догляду. Тому необхідним є здійснення будівництва корпусу на 120 ліжко-місць, проведення реконструкції та ремонту із застосуванням енергозберігаючих технологій у закладах соціального захисту, технічне переоснащення харчоблоку, пральні та забезпечення їх сучасним обладнанням.			
7. Очікувані кількісні та якісні результати від реалізації проекту, інновації проекту	• Підвищення рівня надання соціальних послуг. • Створення 180 ліжко-місць. • Поліпшення технічного стану будівель. • Поліпшення матеріально-технічної бази. • Економія енергоносіїв.			
8. Основні заходи проекту	Будівництво, реконструкція, капітальний ремонт закладів соціальної сфери обласного підпорядкування			
9. Період реалізації проекту (з (місяць / рік) - до (місяць / рік))	2018 – 2020 роки			
10. Орієнтовний обсяг фінансування проекту, тис. грн	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Разом
	198900,0	154100,0	86800,0	439800,0
11. Джерела фінансування проекту	Державний бюджет, місцеві бюджети			
12. Учасники реалізації проекту та їх функції	Департамент соціального захисту населення облдержадміністрації, органи місцевого самоврядування			

1. Назва програми і проекту регіонального розвитку	1.8. Впровадження інноваційних технологій у сферу ведення містобудівного кадастру
2. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку (ДСРР) та відповідної стратегії розвитку регіону (СРР), якому відповідає проект	ДСРР: Підтримка розроблення містобудівної документації для населених пунктів (зонінг, детальні плани територій) та приміської зони СРР: 1.1.6. Підтримка розробки містобудівної документації та впровадження нових технологічних можливостей для ведення містобудівного кадастру
3. Мета та завдання проекту	• Створення перспективних умов для залучення інвестицій в розвиток і розбудову соціально-економічної інфраструктури області. • Значне підвищення керованості процесів соціально-

	економічного розвитку області, спрямоване на покращення якості та рівня життя населення, а також поступову трансформацію соціального середовища у відкрите інформаційне суспільство. • Впровадження та використання сучасних передових геоінформаційних технологій та баз геопросторових даних для вирішення функціональних завдань структурних підрозділів облдержадміністрації та органів місцевого самоврядування. • Своєчасне взаємоузгодження державних, громадських та приватних інтересів під час планування і забудови територій. • Оптимізація та прискорення процесу проведення моніторингу забудови, контролю у сфері містобудування, прогнозування розвитку територій, визначення напрямів сталого розвитку територій.
4. Територія, на яку проект матиме вплив	Чернігівська область
5. Кількість населення, на яке поширюватиметься проект	Все населення області
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проект	Створення та впровадження системи містобудівного кадастру області спрямоване на вирішення проблемних питань планування, забудови і прогнозування розвитку населених пунктів; проектування розміщення будівництва і реконструкції об'єктів житлового, виробничого і громадського призначення; створення і реконструкцію інженерно-технічної, транспортної та соціальної інфраструктури: регулювання земельних й економічних відносин; визначення зон економічної оцінки території; аналіз використання міських земель і контроль за використанням природних ресурсів тощо. Виконання заходів регіональної цільової програми ведення містобудівного кадастру Чернігівської області на 2016-2018 роки, затвердженої рішенням обласної ради від 18.12.2015 № 17-2/VII забезпечить: - проведення єдиної державної політики у сфері містобудування та архітектури; - створення містобудівного кадастру області з урахуванням підсистем міст обласного підпорядкування і районів для постійної актуалізації та використання інтегрованих даних про господарський, містобудівний розвиток території області та окремих адміністративно-територіальних одиниць; - побудову та функціонування на обласному рівні системи геопросторових даних містобудівного кадастру; - створення геопорталу містобудівного кадастру як сукупності інтернет-засобів та сервісів геопросторових даних, що забезпечують доступ до них та до публічних інформаційних ресурсів містобудівного кадастру в Інтернеті.
7. Очікувані кількісні та якісні результати від реалізації проекту, інновації проекту	• Проведення належної інформаційної політики у сфері містобудування і територіального планування. • Залучення інвестицій, зокрема іноземних, шляхом

	зменшення фінансових витрат на реалізацію інвестиційних проектів завдяки отриманню можливості раціонального використання територій, а також спрощенню процедури проведення фінансово-економічної оцінки забезпечення реалізації проектів та пошуку найбільш привабливих територій для інвестування. • Вирішення широкого кола завдань з управління розвитком територій за наступними напрямками: - зонування території за видами прав на землю із встановленими обмеженнями, що пов'язані зі збереженням природного середовища, шкідливим впливом підприємств, наявністю господарських об'єктів загальноміського значення; - своєчасне взаємоузгодження державних, громадських та приватних інтересів під час планування і забудови територій; - визначення і раціональне взаємне розташування зон житлової та громадської забудови, виробничих, рекреаційних, природоохоронних, оздоровчих, історико-культурних та інших зон і об'єктів; - обґрунтування розподілу земель за цільовим призначенням; - облік існуючих інженерних комунікацій, у тому числі магістральних мереж водопроводу, каналізації, тепло- та електропостачання, всіх розвідних мереж; - облік об'єктів, що мають статус пам'яток культурної спадщини, з виділенням охоронних зон, зон регулювання забудови; - оформлення містобудівної документації та накопичення даних у процесі надання земельних ділянок (відведень) для різних видів будівництва; - організація надання та реєстрації документів дозвільного характеру в містобудуванні (містобудівних умов та обмежень, будівельних паспортів, кадастрових довідок тощо); - контроль за провадженням усіх видів будівельної діяльності відповідно до затвердженої містобудівної документації; - моніторинг використання, створення та оновлення схем планування територій районів та генеральних планів населених пунктів. • Об'єднання в одній автоматизованій системі даних містобудівного та земельного кадастрів створить передумови для переходу на новий рівень управління розвитком населених пунктів та територій області.
8. Основні заходи проекту	• Придбання та встановлення технічного комплексу геоінформаційної системи та геопорталу містобудівного кадастру, спеціалізованого програмного забезпечення, навчання фахівців. • Проведення інвентаризації наявних матеріалів, дані яких передбачається ввести до містобудівного кадастру, переведення їх у цифровий формат. • Запровадження уніфікованої системи електронного

	документообігу для кадастрового обліку та обміну кадастровими даними. • Формування інформаційних ресурсів містобудівного кадастру та введення в експлуатацію геоінформаційної системи і геопорталу містобудівного кадастру. • Встановлення комунікаційних каналів обміну інформацією з розподіленими базами даних. Організацію системи захисту інформації та доступу до інформаційних ресурсів містобудівного кадастру.			
9. Період реалізації проекту (з (місяць / рік) - до (місяць / рік))	2018 – 2020 роки			
10. Орієнтовний обсяг фінансування проекту, тис. грн	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Разом
	800,0	670,0	530,0	2000,0
11. Джерела фінансування проекту	Державний бюджет, обласний бюджет, інші джерела, не заборонені законодавством			
12. Учасники реалізації проекту та їх функції	Управління містобудування та архітектури Чернігівської обласної державної адміністрації			

1. Назва програми і проекту регіонального розвитку	1.9. Забезпечення розробки генеральних планів населених пунктів
2. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку (ДСРР) та відповідної стратегії розвитку регіону (СРР), якому відповідає проект	ДСРР: Підтримка розроблення містобудівної документації для населених пунктів (зонінг, детальні плани територій) та приміської зони. СРР: 1.1.6. Підтримка розробки містобудівної документації та впровадження нових технологічних можливостей для ведення містобудівного кадастру
3. Мета та завдання проекту	Розроблення генеральних планів населених пунктів
4. Територія, на яку проект матиме вплив	Території громад Чернігівської області
5. Кількість населення, на яке поширюватиметься проект	Населення територіальних громад Чернігівської області
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проект	Відсутність містобудівної документації не дає можливості забезпечити гармонійний розвиток території населеного пункту, впровадження містобудівних рішень, спрямованих на реалізацію державних, суспільних та приватних інтересів, створення комфортних та безпечних умов проживання населення. раціонального використання території, вирішення архітектурно-містобудівних проблем населеного пункту, інвестиційної діяльності фізичних та юридичних осіб, врахування законних приватних громадських та державних інтересів під час проведення містобудівної діяльності. Генеральний план населеного пункту є основним видом містобудівної документації на місцевому рівні, призначеної для обґрунтування довгострокової стратегії планування та забудови та іншого використання території населеного пункту для забезпечення сталого розвитку – економічного, соціального і екологічно збалансованого. Генеральний план населеного пункту розробляється та затверджується в інтересах відповідної територіальної громади з урахуванням державних, громадських та

	приватних інтересів.			
7. Очікувані кількісні та якісні результати від реалізації проекту, інновації проекту	• Наявність генеральних планів населених пунктів. • Збереження державних, громадських та приватних інтересів. • Забезпечення державної політики у сфері містобудування.			
8. Основні заходи проекту	Розроблення генеральних планів населених пунктів Чернігівської області.			
9. Період реалізації проекту (з (місяць / рік) - до (місяць / рік))	2018 – 2020 роки			
10. Орієнтовний обсяг фінансування проекту, тис. грн	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Разом
	4500,0	4500,0	4500,0	13500,0
11. Джерела фінансування проекту	Кошти бюджетів усіх рівнів, місцеві бюджети, інші джерела, не заборонені законом			
12. Учасники реалізації проекту та їх функції	Органи місцевого самоврядування			

1. Назва програми і проекту регіонального розвитку	1.10. Розроблення схем планування територій
2. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку (ДСРР) та відповідної стратегії розвитку регіону (СРР), якому відповідає проект	ДСРР: Підтримка розроблення містобудівної документації для населених пунктів (зонінг, детальні плани територій) та приміської зони. СРР: 1.1.6. Підтримка розробки містобудівної документації та впровадження нових технологічних можливостей для ведення містобудівного кадастру
3. Мета та завдання проекту	• Визначення чітких меж кожної адміністративно-територіальної одиниці. • Планування розвитку території громади. • Вирішення питань забудови території. • Забезпечення сталого соціально-економічного розвитку відповідних адміністративно-територіальних одиниць.
4. Територія, на яку проект матиме вплив	Чернігівська область
5. Кількість населення, на яке поширюватиметься проект	Населення територіальних громад Чернігівської області
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проект	Відсутність містобудівної документації регіонального рівня створює проблему при стратегічному плануванні розвитку та використання території громади, при визначенні режиму використання земель, охорони земель і довкілля, розвитку інженерно-транспортної інфраструктури, збереження історико-культурної спадщини, розвитку туризму, вибору трас і проектування найважливіших транспортних, енергетичних та інших інженерних комунікацій, підготовки пропозицій з питань адміністративно-територіального устрою громади. Тому для забезпечення сталого розвитку територій громад необхідно розробити містобудівну документацію – «Схеми планування територій громад» - як інструмент регулювання планування територій, вимоги якої будуть враховані при складанні програм сталого розвитку громад та населених пунктів.

7. Очікувані кількісні та якісні результати від реалізації проекту, інновації проекту	- Створення підстав для сталого розвитку територій громад. - Підготовка містобудівної документації місцевого рівня. - Забезпечення створення привабливого інвестиційного клімату.			
8. Основні заходи проекту	Забезпечення містобудівною документацією територій громад			
9. Період реалізації проекту (з (місяць / рік) - до (місяць / рік))	2018 – 2020 роки			
10. Орієнтовний обсяг фінансування проекту, тис. грн	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Разом
	6600,0	6600,0	6600,0	19800,0
11. Джерела фінансування проекту	Кошти бюджетів усіх рівнів, місцеві бюджети, інші джерела, не заборонені законодавством			
12. Учасники реалізації проекту та їх функції	Органи місцевого самоврядування, районні державні адміністрації			

Технічні завдання Напряму 1.В. Захист і збереження територій

1. Назва програми і проекту регіонального розвитку	1.11. Поліпшення екологічного стану річки Стрижень
2. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку (ДСРР) та відповідної стратегії розвитку регіону (СРР), якому відповідає проект	ДСРР: Збереження в регіонах біологічного та ландшафтного різноманіття, відтворення природних комплексів, земельних та водних ресурсів, формування національної екомережі. СРР: 1.2.1. Збереження та охорона навколишнього природного середовища для майбутніх поколінь
3. Мета та завдання проекту	Поліпшення екологічного стану річки Стрижень та навколишнього середовища.
4. Територія, на яку проект матиме вплив	Басейн річки Стрижень (м. Чернігів та Чернігівський район)
5. Кількість населення, на яке поширюватиметься проект	Територіальна громада міста Чернігова та Чернігівського району
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проект	Річка Стрижень потерпає від значного антропогенного навантаження, оскільки протікає по території Чернігівського району та міста Чернігів. Річка замулена, значні її ділянки зарослі, береги захаращені палими деревами та сміттям. В її русло стікають дощові та талі води майже з усієї території міста Чернігів (24 зливовипуски) без попередньої очистки. З метою виконання проекту необхідно розробити локальні проекти відновлення ділянок річки в Чернігівському районі, виконання робіт за розробленими проектами будівництва очисних споруд зливової каналізації у місті Чернігові.
7. Очікувані кількісні та якісні результати від реалізації проекту, інновації проекту	Відновлення замулених та зарослих ділянок річки сприятиме створенню умов для рекреації та відновленню рибопродуктивності. Будівництво очисних споруд зливової каналізації у місті Чернігів забезпечить очищення зливових вод перед скиданням у річку Стрижень, що сприятиме поліпшенню санітарно-екологічного стану річки.
8. Основні заходи проекту	Виконання гідромеханічної розчистки замулених та

	зарослих ділянок річки в Чернігівському районі; Будівництво очисних споруд зливової каналізації у м. Чернігові.			
9. Період реалізації проекту (з (місяць / рік) - до (місяць / рік))	2018 – 2020 роки			
10. Орієнтовний обсяг фінансування проекту, тис. грн	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Разом
	5000,00	5000,00	5000,00	15000,00
11. Джерела фінансування проекту	Державний, обласний та місцевий бюджети, проекти та програми МТД			
12. Учасники реалізації проекту та їх функції	Деснянське басейнове управління водних ресурсів; Чернігівська РДА; Управління житлово-комунального господарства Чернігівської міської ради			

1. Назва програми і проекту регіонального розвитку	1.12. Берегоукріплення берегів р. Десна на території Чернігівської області
2. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку (ДСРР) та відповідної стратегії розвитку регіону (СРР), якому відповідає проект	ДСРР: Збереження в регіонах біологічного та ландшафтного різноманіття, відтворення природних комплексів, земельних та водних ресурсів, формування національної екомережі. СРР: 1.2.2. Створення безпечних умов проживання населення
3. Мета та завдання проекту	- Запобігання розмиву лівого берега р. Десна біля с. Велике Устя Сосницького району Чернігівської області та втрати автомобільної дороги Т2521 Сосниця–Шоповалівка і автомобільного мосту через р. Десна. - Збереження земельного фонду і прилеглих територій с. Спаське Сосницького району Чернігівської області, а також попередження втрати ділянки автомобільної дороги с. Спаське – с. Якличі.
4. Територія, на яку проект матиме вплив	- Ділянка лівого берега р. Десна протяжністю 1,145 км, що знаходиться біля с. Велике Устя Сосницького району Чернігівської області - Ділянка протяжністю 0,892 км правого берегу р. Десна, що знаходиться біля с. Спаське Сосницького району Чернігівської області
5. Кількість населення, на яке поширюватиметься проект	Населення центральної та східної території Чернігівської області (Менського, Сосницького, Коропського, Борзнянського, Бахмацького районів)
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проект	Водонебезпечна ситуація, пов'язана з переформуванням берегів р. Десна біля с. Спаське та с. Велике Устя Сосницького району Чернігівської області, несе загрозу втрат територій цих населених пунктів та прилеглої до річки інфраструктури. Ситуація пов'язана з розмивом берега на даних ділянках несе загрозу втрати ділянок автомобільних доріг Спаське – Якличі, Сосниця – Шоповалівка та автомобільного мосту через р. Десна. Тому нагальним є здійснення захисту цих територій та господарських об'єктів від шкідливої дії вод р. Десна шляхом берегоукріплення.
7. Очікувані кількісні та якісні результати від реалізації	- Захист берегів від руйнівної дії вод р. Десна. - Покращення гідрологічного та санітарного стану

проекту, інновації проекту	р. Десна. • Забезпечення ефективного захисту території та населення від шкідливої дії вод. • Забезпечення екологічної безпеки водокористування. • Попередження втрати автомобільної дороги Т2521 Сосниця – Шаповалівка і автомобільного мосту через р. Десна. • Попередження втрати ділянки автомобільної дороги с. Спаське – с. Якличі.			
8. Основні заходи проекту	• Берегоукріплення р. Десна біля с. Велике Устя Сосницького району Чернігівської області. • Захист с. Спаське Сосницького району Чернігівської області від шкідливої дії вод р. Десни. • Влаштування берегозахисних шпор з наданням берега в плані допустимого радіусу повороту стійкого до подальшого розмивання, як першочерговий захист. • Формування підводної та надводної частини укусу берега за рахунок примиву ґрунту. • Укріплення надводної та частково підводної частини берега.			
9. Період реалізації проекту (з (місяць / рік) - до (місяць / рік))	2018 – 2020 роки			
10. Орієнтовний обсяг фінансування проекту, тис. грн	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Разом
	26000,0	26000,0	26000,0	78000,0
11. Джерела фінансування проекту	Державний бюджет, інші джерела, не заборонені законодавством			
12. Учасники реалізації проекту та їх функції	Обласна державна адміністрація, Деснянське басейнове управління водних ресурсів, районні державні адміністрації, органи місцевого самоврядування, водокористувачі			

1. Назва програми і проекту регіонального розвитку	1.13. Сприяння територіальним громадам в організації надання послуг зі збору, вивезення, складування, сортування та утилізації твердих побутових відходів (ТПВ).
2. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку (ДСРР) та відповідної стратегії розвитку регіону (СРР), якому відповідає проект	ДСРР: Упровадження сучасних методів та технологій у сфері поводження з побутовими відходами. Благоустрій територій населених пунктів. СРР: 1.2.2. Створення безпечних умов проживання населення
3. Мета та завдання проекту	• Вирішення екологічних, санітарних та соціальних проблем сіл та міст. • Впровадження системи збирання, сортування та захоронення ТПВ. • Впровадження сучасних ефективних технологій перероблення та утилізації ТВП.
4. Територія, на яку проект матиме вплив	Чернігівська область
5. Кількість населення, на яке поширюватиметься проект	Населення Чернігівської області

6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проект	Проблема екологічної небезпеки твердих побутових відходів стосується всіх стадій поводження з ними, починаючи зі збирання і транспортування та закінчуючи підготовкою до використання утильних компонентів, знищенням або похованням фракцій, які не використовуються. Для зменшення утворення твердих побутових відходів та зменшення їх негативного впливу на здоров'я людини і навколишнє природне середовище є необхідність у створенні умов, що сприятимуть забезпеченню повного збирання, сортування, перевезення, утилізації, знешкодження та захоронення ТПВ. З метою виконання проекту необхідно привести у відповідність до державних норм, стандартів і правил існуючі полігони ТПВ Чернігівської області. Також сприяти поширенню досвіду надавачів послуг, які, використовуючи інноваційні технології у сфері поводження з ТПВ, займаються вирішенням вищевказаних проблем.			
7. Очікувані кількісні та якісні результати від реалізації проекту, інновації проекту	Виконання заходів сприятиме: - ліквідації несанкціонованих сміттєзвалищ на території області; - обрання на основі конкурсу кваліфікованих надавачів послуг; - організації збору та сортування ТВП; - покращенню іміджу та інвестиційної привабливості місцевості для розвитку туризму; - формуванню активної громадської свідомості населення; - створенню нових робочих місць, і відповідно збільшенню надходжень до місцевих бюджетів.			
8. Основні заходи проекту	• Проведення громадських слухань, нарад, засідань за «круглим столом» тощо стосовно впровадження сучасної моделі поводження з ТПВ на території населених пунктів. • Збільшення кількості приймальних пунктів для вторинної сировини. • Виготовлення та розповсюдження інформаційних матеріалів, щодо нових технологій поводження з ТПВ. • Придбання необхідного обладнання. • Проведення організаційних та будівельних робіт з приведення полігонів до відповідних технічних вимог.			
9. Період реалізації проекту (з (місяць / рік) - до (місяць / рік))	2018 – 2020 роки			
10. Орієнтовний обсяг фінансування проекту, тис. грн	2018 рік 2000,0	2019 рік 2000,0	2020 рік 2000,0	Разом 6000,0
11. Джерела фінансування проекту	Державний, обласний та місцевий бюджети, суб'єкти господарювання, які займаються переробленням твердих побутових відходів			
12. Учасники реалізації проекту та їх функції	Обласна державна адміністрація, районні державні адміністрації, органи місцевого самоврядування, громади сільських та міських населених пунктів, надавачі спеціалізованих послуг.			

1. Назва програми і проекту регіонального розвитку	1.14. Забезпечення екологічного збирання, перевезення та знешкодження непридатних хімічних засобів захисту рослин (ХЗЗР)			
2. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку (ДСРР) та відповідної стратегії розвитку регіону (СРР), якому відповідає проект	ДСРР: Очищення сільської місцевості від шкідливих та непридатних до використання хімічних речовин, що застосовуються для захисту рослин СРР: 1.2.2. Створення безпечних умов проживання населення			
3. Мета та завдання проекту	- Повне очищення території області від заборонених та непридатних до використання ХЗЗР. - Покращення стану навколишнього природного середовища області. - Обмеження шкідливого впливу непридатних ХЗЗР на довкілля та здоров'я людини.			
4. Територія, на яку проект матиме вплив	Чернігівська область			
5. Кількість населення, на яке поширюватиметься проект	Все населення області.			
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проект	Станом на 01 січня 2017 року на території області залишається 284,5 тонни непридатних до використання ХЗЗР. Кожен із складів для їх зберігання є об'єктом потенційної небезпеки, який у випадку виникнення надзвичайної ситуації збільшує ризик для здоров'я населення та довкілля. Реалізація проекту передбачає проведення робіт з видалення та знешкодження непридатних ХЗЗР, що включають проведення їх перезатарювання, перевезення, екологічно безпечного знешкодження, оброблення (дезінфекції) складів для зберігання ХЗЗР і тари від них			
7. Очікувані кількісні та якісні результати від реалізації проекту, інновації проекту	Повне очищення території області від заборонених та непридатних до використання ХЗЗР			
8. Основні заходи проекту	Проведення робіт з видалення та знешкодження непридатних ХЗЗР, що включають проведення їх перезатарювання, перевезення, екологічно безпечне знешкодження, оброблення (дезінфекції) складів для зберігання ХЗЗР і тари від них.			
9. Період реалізації проекту (з (місяць / рік) - до (місяць / рік))	2018 – 2020 роки			
10. Орієнтовний обсяг фінансування проекту, тис. грн	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Разом
	8500,0	8500,0	8000,0	25000,0
11. Джерела фінансування проекту	Державний, місцеві бюджети			
12. Учасники реалізації проекту та їх функції	Обласна державна адміністрація, районні державні адміністрації, органи місцевого самоврядування			

1. Назва програми і проекту регіонального розвитку	1.15. Інформаційно-просвітницька робота по збереженню та охороні довкілля
2. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку (ДСРР) та відповідної стратегії розвитку регіону (СРР), якому відповідає проект	ДСРР: Підвищення рівня обізнаності населення щодо цінностей територій та об'єктів природно-заповідного фонду і залучення населення до управління ними. Збереження в регіонах біологічного та ландшафтного різноманіття, відтворення природних комплексів, земельних та водних ресурсів, формування національної екомережі. СРР: 1.2.3. Формування екологічної свідомості та екологічної культури громадян
3. Мета та завдання проекту	Формування в суспільстві екологічних цінностей і засад сталого споживання та виробництва, підготовка волонтерів-екологів, підвищення екологічної обізнаності та свідомості громадян
4. Територія, на яку проект матиме вплив	Чернігівська область
5. Кількість населення, на яке поширюватиметься проект	Населення Чернігівської області
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проект	Екологічні проблеми і загрози, які є сьогодні, це результат тривалого нехтування законами розвитку відносин між людиною і природою, і є наслідками нерозуміння принципів раціонального природокористування. Перехід від споживацької моделі використання природних ресурсів до засад сталого споживання та виробництва залежить від рівня екологічної культури та екологічної свідомості громадян, що формуються здобутими знаннями та навичками у сфері збереження та охорони довкілля. В рамках впровадження проекту передбачається проведення комплексу освітніх і виховних заходів, зокрема: -поширення екологічної інформації через друковані ЗМІ, Інтернет, телебачення, радіо; -видання просвітницької літератури природоохоронної тематики та її розповсюдження (брошури, листівки, методичні матеріали, книги тощо); -проведення інформаційно-просвітницьких заходів з популяризації екологічної культури серед широких верств населення із залученням місцевих мас-медіа (акцій, конкурсів, конференцій, семінарів, круглих столів на екологічну тематику); -проведення навчання вчителів/вихователів дошкільних закладів, загальноосвітніх шкіл усіх типів; -облаштування кемпінгового містечка для тимчасового проживання, підготовки та навчання волонтерів-екологів; -розробка та видання методичного посібника для підготовки волонтерів-екологів; -проведення навчання перших груп волонтерів-екологів Чернігівської та інших областей України.
7. Очікувані кількісні та якісні результати від реалізації проекту, інновації проекту	Формування елементів екологічної поведінки: культури споживання та виробництва, управління відходами та енергозбереження, що сприятимуть:

	-зменшенню витрат питної води; -зменшенню обсягів твердих побутових відходів, що генеруються населенням області; -зменшенню споживання енергоресурсів населенням області. Також здійснення заходів сприятиме запровадженню методів добровільної соціальної роботи у напрямку збереження та охорони довкілля.			
8. Основні заходи проекту	- Підготовка та видання просвітницької літератури природоохоронної тематики та її розповсюдження (брошури, листівки, методичні матеріали, книги тощо). - Організація виступів з екологічної тематики на телебаченні та радіо. - Розміщення екологічної інформації в друкованих засобах масової інформації та Інтернет. - Запровадження соціальної реклами екологічного спрямування. - Організація та проведення акцій, конкурсів, конференцій, семінарів, круглих столів та інших заходів з екологічної тематики. - Створення на базі РЛП «Міжрічинський» центру для підготовки волонтерів-екологів з облаштуванням кемпінгового містечка.			
9. Період реалізації проекту (з (місяць / рік) - до (місяць / рік))	2018 – 2020 роки			
10. Орієнтовний обсяг фінансування проекту, тис. грн	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Разом
	200,0	200,0	700,0	1100,0
11. Джерела фінансування проекту	Державний бюджет, обласний бюджет, суб'єкти господарювання, проекти та програми МТД			
12. Учасники реалізації проекту та їх функції	Департамент екології та природних ресурсів облдержадміністрації, Управління освіти і науки облдержадміністрації, громадські організації, навчальні заклади			

Технічні завдання Напрямку 1.С. Створення умов до формування здорового населення та підтримка сімейних цінностей

1. Назва програми і проекту регіонального розвитку	1.16. Модернізація мережі закладів охорони здоров'я області, що надають первинну медико-санітарну допомогу
2. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку (ДСРР) та відповідної стратегії розвитку регіону (СРР), якому відповідає проект	ДСРР: Формування мережі амбулаторій, наближених до місць проживання населення, у сільській місцевості та містах (відповідно до нормативу забезпеченості). Забезпечення закладів охорони здоров'я, які надають первинну медичну допомогу, відповідним обладнанням, транспортними засобами та кадрами. Підвищення якості надання первинної медичної допомоги. Розширення мережі амбулаторій - структурних або відокремлених структурних підрозділів центрів первинної медичної (медико-санітарної) допомоги СРР: 1.3.1. Підвищення якості та доступності надання первинної медичної допомоги.

3. Мета та завдання проекту	Забезпечення ефективного функціонування системи надання населенню доступної і високоякісної первинної медико-санітарної допомоги на засадах сімейної медицини.
4. Територія, на яку проект матиме вплив	Чернігівська область
5. Кількість населення, на яке поширюватиметься проект	Населення області
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проект	Станом на 01.01.2017 в області недостатня укомплектованість закладів, що надають первинну медичну допомогу, лікарями та ФАПів середніми медичними працівниками. Відсоток укомплектованості штатних посад фізичними особами лікарів загальної практики сімейної медицини по області складає 67,2%. Відсоток укомплектованості штатних посад фізичними особами медсестер загальної практики сімейної медицини по області складає 88,8%. Загальна кількість лікарських амбулаторій без жодного лікаря - основного працівника - 23 (16,4%); ФАПів без жодного середнього - основного медпрацівника – 57 (8,6%). Також значною є кількість працюючих осіб пенсійного та передпенсійного віку та низькою є доступність долікарської медичної допомоги. Оснащення закладів, що надають первинну медичну допомогу, медичним обладнанням та виробами медичного призначення відповідно до табеля оснащення, затвердженого наказом МОЗ України від 27.12.2013 № 1150 «Примірний табель матеріально-технічного оснащення Центру первинної медичної (медико-санітарної) допомоги та його підрозділів», становить близько 35%. Забезпеченість обладнанням складає по ЦПМСД 30,2%, амбулаторіях – 27,4%, ФАПх та ФП – 38,5%. Обладнання, яке є в наявності, фізично зношене, застаріле та потребує заміни. Необхідне продовження створення мережі амбулаторій сімейної медицини у міській та сільській місцевості шляхом реорганізації і перепрофілювання діючих закладів охорони здоров'я; зміцнення їх матеріально-технічної бази; підвищення рівня підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації медичних працівників.
7. Очікувані кількісні та якісні результати від реалізації проекту, інновації проекту	Реалізація проекту дасть можливість здійснити: - чітке розподілення рівнів надання медичної допомоги з визначенням обсягу допомоги для кожного з них; - приведення мережі закладів первинної медико-санітарної допомоги у відповідність до чинного законодавства та потреб населення; - територіальне наближення первинної допомоги до місць проживання населення як у сільській місцевості, так і у містах; - раціональне використання кадрових та матеріально-технічних ресурсів; - забезпечення якісною медичною допомогою мешканців, особливо сільської місцевості, в повному обсязі;

	- забезпечення новітнім обладнанням і автотранспортом центрів первинної медичної допомоги; - зниження рівня інвалідності та смертності внаслідок своєчасної діагностики та надання першої медичної допомоги.			
8. Основні заходи проекту	• Першочергове кадрове забезпечення медичними працівниками. • Проведення навчання медичних працівників на циклах спеціалізації та підвищення кваліфікації. • Впровадження програми «місцевих стимулів» для медичних працівників. • Приведення матеріально-технічної бази медичних закладів відповідно до табеля оснащення. • Проведення реконструкцій та ремонту медичних закладів. • Забезпечення медичних закладів санітарним автотранспортом.			
9. Період реалізації проекту (з (місяць / рік) - до (місяць / рік))	2018 – 2020 роки			
10. Орієнтовний обсяг фінансування проекту, тис. грн	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Разом
	33351,0	22546,0	18947,0	74844,0
11. Джерела фінансування проекту	Державний бюджет, місцеві бюджети, інші джерела, не заборонені законодавством			
12. Учасники реалізації проекту та їх функції	Районні державні адміністрації, органи місцевого самоврядування, центри ПМСД, ЦРЛ.			

1. Назва програми і проекту регіонального розвитку	1.17. Програма покращення надання спеціалізованої онкологічної допомоги населенню Чернігівської області
2. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку (ДСРР) та відповідної стратегії розвитку регіону (СРР), якому відповідає проект	ДСРР: Профілактика та забезпечення раннього виявлення захворювань, насамперед серед населення, що мешкає в сільській місцевості. СРР: 1.3.2. Профілактика та забезпечення раннього виявлення захворювань.
3. Мета та завдання проекту	• Впровадження сучасних методів діагностики та лікування злоякісних новоутворень. • Проведення профілактичних оглядів населення з метою раннього виявлення передракових захворювань, злоякісних новоутворень. • Інформування населення області щодо профілактики і ранньої діагностики злоякісних новоутворень з використанням ЗМІ.
4. Територія, на яку проект матиме вплив	Чернігівська область
5. Кількість населення, на яке поширюватиметься проект	Населення області.
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проект	Злоякісні новоутворення є одними з найбільш небезпечних для здоров'я людини, серед причин смертності та інвалідизації населення вони займають друге місце після серцево-судинних захворювань.

	Щороку в області виявляється понад 4 тисячі захворювань на злоякісні новоутворення, а помирає від них більше 2-х тисяч хворих, з них 30% особи працездатного віку. Останні 5 років показник захворюваності населення області стабільно високий; у 2016 році – 376,5 на 100 тис. населення (Україна – 346,1). Показник смертності населення від злоякісних новоутворень також високий, значно вище середнього показника по Україні, у 2016р. – 188,7 (Україна – 174,2). Всього в області перебуває на обліку 26653 онкохворих, у т.ч. 132 дітей. Щороку з числа вперше захворівших у 30% хворих захворювання виявляється в занедбаному стані. Впровадження скринінгових програм у доклінічній діагностиці злоякісних новоутворень дасть можливість виявляти ранні стадії онкозахворювань та своєчасно надавати спеціалізовану допомогу хворим. Забезпечення обласного онкологічного диспансеру сучасною діагностичною і лікувальною апаратурою дасть змогу забезпечувати лікування онкохворих на високому технологічному рівні. Інформування населення щодо профілактики і ранньої діагностики сприятиме покращанню ранньої діагностики онкозахворювань та формуванню здорового способу життя.			
7. Очікувані кількісні та якісні результати від реалізації проекту, інновації проекту	Реалізація проекту дасть змогу: • покращити матеріально-технічну базу обласного онкологічного диспансеру; • підвищити рівень ранньої діагностики злоякісних новоутворень; • покращити якість лікування хворих; • знизити рівень інвалідизації і смертності населення від злоякісних новоутворень.			
8. Основні заходи проекту	• Інформування населення з питань профілактики, ранньої діагностики злоякісних новоутворень та ефективного лікування онкохворих. • Придбання сучасної діагностичної та лікувальної апаратури. • Придбання онкопрепаратів для хіміотерапевтичного лікування онкохворих. • Навчання лікарів загальнолікувальної мережі з питань онкології. • Покращення паліативного лікування онкологічних хворих в термінальній стадії.			
9. Період реалізації проекту (з (місяць / рік) - до (місяць / рік))	2018 – 2020 роки			
10. Орієнтовний обсяг фінансування проекту, тис. грн	2018 рік 90000,0	2019 рік 30000,0	2020 рік 35000,0	Разом 155000,0
11. Джерела фінансування проекту	Державний бюджет, місцеві бюджети, позабюджетні надходження.			
12. Учасники реалізації проекту та їх функції	Обласна державна адміністрація, районні державні адміністрації, виконкоми міських рад, КЛПЗ «Чернігівський обласний онкологічний диспансер».			

1. Назва програми і проекту регіонального розвитку	1.18. Профілактика, раннє виявлення та надання медичної допомоги хворим на туберкульоз
2. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку (ДСРР) та відповідної стратегії розвитку регіону (СРР), якому відповідає проект	ДСРР: Профілактика та забезпечення раннього виявлення захворювань, насамперед серед населення, що мешкає в сільській місцевості. СРР: 1.3.2. Профілактика та забезпечення раннього виявлення захворювань
3. Мета та завдання проекту	• Стабілізація епідемічної ситуації в області, а в подальшому зниження її до окремих випадків. • Оптимізація мережі протитуберкульозних закладів та підвищення можливостей вчасної та якісної діагностики та лікування, впровадження інноваційних підходів до виявлення, діагностики та лікування туберкульозу з метою покращення надання медичної допомоги хворим на туберкульоз. • Надання пацієнтам протягом лікування туберкульозу соціальної та психологічної підтримки з залученням представників інститутів громадського суспільства.
4. Територія, на яку проект матиме вплив	Чернігівська область
5. Кількість населення, на яке поширюватиметься проект	Населення Чернігівської області
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проект	Основними проблемами, на вирішення яких спрямований проект, є високий рівень захворюваності на туберкульоз, у тому числі із бактеріовиділенням, та недостатнє фінансування для виконання протитуберкульозних заходів, у тому числі для забезпечення приведення у відповідність до санітарно-гігієнічних вимог будівель, відділень і кабінетів закладу, які надають допомогу хворим на туберкульоз, а також сучасним вимогам інфекційного контролю. Реалізація даного проекту сприятиме забезпеченню надання на достатньому рівні якісної та своєчасної медичної допомоги, що передбачено наказом МОЗ України від 04.09.2014 № 620 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при туберкульозі».
7. Очікувані кількісні та якісні результати від реалізації проекту, інновації проекту	Реалізація проекту дасть змогу: • оптимізувати стаціонарну допомогу з метою приведення її до нормативного рівня; • наблизити сучасну високоякісну фтизіатричну допомогу до населення; • забезпечити новітнім обладнанням та апаратурою фтизіатричну службу; • удосконалити моніторинг та оцінку із використанням показників епідеміологічної ефективності; • знизити рівень інвалідності та смертності внаслідок захворювання на туберкульоз, покращити якість життя пацієнтів.

8. Основні заходи проекту	• Придбання рентгенодіагностичного та флюорографічного обладнання для закладів охорони здоров'я. • Реорганізація протитуберкульозних закладів області. • Проведення навчання на циклах підвищення кваліфікації для медичних працівників. • Забезпечення населення сучасною спеціалізованою фтизіатричною медичною допомогою, надання орієнтованих на потреби пацієнта медичних послуг.			
9. Період реалізації проекту (з (місяць / рік) - до (місяць / рік))	2018 – 2020 роки			
10. Орієнтовний обсяг фінансування проекту, тис. грн	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Разом
	12524,6	13777,06	15154,76	41456,42
11. Джерела фінансування проекту	Державний бюджет, місцеві бюджети, позабюджетні джерела, інші джерела, не заборонені законодавством			
12. Учасники реалізації проекту та їх функції	Обласна державна адміністрація, районні державні адміністрації, виконавчі комітети міських рад, Ніжинський, Прилуцький, Чернігівський обласний протитуберкульозні диспансери, центральні районні лікарні.			

1. Назва програми і проекту регіонального розвитку	1.19. Поліпшення умов отримання населенням послуг в багатoproфільних та спеціалізованих закладах охорони здоров'я
2. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку (ДСРР) та відповідної стратегії розвитку регіону (СРР), якому відповідає проект	ДСРР: Підвищення рівня ефективності використання ресурсів, якості та доступності вторинної та третинної медичної допомоги СРР: 1.3.3. Підвищення ефективності використання ресурсів, якості та доступності вторинної та третинної медичної допомоги.
3. Мета та завдання проекту	Надання населенню області якісної спеціалізованої та високоспеціалізованої медичної допомоги
4. Територія, на яку проект матиме вплив	Чернігівська область
5. Кількість населення, на яке поширюватиметься проект	Все населення області
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проект	Основні проблеми: - відсутність чіткого розмежування рівнів надання медичної допомоги; - дублювання медичних послуг на різних рівнях надання медичної допомоги; - відсутність економічної мотивації для покращення діяльності працівників системи охорони здоров'я; - зношеність основних фондів системи охорони здоров'я; - недостатнє кадрове забезпечення медичних закладів: забезпеченість населення області лікарями становить 35,3 на 10 тис. населення (по Україні - 37,95). Укомплектованість штатних посад лікарів фізичними особами складає 73%. Реалізація проекту сприятиме: - забезпеченню доступності медичних послуг, профілактиці та ранньому виявленню захворювань;

	- покращенню матеріально-технічної бази медичних закладів вторинного та третинного рівня надання медичної допомоги, дооснащенню сучасним діагностичним та лікувальним медичним обладнанням, високотехнічною апаратурою; - покращенню кадрового забезпечення медичних закладів вторинного та третинного рівня надання медичної допомоги; - застосуванню високотехнологічних методів діагностики та лікування, впровадженню сучасних організаційних і клінічних технологій в медичну практику; - організації надання допомоги хворим з гострими серцево-судинними, інфекційними, онкологічними захворюваннями, гострою хірургічною патологією, травмами.			
7. Очікувані кількісні та якісні результати від реалізації проекту, інновації проекту	• Надання якісної висококваліфікованої та вузькоспеціалізованої медичної допомоги хворим (дорослим та дітям) при більш тяжких захворюваннях, які вимагають комплексного підходу до діагностики і лікування, застосування більш складних методів обстеження і лікування з використанням найновіших медичних технологій, в ряді випадків - оперативного втручання, постійного лікарняного спостереження й інтенсивного догляду. • Зниження смертності від гострої та хронічної патології. • Підвищення тривалості життя. • Взаємодія з іншими закладами охорони здоров'я.			
8. Основні заходи проекту	• Будівництво, проведення реконструкцій та ремонту лікувальних корпусів, поліклінік, лікарень, відділень тощо. • Оснащення сучасним діагностичним та лікувальним медичним обладнанням і апаратурою, відповідно до таблиця оснащення. • Забезпечення медичних закладів санітарним автотранспортом. • Створення належних умов праці медичних працівників, забезпечення спеціалістів закладів охорони здоров'я належним соціальним захистом. • Проведення навчання медичних працівників на циклах спеціалізації та підвищення кваліфікації.			
9. Період реалізації проекту (з (місяць / рік) - до (місяць / рік))	2018 – 2020 роки			
10. Орієнтовний обсяг фінансування проекту, тис. грн	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Разом
	186206,6	165435,0	220345,0	571986,6
11. Джерела фінансування проекту	Державний, місцеві бюджети, інші джерела, не заборонені законодавством.			
12. Учасники реалізації проекту та їх функції	Чернігівська обласна державна адміністрація, органи місцевого самоврядування, Управління охорони здоров'я облдержадміністрації, міські лікарні, центральні районні лікарні			

1. Назва програми і проекту регіонального розвитку	1.20. Розширення мережі для своєчасного надання екстреної медичної допомоги
2. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку (ДСРР) та відповідної стратегії розвитку регіону (СРР), якому відповідає проект	ДСРР: Модернізація системи екстреної (швидкої) медичної допомоги в регіонах, зокрема шляхом утворення центрів екстреної медичної допомоги та медицини катастроф з мережею їх відділень і пунктів постійного та тимчасового базування бригад екстреної (швидкої) медичної допомоги, відділень екстреної (невідкладної) медичної допомоги, централізованих оперативно-диспетчерських служб екстреної медичної допомоги. СРР: 1.3.3. Підвищення ефективності використання ресурсів, якості та доступності вторинної та третинної медичної допомоги.
3. Мета та завдання проекту	Надання своєчасної медичної допомоги шляхом рівного доступу до якісної екстреної медичної допомоги населення області.
4. Територія, на яку проект матиме вплив	Чернігівська область.
5. Кількість населення, на яке поширюватиметься проект	Близько 10,0 тис. жителів області на один новостворений пункт швидкої і невідкладної медичної допомоги.
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проект	Враховуючи площу Чернігівської області 31 865 км ² (третє місце за площею серед областей України), щільність населення - 33,1 чол./км ² , незадовільну укомплектованість та стан санітарного транспорту (відсутній 25% резерв автомобілів і 56 авто вичерпали свій моторесурс та підлягають заміні), відстань від деяких сіл та хуторів до найближчих лікувальних закладів (40-50 км), не завжди забезпечується норматив доїзду бригад Е(Ш)МД на місце виклику згідно з постановою КМУ від 21.11.2012 № 1119 «Про норматив прибуття бригад екстреної (швидкої) медичної допомоги на місце події». Реалізація даного проекту забезпечить надання на достатньому рівні якісної та своєчасної екстреної медичної допомоги на виконання Закону України «Про екстрену медичну допомогу» та вищезазначеної постанови.

7. Очікувані кількісні та якісні результати від реалізації проекту, інновації проекту	Реалізація проекту дасть можливість: • забезпечення конституційного права усіх верств населення на отримання доступної, якісної, своєчасної та безоплатної екстреної медичної допомоги; • зниження рівня інвалідності та смертності при нещасних випадках, травмах та отруєннях, гострих порушеннях життєвих функцій людини внаслідок серцево-судинних та інших захворювань; • створення ефективної системи супроводу хворих на догоспітальному етапі надання екстреної медичної допомоги; • своєчасне прибуття на місце виклику та доставка постраждалого до стаціонару; • зменшення витрат на паливно-мастильні матеріали; • оперативне та цілодобове реагування на виклики екстреної медичної допомоги.			
8. Основні заходи проекту	• Відкриття новостворених пунктів швидкої і невідкладної медичної допомоги. • Забезпечення пунктів персоналом, медикаментами, матеріально-технічною базою.			
9. Період реалізації проекту (з (місяць / рік) - до (місяць / рік))	2018 – 2020 роки			
10. Орієнтовний обсяг фінансування проекту, тис. грн	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Разом
	3346,1	3346,1	3346,1	10038,3
11. Джерела фінансування проекту	Бюджети усіх рівнів, інші джерела, не заборонені законодавством.			
12. Учасники реалізації проекту та їх функції	Лікувально-профілактичний заклад «Обласний центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф» Чернігівської обласної ради.			

1. Назва програми і проекту регіонального розвитку	1.21. Забезпечення населення сучасною спеціалізованою кардіологічною медичною допомогою.
2. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку (ДСРР) та відповідної стратегії розвитку регіону (СРР), якому відповідає проект	ДСРР: Підвищення рівня ефективності використання ресурсів, якості та доступності вторинної та третинної медичної допомоги. СРР: 1.3.3. Підвищення ефективності використання ресурсів, якості та доступності вторинної та третинної медичної допомоги.
3. Мета та завдання проекту	• Створення та облаштування міжрайонних кардіологічних відділень, наближення надання до місць проживання населення високоспеціалізованої кардіологічної медичної допомоги. • Дооснащення медичних закладів сучасною апаратурою та обладнанням відповідно до табеля оснащення.
4. Територія, на яку проект матиме вплив	Чернігівська область
5. Кількість населення, на яке поширюватиметься проект	Доросле населення Чернігівської області.
6. Опис проблеми, на вирішення	Реалізація даного проекту сприятиме забезпеченню:

якої спрямований проект	- надання медичної допомоги: своєчасної діагностики кардіологічних захворювань, зокрема гострого інфаркту міокарду, порушень ритму та провідності, за допомогою електрокардіографічної апаратури з можливістю телеметричної передачі, а також своєчасному наданню невідкладної допомоги у випадку раптової смерті за допомогою дефібрилятора; - надання медичної допомоги: принципові зміни в організації реперфузійної терапії, забезпечення спеціалізованої кардіологічної медичної допомоги 24 години на добу, 7 днів на тиждень, згідно з чинним законодавством, що регулює діяльність систем кардіологічної, кардіохірургічної допомоги, рентгеноендоваскулярної діагностики та лікування при наданні медичної допомоги пацієнтам з серцево-судинними та судинно-мозковими захворюваннями, відповідно до спільного наказу МОЗ України та НАМН від 24.07.2013 № 620/60 «Про систему кардіологічної допомоги у закладах охорони здоров'я України», та до уніфікованих протоколів надання медичної допомоги, затверджених наказами МОЗ України: від 02.07.2014 № 415 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при гострому коронарному синдромі з елевациєю сегмента ST»; від 03.03.2016 № 164 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при гострому коронарному синдромі без елевациї сегмента ST»; від 15.06.2016 № 597 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при фібриляції передсердь» тощо.
7. Очікувані кількісні та якісні результати від реалізації проекту, інновації проекту	Реалізація проекту в цілому дасть змогу: - забезпечити новітнім обладнанням заклади охорони здоров'я (електрокардіографами, дефібриляторами, пульсоксиметрами) та міжрайонні кардіологічні відділення; - створити дієву систему забезпечення невідкладною кардіологічною допомогою населення області; - скоротити час доставки пацієнта, терміни діагностики та забезпечення своєчасного надання спеціалізованої допомоги та, у разі необхідності, забезпечити своєчасне надання спеціалізованої медичної допомоги на вторинному та/або третинному рівні; - знизити рівень інвалідності та смертності внаслідок своєчасної діагностики серцево-судинних захворювань, надання першої медичної допомоги; - покращити якість життя пацієнтів. Крім того, реалізація проекту дасть змогу: - оптимізувати кардіологічний ліжковий фонд області з метою приведення до чинного законодавства та потреб населення; - наблизити сучасну високоякісну кардіологічну

	допомогу до населення; - забезпечити якісний лабораторний моніторинг інтенсивної терапії серцево-судинних захворювань; - зменшити термін перебування в стаціонарі.			
8. Основні заходи проекту	• Придбання сучасного обладнання та апаратури. • Розміщення міжрайонних кардіологічних відділень на базі лікарень інтенсивного лікування госпітальних округів. • Організація етапності в наданні медичної допомоги. • Забезпечення телеметричної передачі ЕКГ на відстані. • Підготовка персоналу до використання електрокардіографа та дефібрилятора. • Проведення навчання на циклах підвищення кваліфікації для медичних працівників.			
9. Період реалізації проекту (з (місяць / рік) - до (місяць / рік))	2018 – 2020 роки			
10. Орієнтовний обсяг фінансування проекту, тис. грн	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Разом
	4084,2	2527,5	2077,5	8689,2
11. Джерела фінансування проекту	Обласний бюджет, місцеві бюджети, інші джерела, не заборонені законодавством			
12. Учасники реалізації проекту та їх функції	Районні державні адміністрації, місцеві органи виконавчої влади, ЦМЛ, ЦРЛ.			

1. Назва програми і проекту регіонального розвитку	1.22. Будівництво та реконструкція спортивних споруд.
2. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку (ДСРР) та відповідної стратегії розвитку регіону (СРР), якому відповідає проект	ДСРР: Створення спортивної інфраструктури для занять фізичною культурою і спортом. СРР: 1.3.4. Розвиток спортивної інфраструктури для занять фізичною культурою і спортом.
3. Мета та завдання проекту	Створення умов для проведення в області всеукраїнських і міжнародних змагань найвищого світового рівня, сприяння розвитку фізичної культури та спорту вищих досягнень. Створення додаткових умов для підготовки спортивних резервів і спортсменів вищих категорій та для цілорічних занять населення фізичною культурою і спортом. Створення умов для проведення в області масових соціально значимих заходів за участі великої кількості глядачів (виставки, концерти, урочисті заходи тощо).
4. Територія, на яку проект матиме вплив	Чернігівська область
5. Кількість населення, на яке поширюватиметься проект	Отримувачами вигод від реалізації проекту будуть всі соціальні групи населення незалежно від статі і соціального стану, починаючи від дітей віком 4-5 років і до пенсіонерів. Орієнтовна кількість отримувачів послуг становитиме до 500 тис. осіб.
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проект	Головною проблемою фізкультурно-спортивної галузі в області є недостатня забезпеченість населення спортивними спорудами для активного відпочинку, проведення спортивно-масових заходів усіх рівнів та

	організації навчально-тренувальної роботи дитячо-юнацьких спортивних шкіл, шкіл вищої спортивної майстерності, спортивних секцій і клубів. Наявні спортивні споруди: - не завжди відповідають сучасним вимогам для проведення спортивно-масових заходів обласного, міських, районних та Всеукраїнського рівнів; - потребують реконструкції; - мають високу зношеність, що може призвести до проблеми безпеки користувачів. Є необхідність розвитку в області матеріально-спортивної бази, яка б відповідала вимогам міжнародних стандартів, створення додаткових умов для розвитку в регіоні видів спорту, відкриття додаткових відділень спортивних шкіл.			
7. Очікувані кількісні та якісні результати від реалізації проекту, інновації проекту	Реалізація проекту дасть можливість покращити умови для: - додаткового отримання якісних фізкультурно-спортивних послуг; - організації змістовного дозвілля дітей і молоді, залучення їх до занять фізичною культурою та спортом; активного способу життя; - розширення можливостей для зміцнення здоров'я та задоволення потреб у руховій активності всіх верств населення; - сприяння досягненню високого рівня працездатності населення засобами фізичної культури та спорту; - для проведення спортивно-масових заходів міського, районного, обласного та Всеукраїнського рівнів; - підготовки резервів для збірних команд України та спортсменів високого класу з традиційних для регіону видів спорту; - проведення в м. Чернігові офіційних міжнародних змагань (у т.ч. чемпіонатів світу та Європи); - створення умов для розвитку інфраструктури аматорського спорту, забезпечення потреб населення у зміцненні фізичного здоров'я; - підготовки спортсменів для успішного виступу на Олімпійських та Паралімпійських іграх, чемпіонатах світу та Європи; - збільшення кількості осіб, які мають можливість займатися спортом в якісних умовах; - створення додатково нових робочих місць безпосередньо на спортивних спорудах та у фізкультурно-спортивних закладах, які планується створити і розмістити на цих об'єктах.			
8. Основні заходи проекту	Реконструкція наявних та будівництво нових спортивних споруд.			
9. Період реалізації проекту (з (місяць / рік) - до (місяць / рік))	2018 – 2020 роки			
10. Орієнтовний обсяг фінансування проекту, тис. грн	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Разом
	44350,0	44350,0	26000,0	114700,0
11. Джерела фінансування	Державний бюджет, місцеві бюджети, інші джерела, не			

проекту	заборонені законодавством.
12. Учасники реалізації проекту та їх функції	Міністерство молоді та спорту України, облдержадміністрація, органи місцевого самоврядування, Федерація футболу України, Чернігівська обласна федерація футболу.

1. Назва програми і проекту регіонального розвитку	1.23. Будівництво спортивних майданчиків для масового використання
2. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку (ДСРР) та відповідної стратегії розвитку регіону (СРР), якому відповідає проект	ДСРР: Створення спортивної інфраструктури для занять фізичною культурою і спортом. СРР: 1.3.4. Розвиток спортивної інфраструктури для занять фізичною культурою і спортом.
3. Мета та завдання проекту	Створення додаткових умов для масових занять фізичною культурою і спортом всіх верств населення.
4. Територія, на яку проект матиме вплив	Чернігівська область.
5. Кількість населення, на яке поширюватиметься проект	Загальна кількість отримувачів послуг становитиме 50-70 тис. осіб.
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проект	Низький рівень забезпечення населення області відкритими спортивними майданчиками масового використання, недостатність умов для збільшення обсягів рухової активності населення. Забезпеченість населення області спортивними майданчиками станом на 01.01.2017 становить лише 44 % від мінімальних норм державних будівельних норм. Не зважаючи на щорічний ремонт спортивних майданчиків, більшість з них не відповідає сучасним вимогам і потребує якісного оновлення.
7. Очікувані кількісні та якісні результати від реалізації проекту, інновації проекту	Реалізація проекту дасть можливість: - додатково отримати якісні фізкультурно-спортивні послуги 50-70 тис. осіб; - задовольнити потреби населення у зміцненні фізичного здоров'я; - ширше залучати населення до занять фізичною культурою і спортом; - створити умови для проведення спортивно-масових заходів обласного та місцевих рівнів; - збільшити кількість дітей і всіх верств населення, залучених до активного способу життя, змістовного дозвілля та зростання обсягів їх рухової активності; - створення додатково понад 15-20 робочих місць на період будівництва зазначених об'єктів.
8. Основні заходи проекту	• Будівництво спортивних майданчиків зі штучним покриттям для ігрових видів спорту. • Будівництво тренажерних майданчиків для масового використання. • Придбання та встановлення обладнання на відкритих спортивних майданчиках.
9. Період реалізації проекту (з (місяць / рік) - до (місяць / рік))	2018 – 2020 роки

10. Орієнтовний обсяг фінансування проекту, тис. грн	2018 рік 20000,0	2019 рік 20000,0	2020 рік 20000,0	Разом 60000,0
11. Джерела фінансування проекту	Державний бюджет, місцеві бюджети, інші джерела не заборонені законодавством.			
12. Учасники реалізації проекту та їх функції	Облдержадміністрація, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування, Федерація футболу України, Чернігівська обласна федерація футболу			

1. Назва програми і проекту регіонального розвитку	1.24. Створення безпечного та комфортного середовища для оздоровлення та відпочинку дітей в області
2. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку (ДСРР) та відповідної стратегії розвитку регіону (СРР), якому відповідає проект	ДСРР: Проведення просвітницької роботи з пропаганди здорового способу життя та фізичної культури і спорту. СРР: 1.3.5. Проведення просвітницької роботи з пропаганди здорового способу життя.
3. Мета та завдання проекту	Створення умов для належної організації оздоровлення і відпочинку дітей області. Поліпшення стану здоров'я дітей, відновлення їх життєвих сил, зайнятість у канікулярний період, запобігання бездоглядності, створення можливості продовжити виховний процес та розвиток творчих здібностей дітей забезпечує організоване оздоровлення та відпочинок.
4. Територія, на яку проект матиме вплив	Чернігівська область
5. Кількість населення, на яке поширюватиметься проект	80 % дітей області шкільного віку.
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проект	В країні останнім часом загострюється демографічна криза, однією із причин якої є погіршення стану здоров'я нації, яке в наш час розглядається як показник цивілізованості держави та впливає на соціально-економічне становище суспільства. Комерціалізація соціальної сфери обмежує доступ дітей до позашкільної освіти, задоволення їх культурних інтересів та спортивно-оздоровчих потреб. Організація виховного процесу та дозвілля в дитячих закладах оздоровлення та відпочинку не відповідає повністю сучасним потребам та запитам дітей через застарілу матеріально-технічну базу закладів та недостатність використання активних форм відпочинку і оздоровлення: туристичні походи, волонтерський рух, організація трудових загонів тощо. Таким чином, гостро стоїть питання невідповідності процесу організації оздоровлення та відпочинку дітей сучасним вимогам, що зумовлює необхідність термінового вжиття всіх необхідних заходів для покращення даної ситуації. Тому необхідним є зміцнення матеріально-технічної бази, проведення реконструкції, капітального ремонту дитячих закладів оздоровлення та відпочинку області.

7. Очікувані кількісні та якісні результати від реалізації проекту, інновації проекту	- Відновлення роботи нефункціонуючих дитячих закладів оздоровлення та відпочинку області. - Забезпечення функціонування дитячих закладів оздоровлення та відпочинку відповідно до вимог Державного соціального стандарту оздоровлення та відпочинку дітей. - Придбання путівок до дитячих закладів оздоровлення та відпочинку області за рахунок коштів обласного бюджету. - Збільшення кількості дітей, охоплених організованими формами відпочинку та оздоровлення.			
8. Основні заходи проекту	- Реконструкція інженерно-технічних мереж дитячих закладів оздоровлення та відпочинку. - Проведення реконструкції корпусів, спортивних майданчиків, ландшафтних комплексів та ін. - Створення системи охоронно-пожежної сигналізації. - Впровадження новітніх телекомунікаційних технологій. - Реконструкція зовнішнього освітлення та впровадження енергозберігаючих технологій. - Реалізація заходів щодо цілорічного функціонування обласного комунального закладу «Дивосвіт».			
9. Період реалізації проекту (з (місяць / рік) - до (місяць / рік))	2018 – 2020 роки			
10. Орієнтовний обсяг фінансування проекту, тис. грн	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Разом
	7080,0	13080,0	13080,0	33240,0
11. Джерела фінансування проекту	Державний бюджет, місцеві бюджети, інші джерела, не заборонені законодавством.			
12. Учасники реалізації проекту та їх функції	Департамент сім'ї, молоді та спорту облдержадміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування, позаміські заклади оздоровлення та відпочинку області.			

1. Назва програми і проекту регіонального розвитку	1.25. Формування здорового способу життя та активної життєвої позиції мешканців області
2. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку (ДСРР) та відповідної стратегії розвитку регіону (СРР), якому відповідає проект	ДСРР: Проведення просвітницької роботи з пропаганди здорового способу життя та фізичної культури і спорту. СРР: 1.3.5. Проведення просвітницької роботи з пропаганди здорового способу життя.
3. Мета та завдання проекту	Створення умов до формування здорового населення області шляхом підвищення ефективності, якості та доступності інформаційних заходів
4. Територія, на яку проект матиме вплив	Чернігівська область
5. Кількість населення, на яке поширюватиметься проект	Населення області
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проект	Реалізація даного проекту ініціює і реалізує комплекс вкрай важливих завдань: збереження і зміцнення

	індивідуального та громадського здоров'я, роз'яснення шляхів оптимізації діяльності галузі охорони здоров'я, впровадження нових ефективних методів інформаційно-комунікативної роботи з різними верствами населення. Проект передбачає: - проведення аналізу показників, що характеризує стан здоров'я та його самооцінку, стиль, якість і спосіб життя різних верств населення, поширення факторів ризику виникнення захворювання; - створення і впровадження інформаційно-комунікаційної програми; - проведення соціологічних досліджень рівня обізнаності населення щодо факторів ризику виникнення захворювання для подальшого використання результатів у розробці та реалізації ефективної інформаційної стратегії; - поширення через засоби масової інформації матеріалів, присвячених актуальним питанням здорового способу життя; - створення популярних друкованих, аудіо- та відео-інформаційних матеріалів для населення; - розробка та видання соціальної реклами оздоровчого спрямування; - організація проведення цільових акцій до Всесвітніх днів здоров'я; - підтримка проектів громадських організацій з пропаганди здорового способу життя.
7. Очікувані кількісні та якісні результати від реалізації проекту, інновації проекту	Реалізація проекту дасть змогу: - утвердження в суспільстві ідеології здорового способу життя та подолання стану суспільної байдужості до здоров'я нації; - покращення якості життя кожного члена суспільства; - залучення до пропаганди здорового способу життя громадських об'єднань, молодіжних організацій, профспілок, роботодавців, авторитетних громадських діячів; - забезпечення широкої інформаційної підтримки засобами масової інформації переваг здорового способу життя, проведення круглих столів, прес-конференцій; - забезпечення розміщення соціальної реклами на зовнішніх носіях; - забезпечення видання інформаційних матеріалів (листівок, буклетів, ліфлетів, прес-кітів, санітарних бюлетенів, флаєрів, стікерів, плакатів) з питань здорового способу життя.
8. Основні заходи проекту	• Оснащення методичного кабінету комунального закладу «Обласний центр інформаційно-аналітичних технологій та пропаганди здорового способу життя» Чернігівської обласної ради, обладнанням та апаратурою для проведення інформаційної діяльності. • Видання соціальної реклами, інформаційних матеріалів. • Створення аудіо- та відеопродукції з питань здорового способу життя.

9. Період реалізації проекту (з (місяць / рік) - до (місяць / рік))	2018 – 2020 роки			
10. Орієнтовний обсяг фінансування проекту, тис. грн	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Разом
	179,0	70,0	80,0	329,0
11. Джерела фінансування проекту	Обласний бюджет, інші джерела, не заборонені законодавством			
12. Учасники реалізації проекту та їх функції	Управління охорони здоров'я облдержадміністрації. Комунальний заклад «Обласний центр інформаційно-аналітичних технологій та пропаганди здорового способу життя» Чернігівської обласної ради, обласні, районні та міські медичні заклади області, громадські організації.			

1. Назва програми і проекту регіонального розвитку	1.26. Модернізація системи соціальної підтримки населення області
2. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку (ДСРР) та відповідної стратегії розвитку регіону (СРР), якому відповідає проект	ДСРР: Розвиток соціального партнерства та соціальної відповідальності всіх суб'єктів у регіонах у контексті забезпечення розвитку інтелектуального потенціалу та нагромадження людського капіталу. СРР: 1.3.6. Підтримка сімейних цінностей та профілактика соціального сирітства.
3. Мета та завдання проекту	Зниження рівня інституційного догляду дітей у Чернігівській області шляхом розвитку системи соціальних послуг на рівні громади для запобігання розлученню дітей з їхніми родинами, забезпечення функціонування альтернативних форм догляду дітей, відмінних від інтернатних, реформування та поступова ліквідація системи дитячих інтернатних установ.
4. Територія, на яку проект матиме вплив	Чернігівська область
5. Кількість населення, на яке поширюватиметься проект	15 000 осіб
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проект	В області нараховується більше 9 тис. дітей, що опинились у складних життєвих обставинах, більше 2 тис. дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, 2220 сімей з дітьми перебувають під соціальним супроводженням та супроводом центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, більше 2 тис. дітей знаходяться в інтернатних установах управління освіти і науки та охорони здоров'я облдержадміністрації за заявами батьків, біля 130 вихованці інтернатів – діти-сироти, діти, позбавлені батьківського піклування. Близько 250 дітей у регіоні щороку мають ризики виходу за межі сім'ї. Проектом передбачено надати технічну допомогу у сфері розробки інструментів, керівництв і проектів нормативних документів для підготовки планів заходів з удосконалення системи надання соціальних послуг для дітей, які опинились у складних життєвих обставинах, дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, зокрема щодо трансформації інтернатних установ, у яких такі діти виховуються, запобігання їх потраплянню в такі заклади, створення умов для підтримки вразливих сімей з

	дітьми, подальшого розвитку сімейних форм виховання дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування. Планується також проведення навчання для фахівців органів місцевої влади, керівників та працівників інтернатних установ з питань реформування існуючої системи надання соціальних послуг, розширення мережі дитячих будинків сімейного типу.
7. Очікувані кількісні та якісні результати від реалізації проекту, інновації проекту	• Зниження показника інституалізації дітей в розрахунку на 1000 дитячого населення. • Збільшення показників охоплення сімей з дітьми, що перебувають у складних життєвих обставинах базовими соціальними послугами; дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, сімейними формами виховання. • Подальший розвиток мережі прийомних сімей та дитячих будинків сімейного типу. • Реформування системи дитячих інтернатних установ.
8. Основні заходи проекту	• Забезпечення розвитку системи соціальних послуг для дітей та сімей на рівні громади. • Забезпечення подальшого розвитку та ефективного функціонування сімейних форм виховання дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування. • Проведення комплексної оцінки та розроблення планів трансформації дитячих інтернатних установ.
9. Період реалізації проекту (з (місяць / рік) - до (місяць / рік))	2018 – 2020 роки
10. Орієнтовний обсяг фінансування проекту, тис. грн	орієнтовна вартість проекту остаточно не визначена
11. Джерела фінансування проекту	Кошти обласного бюджету, Міжнародного банку реконструкції та розвитку.
12. Учасники реалізації проекту та їх функції	Міжнародний банк реконструкції та розвитку (Світовий банк), Міністерство соціальної політики України, обласна державна адміністрація, громадські організації.

Технічні завдання Напрямку 1.D. Забезпечення умов для отримання якісної освіти

1. Назва програми і проекту регіонального розвитку	1.27. Поліпшення умов перебування учнів у загальноосвітніх навчальних закладах області
2. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку (ДСРР) та відповідної стратегії розвитку регіону (СРР), якому відповідає проект	ДСРР: Забезпечення підвищення якості та рівного доступу населення до загальної середньої освіти, зокрема в сільській місцевості, шляхом оптимізації мережі навчальних закладів та покращення їх матеріально-технічної бази. СРР: 1.4.1. Підвищення якості та рівного доступу до загальної середньої освіти
3. Мета та завдання проекту	Поліпшення умов отримання якісної освіти, приведення мережі навчальних закладів у відповідність до потреб громади, впровадження перспективних методів навчання та сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, забезпечення доступності та ефективності освіти, підготовка молодого покоління до життєдіяльності в інформаційному

	суспільстві, удосконалення патріотичного виховання.			
4. Територія, на яку проект матиме вплив	Чернігівська область			
5. Кількість населення, на яке поширюватиметься проект	Діти шкільного віку, педагоги			
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проект	З метою створення оптимальних умов для навчання і виховання учнів, підвищення рівня шкільної освіти, вдосконалення функціонування опорних шкіл, підвищення привабливості проживання в містах та селах існує необхідність у забезпеченні умов і якості освіти шляхом будівництва нових шкіл та реконструкції існуючих загальноосвітніх закладів.			
7. Очікувані кількісні та якісні результати від реалізації проекту, інновації проекту	• Створення комфортних умов під час навчально-виховного процесу. • Підвищення рівня шкільної освіти для дітей міської та сільської місцевостей. • Оптимізація мережі загальноосвітніх навчальних закладів області з урахуванням демографічних, економічних і соціальних перспектив. • Вдосконалення функціонування опорних шкіл, створення єдиного освітнього простору в межах освітнього округу. • Підвищення привабливості проживання в містах та селах.			
8. Основні заходи проекту	• Будівництво навчальних закладів. • Капітальний ремонт та реконструкція навчальних закладів.			
9. Період реалізації проекту (з (місяць / рік) - до (місяць / рік))	2018 – 2020 роки			
10. Орієнтовний обсяг фінансування проекту, тис. грн	2018 рік 50000,0	2019 рік 60000,0	2020 рік 70000,0	Разом 180000,0
11. Джерела фінансування проекту	Державний, місцеві бюджети, інші джерела, не заборонені законодавством			
12. Учасники реалізації проекту та їх функції	Чернігівська обласна державна адміністрація, органи місцевого самоврядування			

1. Назва програми і проекту регіонального розвитку	1.28. Забезпечення навчальних закладів області сучасними засобами навчання
2. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку (ДСРР) та відповідної стратегії розвитку регіону (СРР), якому відповідає проект	ДСРР: Забезпечення підвищення якості та рівного доступу населення до загальної середньої освіти, зокрема в сільській місцевості, шляхом оптимізації мережі навчальних закладів та покращення їх матеріально-технічної бази. СРР: 1.4.1. Підвищення якості та рівного доступу населення до загальної середньої освіти
3. Мета та завдання проекту	• Створення умов для забезпечення рівних можливостей одержання якісної освіти. • Розвиток особистості учня та його адаптація у світовому інформаційному просторі. • Формування інформаційної культури учнів та педагогічних працівників, забезпечення їх

	інформаційних потреб. - Удосконалення науково-методичного забезпечення навчально-виховного процесу. - Оптимізація управління освітою на основі використання інформаційно-комунікаційних технологій.			
4. Територія, на яку проект матиме вплив	Чернігівська область			
5. Кількість населення, на яке поширюватиметься проект	Учні загальноосвітніх закладів області.			
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проект	Необхідність невідкладних заходів із впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у сферу освіти і науки зумовлена сучасною світовою тенденцією створення глобальних відкритих освітніх та наукових систем, які дозволяють розвивати систему накопичення і поширення наукових знань педагогічної спільноти, а також надавати доступ до різноманітних інформаційних ресурсів. Ефективне впровадження сучасних технологій забезпечить подальше вдосконалення навчально-виховного процесу, доступність освіти, підготовку молодого покоління до життя в інформаційному суспільстві. Здійснення проекту передбачає впровадження сучасних технологій у навчально-виховний процес, забезпечення закладів освіти різноманітним навчальним обладнанням.			
7. Очікувані кількісні та якісні результати від реалізації проекту, інновації проекту	Реалізація проекту дасть можливість: - підвищити рівень якості освіти в області; - створити умови для забезпечення рівних можливостей одержання якісної освіти, розширення альтернативних форм її здобуття; - технічно оснастити загальноосвітні навчальні заклади засобами навчального призначення у тому числі кабінетами фізики, хімії, біології, географії, математики, навчальними комп'ютерними комплексами з мультимедійними засобами навчання; - підвищити рівень викладання предметів в освітніх закладах області шляхом використання мультимедійного обладнання і електронних засобів навчального призначення та організації вільного доступу учнів і педагогічних працівників до високоякісних освітніх електронних бібліотек, навчальних матеріалів, навчально-методичних комплексів, цифрових інформаційних ресурсів.			
8. Основні заходи проекту	- Придбання сучасних засобів навчання. - Придбання сучасної комп'ютерної техніки, мультимедійного обладнання. - Придбання програмного забезпечення.			
9. Період реалізації проекту (з (місяць / рік) - до (місяць / рік))	2018 – 2020 роки			
10. Обсяг фінансування проекту, тис. грн	2018 рік 8000,0	2019 рік 8000,0	2020 рік 8000,0	Разом 24000,0
11. Джерела фінансування проекту	Державний, обласний, місцевий бюджет, позабюджетні надходження, інші джерела, не заборонені			

	законодавством
12. Учасники реалізації проекту та їх функції	Управління освіти і науки облдержадміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування.

1. Назва програми і проекту регіонального розвитку	1.29. Рівний доступ до якісної освіти кожній дитині
2. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку (ДСРР) та відповідної стратегії розвитку регіону (СРР), якому відповідає проект	ДСРР: Забезпечення регулярного і безоплатного перевезення дітей, учнів та педагогічних працівників дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладів у сільській місцевості до місця навчання, роботи та додому. СРР: 1.4.1. Підвищення якості та рівного доступу населення до загальної середньої освіти
3. Мета та завдання проекту	• Забезпечення у сільській місцевості регулярного безоплатного перевезення до місць навчання і додому учнів та педагогічних працівників. • Створення рівних можливостей для всіх громадян, які проживають і постійно працюють у сільській місцевості, в задоволенні соціальних та культурно-освітніх потреб. • Рациональне використання кадрового потенціалу педагогічних працівників загальноосвітніх навчальних закладів у сільській місцевості. • Формування належної соціальної інфраструктури села.
4. Територія, на яку проект матиме вплив	Райони Чернігівської області
5. Кількість населення, на яке поширюватиметься проект	Здійснення проекту передбачає забезпечення регулярного безоплатного перевезення до місць навчання і додому 7,5 тисяч учнів та 1,5 тисячі педагогічних працівників, покращення умов підвезення.
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проект	З метою забезпечення рівного доступу кожній дитині до якісної освіти, незалежно де вона мешкає: в місті або у селі, задоволення потреб громад у наданні освітніх послуг, підготовки конкурентоспроможного випускника нагальною залишається необхідність подальшої оптимізації мережі загальноосвітніх навчальних закладів області, приведення її у відповідність до потреб населення в умовах децентралізації та об'єднання територіальних громад. Для здійснення оптимізації мережі шкіл області, оновлення автопарку та розвантаження маршрутів існує потреба в придбанні шкільних автобусів. Належна організація підвозу учнів сільської місцевості, які проживають за межею пішохідної доступності, до навчальних закладів сприятиме проведенню оптимізації загальноосвітніх закладів, створенню умов для безпеки дітей, збереження їх здоров'я, ефективному використанню бюджетних коштів, кадрового потенціалу педагогічних працівників, удосконаленню мережі

	навчальних закладів, а також розширить можливості для гурткової та позакласної роботи.			
7. Очікувані кількісні та якісні результати від реалізації проекту, інновації проекту	Реалізація проекту дасть можливість: • забезпечити соціальний захист учасників навчально-виховного процесу, припинити негативні процеси у соціальній сфері села, досягти позитивних зрушень у забезпеченні життєдіяльності сільського населення; • створити умови для забезпечення у сільській місцевості регулярного безоплатного перевезення учнів та педагогічних працівників до місць навчання, роботи і додому; • створити оптимальну мережу загальноосвітніх навчальних закладів у сільській місцевості; • вирішувати на більш високому рівні проблеми освіти: диференціації, індивідуалізації навчання, організації систематичного та якісного контролю за навчальними досягненнями учнів; • поліпшити якість знань учнів, ефективно використання наявної матеріально-технічної бази, кадрового потенціалу педагогічних працівників, фінансових можливостей освітянської галузі в сільській місцевості.			
8. Основні заходи проекту	• Закупівля транспортних засобів. • Здійснення розподілу придбаних транспортних засобів між навчальними закладами відповідно до потреб підвозу у районі. • Закріплення за загальноосвітніми навчальними закладами територій обслуговування з урахуванням потреби в організації перевезення учнів та педагогічних працівників у сільській місцевості. • Створення відповідних місць для розміщення шкільного транспорту (особливо в зимовий час). • Забезпечення контролю за безпекою перевезення учнів.			
9. Період реалізації проекту (з (місяць / рік) - до (місяць / рік))	2018 – 2020 роки			
10. Орієнтовний обсяг фінансування проекту, тис. грн	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Разом
	11500,0	11500,0	11500,0	34500,0
11. Джерела фінансування проекту	Державний, обласний, місцевий бюджети, інші джерела, не заборонені законодавством.			
12. Учасники реалізації проекту та їх функції	Управління освіти і науки облдержадміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування.			

1. Назва програми і проекту регіонального розвитку	1.30. Підвищення рівня охоплення дітей дошкільною освітою та поліпшення її якості
2. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку (ДСРР) та відповідної стратегії розвитку	ДСРР: Розбудова мережі дошкільних навчальних закладів, підвищення рівня охоплення дітей відповідного віку дошкільною освітою. Забезпечення доступності дошкільної освіти, зокрема в

регіону (СРР), якому відповідає проект	сільській місцевості, шляхом будівництва нових дитячих садків. СРР: 1.4.2. Розбудова мережі дошкільних навчальних закладів, підвищення рівня охоплення дітей дошкільною освітою.			
3. Мета та завдання проекту	Розширення мережі дошкільних навчальних закладів для дітей міської, сільської місцевостей, забезпечення відкриття необхідної кількості груп у дошкільних навчальних закладах для задоволення потреб населення в здобутті дошкільної освіти дітьми раннього віку, відкриття дошкільних відділень у складі навчально-виховних комплексів, створення умов для збереження та зміцнення здоров'я вихованців дошкільних навчальних закладів			
4. Територія, на яку проект матиме вплив	Чернігівська область			
5. Кількість населення, на яке поширюватиметься проект	Діти дошкільного віку			
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проект	З метою надання якісних освітніх послуг в дошкільних навчальних закладах необхідно: - створення комфортних умов під час навчально-виховного процесу; - підвищення рівня дошкільної освіти для дітей як міської, так і сільської місцевостей; - посилення виховного потенціалу дошкільних навчальних закладів, спрямованих на виховання у дітей патріотизму, духовності, формування національної самосвідомості, моральних якостей; - підвищення привабливості проживання в міській та сільській місцевості.			
7. Очікувані кількісні та якісні результати від реалізації проекту, інновації проекту	Забезпечення доступності освітніх послуг для дітей дошкільного віку в містах, селищах та селах.			
8. Основні заходи проекту	• Будівництво дитячих дошкільних закладів. • Реконструкція, ремонт приміщень дошкільних закладів. • Реконструкція існуючих будівель під дошкільні заклади.			
9. Період реалізації проекту (з (місяць / рік) - до (місяць / рік))	2018 – 2020 роки			
10. Орієнтовний обсяг фінансування проекту, тис. грн	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Разом
	22000,0	35000,0	48000,0	105000,0
11. Джерела фінансування проекту	Державний, місцеві бюджети, інші джерела, не заборонені законодавством			
12. Учасники реалізації проекту та їх функції	Чернігівська обласна державна адміністрація, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування			

Технічні завдання Напряму 1.Е. Розвиток культурного і духовного середовища, забезпечення патріотичного виховання населення

1. Назва програми і проекту регіонального розвитку	1.31. Поліпшення умов отримання культурних послуг та підвищення їх якості
2. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку (ДСРР) та відповідної стратегії розвитку регіону (СРР), якому відповідає проект	ДСРР: Розвиток та збереження існуючої мережі закладів культури, мистецтва та музейної справи. Забезпечення належного функціонування сільських закладів культури, надання культурних послуг мешканцям сіл та малих міст. СРР: 1.5.1. Підтримка розвитку культурно-мистецьких закладів.
3. Мета та завдання проекту	Створення належних умов для розвитку культури, забезпечення творчого розвитку особистості, підвищення культурного рівня та естетичного виховання громадян, ефективне підвищення культурно-масової роботи, організація дозвілля
4. Територія, на яку проект матиме вплив	Чернігівська область
5. Кількість населення, на яке поширюватиметься проект	Все населення області
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проект	Діяльність сфери культури і мистецтв в області забезпечують 1453 заклади. Мережа установ клубного типу складається з 753 клубів та будинків культури, в т.ч. 700 клубних закладів знаходяться у сільській місцевості. Разом з тим, через фінансово-економічну нестабільність, нерівномірність бюджетних витрат культурні потреби жителів області забезпечені недостатньо. Переважна більшість закладів культури і мистецтв потребує капітального ремонту і технічного переоснащення, комп'ютеризації та підключення до мережі Інтернет. Мета проекту полягає у забезпеченні поліпшення умов і підвищення якості надання культурних послуг громадянам шляхом будівництва нових та реконструкції і ремонту існуючих закладів і оснащення їх сучасним обладнанням.
7. Очікувані кількісні та якісні результати від реалізації проекту, інновації проекту	• Задоволення потреб населення у послугах сфери культури. • Приведення матеріально-технічної бази закладів культури до сучасних потреб. • Створення комфортних умов під час навчально-виховного процесу. • Підвищення рівня культури громадян міської та сільської місцевостей. • Оптимізація мережі культурних закладів області з урахуванням демографічних, економічних і соціальних перспектив. • Підвищення привабливості проживання в містах та селах. • Покращення культурного життя села. • Створення умов для виховання у молоді громадянської самосвідомості, правильного уявлення про культуру,

	побут, звичаї, обряди, традиції українського народу.			
8. Основні заходи проекту	Будівництво, реконструкція та капітальні ремонти, технічне переоснащення закладів культури			
9. Період реалізації проекту (з (місяць / рік) - до (місяць / рік))	2018 – 2020 роки			
10. Орієнтовний обсяг фінансування проекту, тис. грн	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Разом
	50274,9	58043,2	18860,0	127178,1
11. Джерела фінансування проекту	Державний, місцеві бюджети, інші джерела, не заборонені законодавством			
12. Учасники реалізації проекту та їх функції	Чернігівська обласна державна адміністрація, органи місцевого самоврядування			

1. Назва програми і проекту регіонального розвитку	1.32. Від збереження національних традицій – до зростання духовності і підвищення культурних стандартів
2. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку (ДСРР) та відповідної стратегії розвитку регіону (СРР), якому відповідає проект	ДСРР: Сприяння консолідації та розвитку української нації, забезпечення прав громадян на свободу світогляду і віросповідання, у тому числі національних меншин. СРР: 1.5.3. Патріотичне виховання населення, відродження, збереження та розвиток народних традицій, фольклору, народної творчості, художніх промислів.
3. Мета та завдання проекту	Створення умов для проведення активного і змістовного дозвілля, сімейного відпочинку, заходів з метою патріотичного виховання дітей та молоді. Підтримка розвитку аматорського мистецтва, етнокультурного розмаїття, культурно-мистецької освіти, образотворчого та декоративно-ужиткового мистецтва. Популяризація національної культури. Розвиток фестивального руху. Створення нових робочих місць для кваліфікованих представників культурно-мистецької сфери.
4. Територія, на яку проект матиме вплив	Чернігівська область
5. Кількість населення, на яке поширюватиметься проект	Понад 500 000 мешканців Чернігівщини усіх вікових категорій
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проект	Виховання патріотизму у населення області сьогодні є нагальною потребою, оскільки його високий рівень здатен забезпечити соціально-політичну стабільність суспільства, яке зацікавлене в тому, щоб саморозвиток особистості, становлення її патріотичної самосвідомості здійснювався на моральній основі. Мета проекту полягає у створенні належних умов для збереження, відродження та розвитку народних художніх промислів, діяльності майстрів народного мистецтва області, забезпечення гарантій свободи творчості, доступу до культурних надбань, створення можливостей активної участі громадян, особливо молоді, у художній творчості. Крім того, необхідно активізувати пропагування

	української культури на загальнодержавному та міжнародному рівні, підвищувати привабливість мистецьких і культурних закладів для української та світової спільноти, забезпечувати створення сприятливих умов для розвитку професійного мистецтва і аматорської творчості.			
7. Очікувані кількісні та якісні результати від реалізації проекту, інновації проекту	• Сприятливі умови для розвитку аматорського мистецтва. • Відродження, охорона, збереження, розвиток та популяризація надбань національної культури, народних традицій, звичаїв та обрядів національних меншин. • Зростання патріотичних настроїв мешканців області. • Збагачення духовного життя мешканців та гостей області шляхом проведення мистецьких заходів. • Запровадження інновацій в культурно-мистецькому процесі.			
8. Основні заходи проекту	• Проведення міських, обласних, всеукраїнських, міжнародних фестивалів та конкурсів. • Проведення концертів, виставок, творчих звітів, театралізованих концертних програм аматорських колективів районів та міст області. • Організація виставок та ярмарків образотворчого та декоративно-ужиткового мистецтва. • Вивчення та збереження народних традицій та фольклору. • Підтримка центрів і клубних гуртків з навчання дітей і молоді художнім промыслам. • Підтримка розвитку народних ремесел. • Проведення культурно-мистецьких заходів обласними організаціями національних спілок художників, письменників, кобзарів, краєзнавців, майстрів народного мистецтва, хореографів та музикантів. • Виставкова діяльність музеїв та бібліотек, проведення науково-практичних конференцій.			
9. Період реалізації проекту (з (місяць / рік) - до (місяць / рік))	2018 – 2020 роки			
10. Орієнтовний обсяг фінансування проекту, тис. грн	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Разом
	380,0	400,0	420,0	1200,0
11. Джерела фінансування проекту	Державний бюджет, місцеві бюджети, державно-приватне партнерство, інші джерела, не заборонені законодавством			
12. Учасники реалізації проекту та їх функції	Департамент культури і туризму, національностей та релігій облдержадміністрації, місцеві органи виконавчої влади та самоврядування, обласний навчально-методичний центр культури і мистецтв, громадські організації, благодійні фонди, волонтери.			

Технічні завдання до Програми 2. ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ОБЛАСТІ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТІЙКОГО ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ

Технічні завдання Напрямку 2.А. Підвищення рівня інвестиційної привабливості та інноваційної спроможності

1. Назва програми і проекту регіонального розвитку	2.1. Формування ефективної системи менеджменту залучення інвестицій
2. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку (ДСРР) та відповідної стратегії розвитку регіону (СРР), якому відповідає проект	ДСРР: Формування сприятливого інвестиційного клімату, позитивного інвестиційного іміджу та просування на зовнішній ринок інвестиційних можливостей регіонів України. СРР: 2.1.1. Створення умов для формування сприятливого інвестиційного середовища, позитивного іміджу області та розвитку міжнародного співробітництва
3. Мета та завдання проекту	Основними цілями проекту є: • поліпшення якості та підвищення професіоналізму адміністративно-кадрового забезпечення регіонального регулювання інвестиційної діяльності та залучення міжнародної технічної допомоги; • запровадження в області умов та правил функціонування інвестиційного середовища та інвестиційної політики відповідно до кращих європейських традицій та стандартів; • створення системи координації та впровадження ефективних форм співпраці органів місцевої виконавчої влади і органів місцевого самоврядування з інвесторами; • удосконалення системи супроводу інвестиційних проектів, обслуговування потреб інвесторів, сприяння у вирішенні виникаючих проблем.
4. Територія, на яку проект матиме вплив	Чернігівська область
5. Кількість населення, на яке поширюватиметься проект	Населення Чернігівської області
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проект	Динамічний та прогресуючий процес інвестиційного розвитку неможливий без наявності відповідної ефективної системи менеджменту. Професійне управління інвестиційними процесами дозволяє значно їх активізувати, сприяти супроводу інвестора, скоротити термін між виникненням інвестиційної ідеї та реалізацією інвестиційного проекту, забезпечити постійний моніторинг та контроль. Серед основних завдань менеджменту є: формування регіональної інвестиційної політики, виявлення перешкод у діяльності інвесторів та сприяння у їх подоланні, аналіз результатів інвестиційної діяльності на території області, налагодження співпраці з вітчизняними та іноземними інвесторами, активна участь у формуванні привабливого конкурентоздатного інвестиційного іміджу області тощо.

7. Очікувані кількісні та якісні результати від реалізації проекту, інновації проекту	- Збільшення обсягів інвестування та активізація інвестиційних процесів в області. - Збільшення кількості інвестиційних пропозицій та реалізованих інвестиційних проектів. - Створення нових виробничих потужностей та збільшення кількості робочих місць. - Формування сприятливого інвестиційного клімату в області.			
8. Основні заходи проекту	- Проведення навчальних семінарів та тренінгів з актуальних питань інвестиційного розвитку для підвищення професіоналізму державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування, фахівців бюджетних установ, інших спеціалістів, що працюють у сфері інвестиційної діяльності. - Моніторинг та супровід інвестиційного проекту від ідеї до реалізації. - Налагодження взаємозв'язків та активізація торговельно-економічного співробітництва з іноземними і вітчизняними партнерами. - Проведення семінарів, конференцій, круглих столів, зустрічей, інших публічних заходів з метою активізації інвестиційної діяльності в регіоні. - Співпраця зі ЗМІ та використання Інтернет-ресурсу для промоції інвестиційного потенціалу області.			
9. Період реалізації проекту (з (місяць / рік) - до (місяць / рік))	2018 – 2020 роки			
10. Орієнтовний обсяг фінансування проекту, тис. грн	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Разом
	40,0	40,0	40,0	120,0
11. Джерела фінансування проекту	Обласний бюджет, місцеві бюджети, кошти міжнародної технічної допомоги, інші джерела не заборонені законодавством			
12. Учасники реалізації проекту та їх функції	Чернігівська облдержадміністрація, обласна рада, райдержадміністрації, районні ради, виконкоми міських рад, Агенція регіонального розвитку Чернігівської області, громадські організації			

1. Назва програми і проекту регіонального розвитку	2.2. Сприяння залученню та впровадженню програм міжнародної технічної допомоги, поглибленню співпраці з міжнародними донорами.
2. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку (ДСРР) та відповідної стратегії розвитку регіону (СРР), якому відповідає проект	ДСРР: Формування сприятливого інвестиційного клімату, позитивного інвестиційного іміджу та просування на зовнішній ринок інвестиційних можливостей регіонів України. СРР: 2.1.1. Створення умов для формування сприятливого інвестиційного середовища, позитивного іміджу області та розвитку міжнародного співробітництва.
3. Мета та завдання проекту	Основними цілями проекту є: - залучення міжнародної технічної допомоги, грантів, коштів міжнародних фінансових організацій для реалізації соціально важливих проектів; - модернізація виробничої, транспортної, енергетичної,

	туристичної інфраструктури, сприяння створенню умов для повноцінного економічного та соціального розвитку області за рахунок залучення ресурсів позабюджетного фінансування; • посилення ролі громад у забезпеченні економічного зростання територій та підвищення їх відповідальності за розв'язання соціальних проблем.
4. Територія, на яку проект матиме вплив	Чернігівська область
5. Кількість населення, на яке поширюватиметься проект	Населення Чернігівської області
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проект	В умовах обмеженості власних фінансових ресурсів надходження технічної та фінансової допомоги міжнародних організацій в область сприяє стабілізації і швидкому розвитку економіки, вирішенню соціальних, енергетичних, екологічних проблем, формуванню свідомого громадянського суспільства. Потребує поглиблення співробітництва з міжнародними фінансовими організаціями, активізація залучення міжнародної технічної допомоги. Участь в конкурсах на отримання грантів дозволяє надати нового імпульсу розвитку міжнародних економічних відносин та процесам європейської інтеграції. Вдосконалення процесу моніторингу залучення коштів міжнародної технічної допомоги сприятиме підвищенню ефективності їх використання та забезпеченню конкурентних переваг для більш повної та широкої експлуатації всіх можливостей міжнародного співробітництва.
7. Очікувані кількісні та якісні результати від реалізації проекту, інновації проекту	• Концентрація фінансових ресурсів та міжнародної технічної допомоги на розв'язанні пріоритетних завдань економічного і соціального розвитку області. • Розширення формату співпраці з МФО, державами-донорами, ООН та Європейським Союзом для збільшення кількості проектів і програм МТД, що впроваджуються в області. • Підтримка регіонального розвитку, зростання економіки, аграрного господарства, туризму, інфраструктури, вирішення проблем енергозбереження, охорона і покращення стану навколишнього середовища, вирівнювання і постійне поліпшення умов життя людей.
8. Основні заходи проекту	• Активізація роботи щодо участі громад у проектах, які здійснюються в рамках міжнародної технічної допомоги. • Удосконалення проектного планування шляхом участі бенефіціара на етапі розроблення проектною документації у визначенні цілей, завдань, індикаторів оцінки результативності проектів. • Розширення доступу громадськості до інформації про можливі грантові програми (проекти) МТД та результати реалізації діючих проектів міжнародної технічної допомоги. • Стимулювання участі регіональних підприємств, установ та організацій в реалізації проектів міжнародної

	технічної допомоги. - Моніторинг та контроль за ефективним використанням ресурсів проектів (програм) міжнародної технічної допомоги. - Забезпечення прозорості використання міжнародної технічної допомоги та ресурсів МФО.			
9. Період реалізації проекту (з (місяць / рік) - до (місяць / рік))	2018 – 2020 роки			
10. Орієнтовний обсяг фінансування проекту, тис. грн	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Разом
11. Джерела фінансування проекту	в межах бюджетів проектів			
12. Учасники реалізації проекту та їх функції	Обласний бюджет, місцеві бюджети, кошти міжнародної технічної допомоги, інші джерела незаборонені законодавством			
	Чернігівська облдержадміністрація, обласна рада, райдержадміністрації, районні ради, виконкоми міських рад, Агенція регіонального розвитку Чернігівської області, громадські організації			

1. Назва програми і проекту регіонального розвитку	2.3. Створення інвестиційних продуктів
2. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку (ДСРР) та відповідної стратегії розвитку регіону (СРР), якому відповідає проект	ДСРР: Формування сприятливого інвестиційного клімату, позитивного інвестиційного іміджу та просування на зовнішній ринок інвестиційних можливостей регіонів України. СРР: 2.1.1. Створення умов для формування сприятливого інвестиційного середовища, позитивного іміджу області та розвитку міжнародного співробітництва
3. Мета та завдання проекту	Основними цілями проекту є: - сприяння вітчизняним та іноземним інвесторам у всебічному ознайомленні з об'єктами інвестування; - створення сприятливого інвестиційного клімату на території області; - запровадження нових форм налагодження контактів між вітчизняними та зарубіжними інвесторами, підтримка активності вітчизняних підприємців у пошуку партнерів.
4. Територія, на яку проект матиме вплив	Чернігівська область
5. Кількість населення, на яке поширюватиметься проект	Населення Чернігівської області
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проект	Обсяги інвестування як зовнішніх, так і внутрішніх інвестицій залишаються недостатніми для ефективного розвитку регіональної економіки. Враховуючи необхідність активізації процесу залучення інвестицій в економіку та поліпшення інвестиційного клімату області, необхідними і першочерговими заходами є налагодження робочих контактів з вітчизняними та іноземними інвесторами, інформування їх щодо інвестиційного потенціалу регіону з метою збільшення притоку інвестиційних ресурсів. Однією з важливих складових процесу формування

	інвестиційного іміджу регіону є створення інвестиційних продуктів (експозиції, презентації, інтерактивна інвестиційна карта, каталоги інвестиційних пропозицій, об'єктів інвестування, оновлення Дорожньої карти інвестора тощо). Інвестиційні продукти мають на меті сформувати позитивний образ відкритої області шляхом пропаганди та «реклами» конкурентних переваг регіону, його економічний потенціал та інвестиційні можливості.			
7. Очікувані кількісні та якісні результати від реалізації проекту, інновації проекту	• Залучення зовнішніх та внутрішніх інвестицій в економіку області. • Збільшення кількості реалізованих інвестиційних проектів. • Створення нових робочих місць. • Створення нових виробничих потужностей з високим рівнем конкурентоспроможності. • Популяризація та просування на міжнародні ринки продукції вітчизняних підприємств, збільшення їх експортного потенціалу.			
8. Основні заходи проекту	• Створення та наповнення веб-ресурсу з питань інвестиційної діяльності. • Створення та розповсюдження презентаційних матеріалів про інвестиційний потенціал області. • Оновлення Дорожньої карти інвестора. • Проведення презентаційних заходів.			
9. Період реалізації проекту (з (місяць / рік) - до (місяць / рік))	2018 – 2020 роки			
10. Орієнтовний обсяг фінансування проекту, тис. грн	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Разом
	285,0	285,0	285,0	855,0
11. Джерела фінансування проекту	Обласний бюджет, місцеві бюджети, кошти міжнародної технічної допомоги, інші джерела не заборонені законодавством			
12. Учасники реалізації проекту та їх функції	Чернігівська облдержадміністрація, обласна рада, райдержадміністрації, районні ради, виконкоми міських рад, Агенція регіонального розвитку Чернігівської області, громадські організації			

1. Назва програми і проекту регіонального розвитку	2.4. Створення індустріальних парків
2. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку (ДСРР) та відповідної стратегії розвитку регіону (СРР), якому відповідає проект	ДСРР: Удосконалення регіональної інвестиційно-інноваційної інфраструктури, зокрема створення регіональної мережі наукових, технологічних та індустріальних парків, а також системи правової, кадрової та інформаційної підтримки інноваційної діяльності. СРР: 2.1.3 Сприяння розвитку наукової, науково-технічної, інноваційної діяльності та високотехнологічних виробництв.
3. Мета та завдання проекту	Забезпечення економічного розвитку та підвищення конкурентоспроможності регіону, активізація інноваційно-інвестиційної діяльності, створення нових

	робочих місць, розвиток сучасної наукової, виробничої, інженерно-транспортної та ринкової інфраструктури.			
4. Територія, на яку проект матиме вплив	Чернігівська область			
5. Кількість населення, на яке поширюватиметься проект	Населення Чернігівської області			
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проект	На сьогодні існує проблема обмеженості інвестиційних ресурсів, яка стримує розвиток економіки області, уповільнює процес створення нових виробничих потужностей, знижує потенційну конкурентоспроможність регіону. В цих умовах створення індустріальних парків – це перевірений часом та міжнародним досвідом дієвий механізм індустріалізації економіки, залучення інвестицій, збільшення зайнятості населення, забезпечення збалансованого регіонального розвитку, впровадження новітніх технологій у промисловому виробництві, підтримки місцевих виробників, сприяння малому та середньому підприємництву тощо. Функціональне призначення індустріального парку полягає у розбудові сучасного виробничо-промислового комплексу з підготовленою та розвиненою інженерно-транспортною інфраструктурою, складськими та адміністративними приміщеннями, набором необхідних сервісних послуг, спрощеними регуляторними процедурами та пакетом інвестиційних стимулів для виробничих і науково-дослідних підприємств.			
7. Очікувані кількісні та якісні результати від реалізації проекту, інновації проекту	• Створення нових виробничих потужностей з високим рівнем конкурентоспроможності. • Створення нових робочих місць. • Розвиток міжгалузевої кооперації між учасниками індустріального парку та підприємствами міста і області, а також представниками малого та середнього бізнесу. • Підвищення конкурентоспроможності міста і області. • Збільшення обсягу залучення інвестицій у реальний сектор економіки для модернізації та розвитку промислового виробництва. • Насичення ринку новою конкурентоспроможною продукцією вітчизняного виробництва та збільшення експортного потенціалу місцевих підприємств.			
8. Основні заходи проекту	• Вибір земельної ділянки для створення індустріального парку. • Облаштування інфраструктури індустріальних парків. • Затвердження концепції індустріального парку. • Вибір керуючої компанії, визначення учасників, укладання відповідних договорів. • Реєстрація індустріальних парків в Державному реєстрі індустріальних парків. • Моніторинг функціонування індустріальних парків.			
9. Період реалізації проекту (з (місяць / рік) - до (місяць / рік))	2018 – 2020 роки			
10. Орієнтовний обсяг фінансування проекту, тис. грн	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Разом
	Буде визначений після остаточного узгодження та реєстрації проектів згідно з чинним законодавством.			

11. Джерела фінансування проекту	Державний, місцеві бюджети, інвестиційні ресурси, міжнародна технічна допомога, інші кошти, не заборонені законодавством
12. Учасники реалізації проекту та їх функції	Облдержадміністрація, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування, суб'єкти підприємницької діяльності

1. Назва програми і проекту регіонального розвитку	2.5. Впровадження енергоефективних технологій та устаткування, вдосконалення обліку та контролю витрачання енергоресурсів у житлово-комунальному господарстві
2. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку (ДСРР) та відповідної стратегії розвитку регіону (СРР), якому відповідає проект	ДСРР: Реконструкція і капітальний ремонт житлових будинків із застосуванням енергозберігаючих технологій і обладнання, капітальний ремонт, модернізація та заміна ліфтів. Зменшення втрат паливно-енергетичних ресурсів шляхом здійснення організаційних, технічних, технологічних та інших заходів, зокрема оновлення основних фондів, модернізація виробничих потужностей, запровадження енергоефективних технологій. СРР: 2.1.4. Підвищення енергоощадності в усіх секторах.
3. Мета та завдання проекту	Зменшення енергоємності виробництва продукції та надання послуг, підвищення ефективності використання енергетичних ресурсів у житлово-комунальному господарстві
4. Територія, на яку проект матиме вплив	Чернігівська область
5. Кількість населення, на яке поширюватиметься проект	Все населення області
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проект	Чернігівська область, як і Україна, при існуючому рівні споживання енергоресурсів забезпечує себе власними паливними ресурсами приблизно на 40%. Потенціал підвищення ефективності використання становить: у промисловості – до 60%, теплогенерації та транспортуванні теплоносіїв – 40%, житловому секторі – до 55%. Через незабезпеченість енергоефективності будівель втрати тепла становлять 47 %, 12 % тепла втрачається через зношеність мереж, 5,0 % – через застаріле обладнання котелень. Реалізація проекту для населення – це значне скорочення комунальних витрат, для країни – економія ресурсів, підвищення продуктивності промисловості і конкурентоспроможності, для екології – обмеження викидів парникових газів в атмосферу, для енергетичних компаній – зниження витрат на паливо і необґрунтованих витрат на будівництво. Вирішення проблем енергоефективності переводить Україну (і регіон) у категорію енергонезалежності.
7. Очікувані кількісні та якісні результати від реалізації проекту, інновації проекту	• Скорочення витрат на утримання та експлуатацію житлового фонду, зменшення енергоємності житлово-комунальних послуг.

8. Основні заходи проекту	- Реконструкція систем централізованого опалення та автономного опалення, в тому числі зі встановленням систем опалення на альтернативних видах палива. - Реконструкція об'єктів житлово-комунального господарства з використанням енергоефективного обладнання та технологій. - Термомодернізація житового фонду. - Впровадження обліку та контролю витрачання енергоресурсів.			
9. Період реалізації проекту (з (місяць / рік) - до (місяць / рік))	2018 – 2020 роки			
10. Орієнтовний обсяг фінансування проекту, тис. грн	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Разом
	55000,0	75000,0	75000,0	205000,0
11. Джерела фінансування проекту	Державний бюджет, місцеві бюджети, інвестори, кошти МТД та інші джерела, не заборонені законодавством			
12. Учасники реалізації проекту та їх функції	Чернігівська обласна державна адміністрація, органи місцевого самоврядування, підприємства та організації всіх форм власності			

1. Назва програми і проекту регіонального розвитку	2.6. Проведення енергоефективних заходів в закладах державної та комунальної форми власності
2. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку (ДСРР) та відповідної стратегії розвитку регіону (СРР), якому відповідає проект	ДСРР: Оптимізація структури регіонального енергетичного балансу шляхом заміщення природного газу енергоресурсами, отриманими з відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива, насамперед на об'єктах соціальної сфери. СРР: 2.1.4. Підвищення енергоощадності в усіх секторах.
3. Мета та завдання проекту	Поліпшення умов перебування населення в навчальних та медичних закладах, закладах культури та соціального захисту населення, оптимізація споживання паливно-енергетичних ресурсів бюджетними установами соціально-культурної сфери, зменшення витрат на їх придбання та підвищення рівня комфорту в будівлях, дотримання санітарно-гігієнічних норм
4. Територія, на яку проект матиме вплив	Чернігівська область
5. Кількість населення, на яке поширюватиметься проект	Все населення області
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проект	На даний час переважна більшість будівель бюджетних установ перебувають в незадовільному стані, енергоефективні характеристики будівель знаходиться на низькому рівні. Через це щорічно відбувається перевитрати енергетичних ресурсів, а відтак і фінансових ресурсів. Станом на 01.01.2017 з 3140 будівель (споруд) бюджетної сфери на 875 будівлях частково проведені роботи з термомодернізації або 27,9% від загальної кількості, а на 246 будівлях (7,8%) роботи проведено повністю. Котельне обладнання, яке використовується для забезпечення установ тепловою енергією застаріле та потребує модернізації. Крім того, враховуючи обмеженість у природному газі, потребує вирішення

	питання переведення котелень на використання альтернативних природному газу видів палива, і в першу чергу місцевих. Проект полягає у забезпеченні і підвищенні комфортних умов перебування населення в навчальних, медичних закладах області, закладах культури та соціального захисту населення шляхом проведення енергоефективної теплореновації будівель, реалізації організаційних і технічних заходів щодо підвищення ефективності, надійності та сталого функціонування систем теплової енергії, природного газу та електричної енергії, впровадження перспективних енергозберігаючих методів та технологій, використання сучасних будівельних матеріалів.			
7. Очікувані кількісні та якісні результати від реалізації проекту, інновації проекту	• Створення комфортних умов під час навчально-виховного процесу. • Забезпечення надання хворим якісної висококваліфікованої медичної допомоги. • Покращення перебування населення в закладах соціального обслуговування та культури. • Зменшення витрат бюджетних коштів за спожиті енерготеплоносії, обслуговування котельного, технологічного, газового, електричного обладнання, інженерних мереж. • Поліпшення умов експлуатації та збереження будівель і споруд у належному стані, забезпечення санітарно-гігієнічних, інженерно-технічних та естетичних вимог до утримання будівель, споруд та прилеглих до них територій. • Покращення матеріально-технічної бази та інженерних мереж будівель. • Забезпечення ефективної експлуатації енергоспоживаючого обладнання в закладах державної та комунальної власності.			
8. Основні заходи проекту	• Проведення енергоефективної теплореновації закладів державної та комунальної власності. • Застосування енергозберігаючих будівельних та оздоблювальних матеріалів, вікон тощо. • Здійснення термомодернізації об'єктів бюджетної сфери. • Модернізація діючих котелень та підвищення ефективності систем теплопостачання, у т.ч. з переведенням їх на альтернативні види палива. • Підвищення рівня раціонального використання палива та енергії за рахунок впровадження енергозберігаючих технологій і відповідного обладнання.			
9. Період реалізації проекту (з (місяць / рік) - до (місяць / рік))	2018 – 2020 роки			
10. Орієнтовний обсяг фінансування проекту, тис. грн	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Разом
	45000,0	55000,0	70000,0	170000,0
11. Джерела фінансування проекту	Державний, місцеві бюджети, інші джерела, не заборонені законодавством			
12. Учасники реалізації проекту та їх функції	Чернігівська обласна державна адміністрація, органи місцевого самоврядування			

1. Назва програми і проекту регіонального розвитку	2.7. Розвиток виробництва альтернативних видів палива та розширення використання відновлювальних джерел енергії
2. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку (ДСРР) та відповідної стратегії розвитку регіону (СРР), якому відповідає проект	ДСРР: Підтримка підприємств, діяльність яких спрямована на підвищення рівня енергоефективності в регіонах, збільшення частки енергії, отриманої з відновлюваних джерел та альтернативних видів палива. СРР: 2.1.4. Підвищення енергоощадності в усіх секторах.
3. Мета та завдання проекту	Оптимізація паливного балансу області, в тому числі шляхом зменшення використання природного газу
4. Територія, на яку проект матиме вплив	Чернігівська область
5. Кількість населення, на яке поширюватиметься проект	Все населення області
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проект	Подорожчання енергоресурсів (в т.ч. природного газу) спричинило стрімке подорожчання виробництва теплової енергії у системі централізованого теплопостачання та витрат на системи автономного опалення бюджетних установ. Ця тенденція буде продовжуватись в найближчі роки. Одним із шляхів зменшення обсягів споживання первинних енергоресурсів, в першу чергу природного газу, є впровадження нетрадиційних джерел енергії. Область має значний потенціал нетрадиційних та відновлювальних джерел енергії. Однак на даний час їх частка в енергетичному балансі не перевищує 5,0%. Разом з тим, в Чернігівській області існують можливості використання для виробництва альтернативного відновного біопалива: - непридатних та занедбаних земель; - відходів деревообробної промисловості тощо. Також спостерігається стабільна тенденція до переведення котлів на тверде паливо і відмову від природного газу, тому в цей час буде дуже актуальним питанням виробництво альтернативних видів палива.
7. Очікувані кількісні та якісні результати від реалізації проекту, інновації проекту	• Збільшення рівня зайнятості населення, в першу чергу сільського, шляхом введення нових потужностей по виробництву альтернативних видів палива. • Збільшення прибутку від продажу надлишку відходів сільського та лісового господарства. • Покращення естетичного стану населених пунктів області шляхом обрізки кущів, дерев і використання їх для виготовлення палива. • Зменшення частки використання природного газу в паливному балансі. • Придбання обладнання по виготовленню палива для забезпечення об'єктів соціальної сфери тепловою енергією.
8. Основні заходи проекту	• Сприяння запровадженню технологій з використанням альтернативних видів палива. • Переведення котелень підприємств на альтернативні види палива.

	- Розширення використання для вирощування енергетичних культур непридатних для введення сільського господарства земельних угідь. - Збільшення частки використання для виготовлення палива відходів сільського та лісового господарства.			
9. Період реалізації проекту (з (місяць / рік) - до (місяць / рік))	2018 – 2020 роки			
10. Орієнтовний обсяг фінансування проекту, тис. грн	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Разом
	20000,0	30000,0	30000,0	80000,0
11. Джерела фінансування проекту	Кошти підприємств, інші джерела, не заборонені законодавством			
12. Учасники реалізації проекту та їх функції	Чернігівська обласна державна адміністрація, органи місцевого самоврядування, суб'єкти господарювання			
13. Інша інформація щодо проекту (за потреби)				

1. Назва програми і проекту регіонального розвитку	2.8. Розвиток системи зовнішнього освітлення
2. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку (ДСРР) та відповідної стратегії розвитку регіону (СРР), якому відповідає проект	ДСРР: Зменшення втрат паливно-енергетичних ресурсів шляхом здійснення організаційних, технічних, технологічних та інших заходів, зокрема оновлення основних фондів, модернізація виробничих потужностей, запровадження енергоефективних технологій. Благоустрій територій населених пунктів. СРР: 2.1.4. Підвищення енергоощадності в усіх секторах
3. Мета та завдання проекту	Розвиток та модернізація системи вуличного освітлення населених пунктів області
4. Територія, на яку проект матиме вплив	Чернігівська область
5. Кількість населення, на яке поширюватиметься проект	Все населення області
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проект	На сьогодні системи зовнішнього освітлення населених пунктів області перебувають у незадовільному стані. У переважній більшості населених пунктів, в першу чергу у сільській місцевості, зовсім відсутнє зовнішнє освітлення. Крім того, для освітлення в основному використовуються дугові ртутні люмінесцентні лампи (ДРЛ), які є енергоємними.
7. Очікувані кількісні та якісні результати від реалізації проекту, інновації проекту	- Поліпшення умов проживання населення; - Покращення інфраструктури; - Зменшення використання електричної енергії для потреб вуличного освітлення; - Зменшення негативного впливу на навколишнє природне середовище, шляхом зменшення використання ртутних джерел освітлення.
8. Основні заходи проекту	- Будівництво нових та реконструкція існуючих систем зовнішнього освітлення. - Збільшення частки використання енергоефективних джерел світла.

9. Період реалізації проекту (з (місяць / рік) - до (місяць / рік))	2018 – 2020 роки			
10. Орієнтовний обсяг фінансування проекту, тис. грн	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Разом
	5500,0	8500,0	10000,0	24000,0
11. Джерела фінансування проекту	Державний бюджет, місцеві бюджети, кошти МТД та інші джерела, не заборонені законодавством			
12. Учасники реалізації проекту та їх функції	Обласна державна адміністрація, органи місцевого самоврядування, підприємства та організації всіх форм власності, інвестори			

Технічні завдання Напрямку 2.В. Стимулювання розвитку малого і середнього підприємництва

1. Назва програми і проекту регіонального розвитку	2.9. Спрощення доступу суб'єктів господарювання у сфері малого і середнього підприємництва до фінансово-кредитних ресурсів області
2. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку (ДСРР) та відповідної стратегії розвитку регіону (СРР), якому відповідає проект	ДСРР: Спрощення процедури та збільшення обсягів надання державної фінансової підтримки суб'єктам малого і середнього підприємництва, у тому числі мікрокредитів для започаткування та провадження підприємницької діяльності. СРР: 2.2.1. Підвищення конкурентоспроможності малого і середнього підприємництва
3. Мета та завдання проекту	Стимулювання розвитку і підвищення ефективності підприємницької діяльності
4. Територія, на яку проект матиме вплив	Чернігівська область
5. Кількість населення, на яке поширюватиметься проект	Суб'єкти підприємницької діяльності Чернігівської області
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проект	Проблемою є недостатність фінансових ресурсів (брак власних коштів, високі відсоткові ставки за кредитами банків). Мета проекту полягає в розширенні можливостей доступу суб'єктів малого і середнього підприємництва до фінансово-кредитних ресурсів, зокрема через механізм фінансової підтримки у формах часткової компенсації відсоткових ставок за кредитами, залученими суб'єктами малого і середнього підприємництва у банківських установах та фінансового кредиту найбільш ефективних інвестиційних проектів суб'єктів малого і середнього підприємництва з пріоритетних видів діяльності, спрямованих на збереження та створення нових робочих місць.
7. Очікувані кількісні та якісні результати від реалізації проекту, інновації проекту	• Кількість виданих кредитів суб'єктам малого та середнього підприємництва. • Кількість суб'єктів МСП, які отримали кредит. • Кількість створених нових робочих місць. • Збільшення обсягів виробництва.
8. Основні заходи проекту	• Розширення кредитного портфелю Державної організації «Регіональний фонд підтримки підприємництва по Чернігівській області», в тому числі за рахунок коштів обласного бюджету.

	• Проведення конкурсного відбору МСП для надання фінансової підтримки. • Оголошення про проведення конкурсу на отримання фінансової підтримки. • Збір заяв та необхідних документів для участі у конкурсі від суб'єктів малого і середнього підприємництва. • Відбір МСП для надання підтримки. • Надання фінансової підтримки МСП, відібраним за результатами конкурсу.			
9. Період реалізації проекту (з (місяць / рік) - до (місяць / рік))	2018 – 2020 роки			
10. Обсяг фінансування проекту, тис. грн	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Разом
	2000,0	4000,0	5000,0	11000,0
11. Джерела фінансування проекту	Місцеві бюджети, інші джерела, не заборонені законодавством			
12. Учасники реалізації проекту та їх функції	Департамент економічного розвитку облдержадміністрації, Державна організація “Регіональний фонд підтримки підприємництва по Чернігівській області”, Агенція регіонального розвитку Чернігівської області, Німецько-Український фонд, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування, суб'єкти малого і середнього підприємництва.			

1. Назва програми і проекту регіонального розвитку	2.10. Забезпечення ефективної діяльності Агенції регіонального розвитку Чернігівської області
2. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку (ДСРР) та відповідної стратегії розвитку регіону (СРР), якому відповідає проект	ДСРР: Узгодження цілей, пріоритетів, завдань і заходів центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування щодо розв'язання поточних проблем регіонального розвитку та досягнення довгострокових стратегічних цілей. Гармонізація загальнодержавних та регіональних інтересів під час формування та реалізації державної регіональної політики. СРР: 2.2.2. Розвиток інфраструктури підтримки підприємництва
3. Мета та завдання проекту	Реалізація в Чернігівській області державної регіональної політики, об'єднання зусиль мешканців, влади та бізнесу для вирішення ключових питань, в тому числі розвитку МСП
4. Територія, на яку проект матиме вплив	Чернігівська область
5. Кількість населення, на яке поширюватиметься проект	Населення та суб'єкти підприємницької діяльності Чернігівської області
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проект	Проблемою є недостатньо розвинута інфраструктура суб'єктів підтримки підприємництва та відсутність інституції, яка б координувала їх діяльність з питань розвитку МСП.
7. Очікувані кількісні та якісні результати від реалізації проекту, інновації проекту	• Кількість реалізованих проектів регіонального розвитку. • Кількість проведених заходів для МСП.

8. Основні заходи проекту	• Ініціювання та розробка проектів регіонального розвитку, в тому числі для підтримки МСП. • Допомога об'єднаним територіальним громадам в розробці стратегічних планів розвитку. • Пошук донорів для реалізації проектів регіонального та місцевого розвитку. • Пошук та демонстрація інвестиційних можливостей регіону. • Підтримка у налагодженні стосунків між інвесторами та органами місцевої влади. • Участь у реалізації заходів обласної Програми розвитку малого і середнього підприємництва. • Сприяння налагодженню зв'язків між наукою та бізнесом. • Ініціювання створення міжпідприємницьких утворень (кластерів, індустріальних парків, промислово-технологічних зон тощо) та розвитку кооперації. • Сприяння просуванню місцевих та регіональних підприємств на внутрішньому та зовнішніх ринках.			
9. Період реалізації проекту (з (місяць / рік) - до (місяць / рік))	2018 – 2020 роки			
10. Обсяг фінансування проекту, тис. грн	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Разом
	600,0	1000,0	1500,0	3100,0
11. Джерела фінансування проекту	Державний, місцеві бюджети, МТД, інші джерела, не заборонені законодавством			
12. Учасники реалізації проекту та їх функції	Чернігівська обласна державна адміністрація, Чернігівська обласна рада, Чернігівська регіональна торгово-промислова палата, Чернігівський національний технологічний університет, Громадська організація «Відділення Національного олімпійського комітету України в Чернігівській області», Департамент економічного розвитку облдержадміністрації, громадські об'єднання та інші			

1. Назва програми і проекту регіонального розвитку	2.11. Інформаційно-консультаційна підтримка суб'єктів підприємництва та осіб, що бажають розпочати власну справу
2. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку (ДСРР) та відповідної стратегії розвитку регіону (СРР), якому відповідає проект	ДСРР: Підвищення рівня обізнаності населення з питань організації та провадження підприємницької діяльності. СРР: 2.2.3. Ресурсне та інформаційне забезпечення
3. Мета та завдання проекту	Реалізація різноманітних освітніх програм для підприємців та осіб, що бажають розпочати власну справу. Надання консультацій щодо ведення підприємницької діяльності.
4. Територія, на яку проект матиме вплив	Чернігівська область
5. Кількість населення, на яке поширюватиметься проект	Суб'єкти підприємницької діяльності та особи, що бажають розпочати власну справу

6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проект	Проблемою є недостатній рівень освіти підприємців з питань сучасних методів та форм організації господарювання. Проект спрямований на підвищення обізнаності суб'єктів підприємництва з питань ведення господарської діяльності, правової основи підприємництва, маркетингових досліджень, фінансів, бізнес-планування тощо.			
7. Очікувані кількісні та якісні результати від реалізації проекту, інновації проекту	- Створення та функціонування «єдиного вікна» інформування МСП щодо порядку ведення підприємницької діяльності, відповідних змін у законодавстві, розв'язання проблемних питань на базі консалтингових центрів служби зайнятості. Розширення чисельності МСП, охоплених цими послугами до 8 тис. одиниць. - Кількість проведених освітніх заходів для підприємців та осіб, що бажають розпочати власну справу.			
8. Основні заходи проекту	- Організація консультативної, професійної підготовки і підвищення кваліфікації підприємців та осіб, які бажають розпочати власну справу. - Залучення до підприємницької діяльності малозахищених верств населення. - Функціонування консалтингових центрів у містах Чернігів та Ніжин на базі центрів зайнятості.			
9. Період реалізації проекту (з (місяць / рік) - до (місяць / рік))	2018 – 2020 роки			
10. Обсяг фінансування проекту, тис. грн	2018 рік 200,0	2019 рік 400,0	2020 рік 400,0	Разом 1000,0
11. Джерела фінансування проекту	Місцеві бюджети, Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття, інші джерела, не заборонені законодавством			
12. Учасники реалізації проекту та їх функції	Департамент економічного розвитку облдержадміністрації, Обласний центр зайнятості, його філії в містах та районах області, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування, суб'єкти малого і середнього підприємництва, Державна організація “Регіональний фонд підтримки підприємництва по Чернігівській області”, Агенція регіонального розвитку Чернігівської області, громадські організації підприємців та їх об'єднання			

1. Назва програми і проекту регіонального розвитку	2.12. Чернігівщина, купуй рідне
2. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку (ДСРР) та відповідної стратегії розвитку регіону (СРР), якому відповідає проект	ДСРР: Розвиток підприємницького середовища та конкуренції на товарних ринках. СРР: 2.2.1. Підвищення конкурентоспроможності малого і середнього підприємництва.
3. Мета та завдання проекту	Створення сприятливих умов для стабільного розвитку місцевих товаровиробників, збільшення обсягів

	виробництва та реалізації їх продукції, формування сприятливого середовища та інформаційної підтримки. Сприяння просуванню продукції місцевих товаровиробників на внутрішньому та зовнішньому ринках.			
4. Територія, на яку проект матиме вплив	Чернігівська область			
5. Кількість населення, на яке поширюватиметься проект	Населення та суб'єкти підприємницької діяльності Чернігівської області.			
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проект	Проблемою є недостатня конкурентоспроможність товарів і продукції місцевого виробництва; недосконала практика взаємодії місцевих товаровиробників та підприємств роздрібної мережевої торгівлі.			
7. Очікувані кількісні та якісні результати від реалізації проекту, інновації проекту	• Збільшення обсягів реалізації продукції місцевих товаровиробників. • Збільшення обсягів експорту продукції місцевих виробників. • Зростання обороту роздрібної торгівлі. • Кількість проведених заходів для суб'єктів господарювання з питань підтримки місцевих товаровиробників.			
8. Основні заходи проекту	• Інформаційно-консультаційна підтримка місцевих товаровиробників. • Оприлюднення на сайті облдержадміністрації знаку-логотипу «Чернігівщина, купи рідне» для маркування продукції місцевих товаровиробників та розміщення його в об'єктах торгівлі. • Розробка механізму та впровадження часткового відшкодування на конкурсних засадах витрат підприємств області на участь у виставково-ярмаркових заходах на національному та міжнародному рівнях. • Проведення семінарів (тренінгів) з питань дотримання санітарного законодавства безпечності та окремих показників якості харчових продуктів, дотримання законодавства про захист прав споживачів тощо. • Проведення у ЗМІ інформаційної кампанії з висвітлення переваг продукції місцевого виробництва, рівня якості та презентації нових видів товарів. • Розроблення та виготовлення промоційної продукції про місцевих товаровиробників. • Започаткування щорічного конкурсу «Кращий товар року Чернігівщини».			
9. Період реалізації проекту (з (місяць / рік) - до (місяць / рік))	2019– 2020 роки			
10. Обсяг фінансування проекту, тис. грн	2018 рік 0	2019 рік 500,0	2020 рік 700,0	Разом 1200,0
11. Джерела фінансування проекту	Місцеві бюджети, інші джерела, не заборонені законодавством			
12. Учасники реалізації проекту та їх функції	Департаменти облдержадміністрації: економічного, агропромислового розвитку, екології та природних ресурсів; райдержадміністрації, виконавчі комітети міських рад, ОТГ, Головне управління			

	Держпродспоживслужби в Чернігівській області, ДП «Чернігівстандартметрологія», Агенція регіонального розвитку Чернігівської області, суб'єкти малого і середнього підприємництва
--	--

1. Назва програми і проекту регіонального розвитку	2.13. Створення в області освітньо-виробничої комунікативної платформи
2. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку (ДСРР) та відповідної стратегії розвитку регіону (СРР), якому відповідає проект	ДСРР: Підвищення рівня обізнаності населення з питань організації та провадження підприємницької діяльності. СРР: 2.2.1. Підвищення конкурентоспроможності малого і середнього підприємництва.
3. Мета та завдання проекту	Приведення обсягів та напрямків підготовки кваліфікованих кадрів у відповідність з потребами економіки та ринку праці Чернігівської області
4. Територія, на яку проект матиме вплив	Чернігівська область
5. Кількість населення, на яке поширюватиметься проект	Орієнтовно 700 тис. осіб (населення області за виключенням осіб пенсійного віку та дітей дошкільного віку)
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проект	Високий рівень безробіття населення області, пов'язаний зокрема з професійно-кваліфікаційним дисбалансом між попитом та пропозицією робочої сили. Невідповідність обсягів та напрямків підготовки кадрів в ПТНЗ та ВНЗ області потребам МСП. Відсутність середньострокового прогнозування попиту на ринку праці на регіональному рівні та, відповідно, неможливість проведення якісної профорієнтаційної роботи, спрямованої на здобуття молоддю та безробітним населенням актуальних на ринку праці професій. Недостатня координація взаємодії між суб'єктами державної влади, відповідальними за прогнозування, підготовку і перепідготовку кадрів, та МСП у питаннях забезпечення роботодавців кваліфікованими кадрами.
7. Очікувані кількісні та якісні результати від реалізації проекту, інновації проекту	• Зменшення рівня безробіття населення регіону. • Кількість проведених заходів з підготовки, перепідготовки кадрів.
8. Основні заходи проекту	• Координація профорієнтаційної роботи щодо здобуття молоддю та безробітним населенням актуальних професій (спеціальностей). • Розробка та впровадження системи прогнозування попиту на ринку праці, моніторингу зміни ситуації в економіці та можливостей освіти щодо підготовки кадрів на замовлення роботодавців. • Створення бази даних про зайнятість випускників ВНЗ та ПТНЗ. • Забезпечення анкетування, проведення соціологічних досліджень. • Щорічний перегляд обсягів та напрямів підготовки

	кадрів відповідно до результатів прогнозування. • Проведення інформаційної кампанії з відновлення престижу робітничих професій. • Навчання представників райдержадміністрацій, органів місцевого самоврядування щодо реалізації завдань проекту на місцевому рівні.			
9. Період реалізації проекту (з (місяць / рік) - до (місяць / рік))	2019 – 2020 роки			
10. Обсяг фінансування проекту, тис. грн	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Разом
	0	500,0	500,0	1000,0
11. Джерела фінансування проекту	Кошти міжнародної технічної допомоги, інші джерела не заборонені законодавством.			
12. Учасники реалізації проекту та їх функції	Обласний центр зайнятості, Управління освіти і науки облдержадміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування, Агенція регіонального розвитку Чернігівської області, райдержадміністрації, ВНЗ, ПТНЗ, суб'єкти малого і середнього підприємництва			

1. Назва програми і проекту регіонального розвитку	2.14. Промоція можливостей використання програм міжнародної технічної допомоги, зокрема COSME, які є доступними на території області
2. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку (ДСРР) та відповідної стратегії розвитку регіону (СРР), якому відповідає проект	ДСРР: Формування сприятливого інвестиційного клімату, позитивного інвестиційного іміджу та просування на зовнішній ринок інвестиційних можливостей регіонів України. СРР: 2.1.1. Створення умов для формування сприятливого інвестиційного середовища, позитивного іміджу області та розвитку міжнародного співробітництва
3. Мета та завдання проекту	Поліпшення доступу суб'єктів МСП до міжнародних ринків, сприяння розвитку підприємництва та підприємницької культури.
4. Територія, на яку проект матиме вплив	Чернігівська область
5. Кількість населення, на яке поширюватиметься проект	Суб'єкти підприємницької діяльності Чернігівської області
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проект	Проблемою є недостатня обізнаність серед суб'єктів малого та середнього підприємництва про можливості програм міжнародної технічної допомоги, зокрема COSME (Європейська мережа підприємств, Еразмус для молодих підприємців).
7. Очікувані кількісні та якісні результати від реалізації проекту, інновації проекту	1. Кількість залучених суб'єктів малого та середнього підприємництва до програм міжнародної технічної допомоги, зокрема мережі EEN та Еразмус. 2. Збільшення прямих іноземних інвестицій. 3. Збільшення експорту продукції.
8. Основні заходи проекту	• Проведення заходів з популяризації програм міжнародної технічної допомоги, зокрема до мережі EEN та Еразмус (семінари, інформаційні дні). • Інформаційна підтримка діючих учасників програм в

	процесі пошуку партнерів. • Поширення актуальної інформації про програми через електронні ресурси.			
9. Період реалізації проекту (з (місяць / рік) - до (місяць / рік))	2018 – 2020 роки			
10. Обсяг фінансування проекту, тис. грн	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Разом
	0	150,0	150,0	300,0
11. Джерела фінансування проекту	Кошти міжнародної технічної допомоги, інші джерела не заборонені законодавством.			
12. Учасники реалізації проекту та їх функції	Департамент економічного розвитку облдержадміністрації, Чернігівська регіональна торгово-промислова палата, Агенція регіонального розвитку Чернігівської області, суб'єкти МСП			

1. Назва програми і проекту регіонального розвитку	2.15 Підвищення готовності місцевих товаровиробників експортувати
2. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку (ДСРР) та відповідної стратегії розвитку регіону (СРР), якому відповідає проект	ДСРР: Формування сприятливого інвестиційного клімату, позитивного інвестиційного іміджу та просування на зовнішній ринок інвестиційних можливостей регіонів України. СРР: 2.1.1. Створення умов для формування сприятливого інвестиційного середовища, позитивного іміджу області та розвитку міжнародного співробітництва
3. Мета та завдання проекту	Стимулювання та збільшення експорту серед місцевих товаровиробників. Підвищення поінформованості та розкритті експортного потенціалу місцевих товаровиробників через надання інформаційно-консультаційних послуг в сфері зовнішньоекономічної діяльності, інформування про можливості Європейської мережі підприємств щодо пошуку партнерів
4. Територія, на яку проект матиме вплив	Чернігівська область
5. Кількість населення, на яке поширюватиметься проект	Суб'єкти підприємницької діяльності Чернігівської області
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проект	Проблемою є недостатня спроможність місцевих товаровиробників експортувати через дефіцит інформації щодо нормативних, законодавчих, фінансових та технічних аспектів експортної діяльності, відсутності партнерів за кордоном.
7. Очікувані кількісні та якісні результати від реалізації проекту, інновації проекту	▪ Збільшення кількості експортерів серед місцевих товаровиробників. ▪ Збільшення експорту товарів та послуг. ▪ Підвищення конкурентоспроможності компаній на зовнішніх ринках.
8. Основні заходи проекту	1. Сприяння поінформованості суб'єктів малого і середнього підприємництва щодо провадження експортної діяльності, в тому числі шляхом організації семінарів, тренінгів. 2. Сприяння участі суб'єктів малого і середнього підприємництва у міжнародних виставках та ярмарках.

	3. Поширення інформації про Європейську мережу підприємств, що сприяє спрощенню процедури пошуку партнерів за кордоном. 4. Проведення семінарів-практикумів, бізнес-майстерень з пошуку ринків збуту, готовності компанії експортувати, фінансових інструментів, логістики.			
9. Період реалізації проекту (з (місяць / рік) - до (місяць / рік))	2018 – 2020 роки			
10. Обсяг фінансування проекту, тис. грн	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Разом
	0	250,0	250,0	500,0
11. Джерела фінансування проекту	Кошти міжнародної технічної допомоги, інші джерела незаборонені законодавством.			
12. Учасники реалізації проекту та їх функції	Чернігівська регіональна торгово-промислова палата, Агенція регіонального розвитку Чернігівської області, суб'єкти МСП			

1. Назва програми і проекту регіонального розвитку	2.16. Напрацювання стандартів у бізнесі та впровадження системи саморегулювання
2. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку (ДСРР) та відповідної стратегії розвитку регіону (СРР), якому відповідає проект	ДСРР: Підвищення рівня обізнаності населення з питань організації та провадження підприємницької діяльності. СРР: 2.2.1. Підвищення конкурентоспроможності малого і середнього підприємництва.
3. Мета та завдання проекту	Напрацювання ефективних, діючих, якісних правил гри, акцептованих всіма зацікавленими сторонами (влада, бізнес, ЗМІ, споживач), як умови успішності формування культури ведення бізнесу та споживання, здорової конкуренції.
4. Територія, на яку проект матиме вплив	Чернігівська область
5. Кількість населення, на яке поширюватиметься проект	Суб'єкти підприємницької діяльності, споживачі, органи влади
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проект	Недостатній рівень культури ведення бізнесу, застарілі стандарти або практично їх відсутність, унеможливають зростання бізнесу, впливають на недобросовісну конкуренцію. Бізнес ініціює створення стандартів, адже підвищення якості продукції і послуг - основа конкурентних переваг і шлях до масштабування бізнесу. Втручання держави в регуляцію не в повній мірі виправдовує очікувань, свідомий бізнес може самостійно впливати на ринок, формувати культуру і піклуватися про клієнта. Тому постають питання, що потрібно регулювати, в якій мірі і хто має контролювати дотримання певних правил та норм. Проект спрямований збалансувати вищезгадані процеси, створити середовище для діалогу та довіри, напрацювати алгоритм створення стандартів та їх імплементації з метою підвищення конкурентоспроможності товарів та послуг як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках,

	впроваджувати саморегулятивні процеси і формування культури бізнесу і споживання.			
7. Очікувані кількісні та якісні результати від реалізації проекту, інновації проекту	• Кількість напрацьованих стандартів ведення бізнесу та надання послуг. • Рівень задоволеності споживача якістю наданих МСП послуг та довіри з боку вітчизняних та іноземних партнерів. • Кількість проведених заходів щодо неупередженого контролю за якістю послуг.			
8. Основні заходи проекту	• Проведення заходів для обговорення переваг саморегулювання та шляхів його запровадження. • Сприяння впровадженню МСП стандартів безпечності та якості послуг. • Напрацювання пропозицій МСП механізмів контролю за дотриманням стандартів учасниками проекту. • Сприяння розробці знаку якості “Бізнес-якість підтверджено” для суб’єктів підприємництва, які підтвердили відповідність спільно узгодженим стандартам. • Популяризація проекту серед зовнішніх стейкхолдерів: трансляція соціальних відеороликів, зовнішня соціальна реклама для споживачів, розміщення публікацій та ін.			
9. Період реалізації проекту (з (місяць / рік) - до (місяць / рік))	2018 – 2020 роки			
10. Обсяг фінансування проекту, тис. грн	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Разом
	410,0	450,0	500,0	1360,0
11. Джерела фінансування проекту	Кошти міжнародної технічної допомоги, інші джерела не заборонені законодавством.			
12. Учасники реалізації проекту та їх функції	ГО «Ліга ділових та професійних жінок України», інші громадські організації, суб’єкти малого і середнього підприємництва. Державна організація “Регіональний фонд підтримки підприємництва по Чернігівській області”, Агенція регіонального розвитку Чернігівської області, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування.			

1. Назва програми і проекту регіонального розвитку	2.17. Організація роботи Центру підтримки підприємництва (ЦПП), як постійно діючого робочого органу
2. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку (ДСРР) та відповідної стратегії розвитку регіону (СРР), якому відповідає проект	ДСРР: Підвищення рівня обізнаності населення з питань організації та провадження підприємницької діяльності. СРР: 2.2.1. Підвищення конкурентоспроможності малого і середнього підприємництва.
3. Мета та завдання проекту	Сприяння сталому розвитку МСП області, розширення та підвищення ефективності функціонування наявної мережі інфраструктури підтримки суб’єктів підприємництва у відповідності до потреб підприємницького середовища у послугах.
4. Територія, на яку проект	Чернігівська область

матиме вплив				
5. Кількість населення, на яке поширюватиметься проект	Населення та суб'єкти підприємницької діяльності Чернігівської області			
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проект	Недостатньо розвинута інфраструктура підтримки суб'єктів підприємництва. Низький рівень послуг та їх спектр, що надаються суб'єктами інфраструктури підтримки МСП для бізнесу та осіб, які бажають розпочати власну справу. Слабка координація взаємодії між елементами інфраструктури підтримки бізнесу.			
7. Очікувані кількісні та якісні результати від реалізації проекту, інновації проекту	- Підвищення позицій області у національних рейтингах. - Збільшення обсягів реалізованої продукції (робіт, послуг) МСП. - Збільшення кількості МСП на 10 тис. осіб наявного населення. - Розширення спектру та кількості наданих послуг МСП.			
8. Основні заходи проекту	- Проведення обстеження інфраструктури області та їх спектру послуг. - Організація роботи ЦПП, як постійно діючого робочого органу. - Актуалізація бази об'єктів інфраструктури області та переліку послуг, які надаються ними для МСП та розміщені у відкритому доступі. - Забезпечення координації діяльності ЦПП з іншими об'єктами інфраструктури підтримки підприємництва. - Організація надання інформаційно-консультативної, менторської підтримки.			
9. Період реалізації проекту (з (місяць / рік) - до (місяць / рік))	2019-2020 роки			
10. Обсяг фінансування проекту, тис. грн	2018 рік 0	2019 рік 500,0	2020 рік 5000,0	Разом 5500,0
11. Джерела фінансування проекту	Державний, місцеві бюджети, кошти міжнародної технічної допомоги, інші джерела не заборонені законодавством.			
12. Учасники реалізації проекту та їх функції	Департамент економічного розвитку облдержадміністрації, Агенція регіонального розвитку Чернігівської області, Державна організація "Регіональний фонд підтримки підприємництва по Чернігівській області", райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування, ВНЗ, ПТНЗ, суб'єкти малого і середнього підприємництва			

1. Назва програми і проекту регіонального розвитку	2.18. Створення платформи взаємодії «SIB» (science-innovations-business/наука-інновації-бізнес)
2. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку (ДСРР) та відповідної стратегії розвитку	ДСРР: Підвищення рівня інноваційної та інвестиційної спроможності регіонів. СРР: 2.1.3 Сприяння розвитку наукової, науково-технічної, інноваційної діяльності та

регіону (СРР), якому відповідає проект	високотехнологічних виробництв. 2.2.1. Підвищення конкурентоспроможності малого та середнього підприємництва.
3. Мета та завдання проекту	Підвищення конкурентоспроможності та інноваційності бізнесу за рахунок створення дієвого механізму передачі здобутків науки до підприємництва в Чернігівській області.
4. Територія, на яку проект матиме вплив	Чернігівська область
5. Кількість населення, на яке поширюватиметься проект	Суб'єкти підприємницької та інноваційної діяльності і особи, що бажають займатись науковими розробками та бізнесом.
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проект	Відсутність сучасних форм організації і управління інноваційною діяльністю в області, слабкий зв'язок між сектором досліджень і розробок та підприємництвом (відсутність майданчика для комунікацій), низький рівень витрат на дослідження і розробки в структурі витрат МСБ, низький рівень інноваційної активності в області.
7. Очікувані кількісні та якісні результати від реалізації проекту, інновації проекту	• Створено, облаштовано та забезпечено функціонування інноваційної лабораторії-майстерні «InSpace» для підтримки інновацій та підприємницьких ініціатив. • Актуалізовані бази даних щодо наявних ідей, розробок, які мають перспективи комерціалізації та потреб МСБ. • Створено веб-портал як інструмент взаємодії між науковцями та підприємцями. • Організовано взаємодію науковців та винахідників з підприємцями. • Підвищено рівень обізнаності МСБ щодо інноваційних розробок. • Впроваджено результати кращих наукових досліджень і розробок в діяльність МСБ. • Збільшено кількість інноваційних розробок з високим ринковим потенціалом, які було комерціалізовано. • Підвищено рівень захисту прав інтелектуальної власності в області (збільшення кількості отриманих патентів на винаходи, корисні моделі, промислові зразки тощо). • Підвищено ефективність діяльності МСБ та збільшено обсяг надходжень до бюджетів усіх рівнів. • Підвищено конкурентоспроможність МСБ.
8. Основні заходи проекту	• Ремонт та облаштування приміщення, створення на його території інноваційної лабораторії-майстерні «InSpace» та закупівля необхідного обладнання. • Формування команди фахівців, що забезпечуватимуть реалізацію проекту, їх навчання з метою підвищення кваліфікаційного та експертного рівня. • Створення бази даних науково-інноваційного потенціалу регіону, наявних ідей, розробок, які мають перспективи комерціалізації. • Створення бази даних потреб реального сектору економіки та підприємців у впровадженні та розробці

	технологічних інновацій. • Створення веб-порталу як платформи для налагодження ефективної комунікації зацікавлених учасників інноваційного процесу. • Розробка та видання буклетів, презентаційних матеріалів, відео-промоційних роликів тощо про результати та здобутки наукової, винахідницької, дослідницької та інноваційної діяльності. • Організація та проведення різноманітних заходів (зустрічей, «круглих столів») у форматі B2Science для представників бізнесу та наукової спільноти. • Надання підтримки підприємцям і представникам наукової спільноти у вдосконаленні їх кваліфікації з питань проектного менеджменту та реалізації інноваційних проектних ідей. • Коучинг, експертна підтримка, консультації експертів, менторів та професіоналів різних галузей; • Проведення конкурсного відбору перспективних інноваційних ідей, що мають високий ринковий потенціал. • Консультаційно-методична підтримка отримання охоронних документів на об'єкти інтелектуальної власності (патенти, ліцензії тощо).			
9. Період реалізації проекту (з (місяць / рік) - до (місяць / рік))	2019-2020 роки			
10. Обсяг фінансування проекту, тис. грн	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Разом
	0,0	6055,0	500,0	6555,0
11. Джерела фінансування проекту	Державний, місцеві бюджети, інші джерела, не заборонені законодавством.			
12. Учасники реалізації проекту та їх функції	Департамент економічного розвитку облдержадміністрації, Агенція регіонального розвитку Чернігівської області, Чернігівська регіональна торгово-промислова палата, Чернігівський національний технологічний університет			

1. Назва програми і проекту регіонального розвитку	2.19. Стимулювання розвитку підприємництва в сільській місцевості серед молоді сільських громад Чернігівської області
2. Номер і назва завдання з <u>Державної стратегії регіонального розвитку (ДСРР)</u> та відповідної стратегії розвитку регіону (СРР), якому відповідає проект	ДСРР: Розвиток сільської місцевості: диверсифікація сільськогосподарського виробництва, розвиток альтернативних видів економічної діяльності у сільській місцевості; стимулювання зайнятості населення в сільській місцевості поза сферою сільськогосподарського виробництва, включаючи розвиток агробізнесу, сільського туризму, народних ремесел і промислів, підприємств сфери послуг, збору та переробки дикорослих ягід і грибів, лікарської сировини тощо; СРР: 2.2.1. Підвищення конкурентоспроможності малого і середнього підприємництва. 3.2.2. Сприяння самозайнятості населення та підтримка розвитку неаграрних видів бізнесу у сільській місцевості.

3. Мета та завдання проекту	Стимулювання створення підприємницьких структур або господарюючих суб'єктів в сільській місцевості представниками молоді сільських ОТГ Чернігівської області, що призведуть до забезпечення їх високооплачуваної зайнятості. Надати представникам молоді 10-ти сільських громад (ОТГ) Чернігівської області знання та інструменти, що сприятимуть створенню господарюючих суб'єктів в сільській місцевості для забезпечення їх високооплачуваною зайнятістю.			
4. Територія, на яку проект матиме вплив	Чернігівська область			
5. Кількість населення, на яке поширюватиметься проект	Населення сільських територій Чернігівської області. Прямий вплив – 150 осіб. Опосередкований – 1500 осіб.			
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проект	Відсутність продуктивної зайнятості та високооплачуваних робочих місць, низький рівень доходів, відтік молоді з сільської місцевості Чернігівської області, низька мотивація до започаткування власної справи та підприємництва, через брак знань.			
7. Очікувані кількісні та якісні результати від реалізації проекту, інновації проекту	• Проведено цикл навчальних семінарів для осіб, що бажають розпочати власну справу. • Підготовлено методичні рекомендації щодо започаткування бізнесу в сільській місцевості, спираючись на реальні приклади проекту.			
8. Основні заходи проекту	• Визначення цільові ОТГ на основі аналізу та комунікації з представниками громад. • Проведення зустрічей в цільових громадах з представниками молоді та здійснити відбір учасників проекту з урахуванням гендерного компоненту (не менше 40% жінок). • Проведення циклу семінарів з основ ведення бізнесу та започаткування власної справи, в тому числі щодо залучення фінансових та матеріальних ресурсів з метою мотивувати їх до відкриття або розвитку власної справи, створення колективного підприємства. • Менторство, консультування, навчальні поїздки до моменту реєстрації підприємницьких структур або господарюючих суб'єктів. • Розробка та виготовлення методичних матеріалів (поширення досвіду).			
9. Період реалізації проекту (з (місяць / рік) - до (місяць / рік))	2020 рік			
10. Обсяг фінансування проекту, тис. грн	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Разом
	0	0	400,0	400,0
11. Джерела фінансування проекту	Державний, місцеві бюджети, інші джерела, не заборонені законодавством.			
12. Учасники реалізації проекту та їх функції	Агенція регіонального розвитку Чернігівської області, Департамент агропромислового розвитку, екології та природних ресурсів облдержадміністрації, ОТГ, профільні асоціації.			

1. Назва програми і проекту регіонального розвитку	2.20. Створення «Прозорих офісів»			
2. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку (ДСРР) та відповідної стратегії розвитку регіону (СРР), якому відповідає проект	ДСРР: Створення належних матеріальних, фінансових та організаційних умов для зміцнення економічної бази розвитку територіальних громад. Забезпечення доступності та якості публічних послуг. СРР: 2.2.2. Розвиток інфраструктури підтримки підприємництва			
3. Мета та завдання проекту	Створення «Прозорих офісів» сприятиме покращенню бізнес середовища та дозволить МСП отримувати якісні та своєчасні послуги для забезпечення ефективної господарської діяльності.			
4. Територія, на яку проект матиме вплив	Чернігівська область, міста обласного значення, ОТГ			
5. Кількість населення, на яке поширюватиметься проект	Населення області			
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проект	Умови надання адміністративних послуг не завжди відповідають вимогам та потребам бізнесу, тому існує необхідність покращення організаційних засад надання послуг в одному сучасному приміщенні.			
7. Очікувані кількісні та якісні результати від реалізації проекту, інновації проекту	• Покращено якість та стандарти надання адміністративних послуг. • Розширено переліки послуг, які можуть надаватися адміністраторами ЦНАПів за принципом «єдиного вікна». • Збільшення кількості зареєстрованих суб'єктів МСП.			
8. Основні заходи проекту	• Створення «Прозорого офісу» та його матеріально-технічне оснащення. • Популяризація та інформування підприємницького середовища щодо можливостей «Прозорого офісу».			
9. Період реалізації проекту (з (місяць / рік) - до (місяць / рік))	2019-2020 роки			
10. Обсяг фінансування проекту, тис. грн	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Разом
	0	6000,0	7000,0	13000,0
11. Джерела фінансування проекту	Державний, місцеві бюджети, інші джерела, не заборонені законодавством.			
12. Учасники реалізації проекту та їх функції	Органи місцевого самоврядування, надавачі адміністративних послуг.			

1. Назва програми і проекту регіонального розвитку	2.21. Створення Школи малого та середнього підприємництва			
2. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку (ДСРР) та відповідної стратегії розвитку регіону (СРР), якому відповідає проект	ДСРР: Підвищення рівня обізнаності населення з питань організації та провадження підприємницької діяльності. СРР: 2.2.3. Ресурсне та інформаційне забезпечення.			

3. Мета та завдання проекту	Підвищити спроможність діючих та потенційних підприємців до ефективного ведення господарської діяльності через вдосконалення їх знань та навичок до ведення бізнесу.			
4. Територія, на яку проект матиме вплив	Чернігівська область, міста обласного значення, ОТГ			
5. Кількість населення, на яке поширюватиметься проект	Суб'єкти підприємницької діяльності та особи, що бажають розпочати власну справу			
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проект	Недостатній рівень знань та практичних навичок до ведення бізнесу, що обумовлює проблеми під час здійснення господарської діяльності.			
7. Очікувані кількісні та якісні результати від реалізації проекту, інновації проекту	- Створено школи МСП. - Щонайменше 50 підприємців пройдуть навчання в новоствореній школі (щорічно). - Буде підвищено спроможність до ведення бізнесу мінімум 50 підприємців (щорічно). - Кількість відвідувачів школи МСП, які бажають розпочати власну справу.			
8. Основні заходи проекту	- Вивчення досвіду функціонування аналогічних шкіл в інших містах України. - Розробка технічного завдання щодо створення школи (із залученням міжнародних експертів). - Створення школи малого та середнього підприємництва: - оренда приміщення; - технічне оснащення приміщення; - кадрове забезпечення. - Відбір викладачів та складання програми навчання. - Забезпечення функціонування школи малого та середнього підприємництва, в тому числі інформування підприємців міста про можливості школи надавати якісні послуги. - Оцінка ефективності функціонування школи малого та середнього підприємництва.			
9. Період реалізації проекту (з (місяць / рік) - до (місяць / рік))	2020 рік			
10. Обсяг фінансування проекту, тис. грн	2018 рік 0,0	2019 рік 0,0	2020 рік 5586,0	Разом 5586,0
11. Джерела фінансування проекту	Державний, місцеві бюджети, інші джерела, не заборонені законодавством.			
12. Учасники реалізації проекту та їх функції	Органи місцевого самоврядування, ВНЗ, ПТНЗ, Агенція регіонального розвитку Чернігівської області, Державна організація "Регіональний фонд підтримки підприємництва по Чернігівській області", суб'єкти малого і середнього підприємництва			

1. Назва програми і проекту регіонального розвитку	2.22. Створення хабу соціального партнерства та підприємництва, як елемента інфраструктури підтримки та розвитку молодіжної сфери
2. Номер і назва завдання	ДСРР: розвиток соціального партнерства та соціальної

з Державної стратегії регіонального розвитку (ДСРР) та відповідної стратегії розвитку регіону (СРР), якому відповідає проект	відповідальності усіх суб'єктів у регіонах у контексті забезпечення інтелектуального потенціалу та нагромадження людського капіталу. Підвищення обізнаності населення з питань організації та провадження підприємницької діяльності. СРР: 2.2.2. Розвиток інфраструктури підтримки підприємництва.
3. Мета та завдання проекту	Створення на базі комунальної установи «Чернігівський обласний молодіжний центр» Чернігівської обласної ради хабу соціального партнерства та підприємництва – платформи для організації інноваційного та підприємницького підходу до вирішення соціальних проблем Чернігівської області та підвищення ділової активності в регіоні, у тому числі молоді.
4. Територія, на яку проект матиме вплив	Чернігівська область
5. Кількість населення, на яке поширюватиметься проект	Жителі Чернігівської області віком від 14 до 35 років.
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проект	Молодь – це динамічна частина суспільства, яка має високий підприємницький потенціал, новаторське та економічне мислення, а також високу техніко-технологічну культуру. Саме молодь здатна генерувати нові ідеї, максимально ефективно брати участь в економічному житті свого регіону та країни, швидко сприймаючи все нове та не боячись ризикувати й брати на себе відповідальність. Чернігівська область недостатньо забезпечена об'єктами інфраструктури підтримки підприємництва, де молодь регіону може отримати знання та підтримку з питань соціального підприємництва та підприємництва загалом. Створюючи умови для зародження, розробки та реалізації підприємницьких ідей молоді, можна забезпечити вирішення проблем молодіжного безробіття чи розвитку наукових відкриттів. У свою чергу, ініціативна молодь, отримавши підтримку, зможе реалізувати свій підприємницький та дослідницький потенціал, а також знаходити можливості вирішення соціальних проблем, впроваджуючи філософію нових цінностей.
7. Очікувані кількісні та якісні результати від реалізації проекту, інновації проекту	• Приведено технічний стан будівлі у відповідність до діючих архітектурних, будівельних та інших норм і стандартів. • Забезпечено функціонування хабу соціального партнерства і підприємництва та конгрес-холу, який відповідатиме вимогам організації міжнародних конгресів, виставок, презентацій. • Створено платформу з пошуку можливостей для стартапів соціального підприємництва та коворкінгу. • Створено банк соціальних ідей. • Організовано інноваційний та підприємницький підхід до вирішення соціальних проблем. • Кількість проведених сесій, навчань та консультацій щодо здійснення господарської діяльності, юридичного, бухгалтерського, адміністративного супроводу суб'єктів

	підприємництва, у тому числі соціального. • Кількість залучених суб'єктів соціально-орієнтованого бізнесу до вирішення соціальних проблем у суспільстві. • Кількість проведених іміджевих заходів для регіонального та міжнародного рівня.			
8. Основні заходи проекту	• Виготовлення ПКД. • Проведення ремонтних робіт, орієнтованих на створення хабу соціального партнерства та підприємництва. • Проведення енергоаудиту та утеплення будівлі • Облаштування приміщень коворкінгу та конференц-зон.			
9. Період реалізації проекту (з (місяць / рік) - до (місяць / рік))	2019 рік			
10. Обсяг фінансування проекту, тис. грн	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Разом
	0	9000,0	0	9000,0
11. Джерела фінансування проекту	Державний бюджет, обласний бюджет, інші джерела, не заборонені законодавством.			
12. Учасники реалізації проекту та їх функції	Комунальна установа «Чернігівський обласний молодіжний центр» Чернігівської обласної ради, Департамент сім'ї, молоді та спорту Чернігівської облдержадміністрації, Департамент економічного розвитку обласної державної адміністрації.			

Технічні завдання Напряму 2.С. Розвиток туризму

1. Назва програми і проекту регіонального розвитку	2.23. Створення туристичних продуктів для окремих цільових груп
2. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку (ДСРР) та відповідної стратегії розвитку регіону (СРР), якому відповідає проект	ДССР: Створення якісного туристичного продукту на основі раціонального використання туристичних ресурсів, визначення зон пріоритетного розвитку туризму шляхом туристичного районування регіонів. Формування позитивного іміджу регіонів у сфері туризму на зовнішньому та внутрішньому туристичному ринку. СРР: 2.3.1. Туристична промоція області та просування туристичних брендів
3. Мета та завдання проекту	Формування на території області конкурентоспроможного туристичного продукту, здатного максимально задовольнити потреби внутрішнього і міжнародного (в'їзного) туризму
4. Територія, на яку проект матиме вплив	Чернігівська область
5. Кількість населення, на яке поширюватиметься проект	Населення Чернігівської області, туристи з інших регіонів України та іноземні туристи з близького та далекого зарубіжжя.
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проект	На сьогодні є попит на окремі види туризму (культурно-пізнавальний, екологічний, сільський, лікувально-оздоровчий, релігійний, пригодницький). Однак існує проблема недостатнього інформаційного забезпечення про туристичні можливості області. Потрібна добре організована мережа для реклами та розвитку цих тематичних туристичних маршрутів і задоволення існуючого туристичного попиту.

7. Очікувані кількісні та якісні результати від реалізації проекту, інновації проекту	• Створення якісного національного туристичного продукту, здатного максимально задовольнити потреби населення. • Підвищення туристичного іміджу області. • Просування регіонального туристичного продукту. • Створення передумов для залучення інвестицій. • Відновлення і розвиток матеріально-технічної бази туризму. • Розвиток малого та середнього бізнесу. • Створення нових робочих місць, зростання добробуту та зайнятості населення. • Збільшення надходжень до місцевого бюджету. • Створення належних умов для розвитку туристичної сфери та суміжних галузей економіки. • Стимулювання в'їзного та внутрішнього туризму.								
8. Основні заходи проекту	• Встановлення додаткових вказівників європейського зразка до найбільш популярних туристично-екскурсійних об'єктів області, розміщення банерів з інформацією про туристичні об'єкти. • Поширення інформації щодо туристичної привабливості області (розміщення інформації на офіційних веб-сайтах державних установ, місцевих та всеукраїнських засобів масової інформації, створення електронних путівників та буклетів, розсилка їх до туристичних агентств через мережу Інтернет). • Розробка та просування нових туристичних маршрутів. • Виготовлення сувенірної продукції. • Виготовлення рекламної продукції (путівників, буклетів, рекламних листівок тощо). • Організація та проведення щорічного Міжнародного туристичного форуму «Чернігівщина туристична». • Надання інформаційної підтримки товаровиробникам, які мають намір виготовити продукцію, що містить інформацію туристичного змісту. • Залучення потенційних інвесторів до розвитку туристичної галузі. • Участь у інвестиційних форумах. • Обмін досвідом у напрямку розвитку туризму між представниками різних регіонів України та інших країн.								
9. Період реалізації проекту (з (місяць / рік) - до (місяць / рік))	2018 – 2020 роки								
10. Орієнтовний обсяг фінансування проекту, тис. грн	<table><tr><th>2018 рік</th><th>2019 рік</th><th>2020 рік</th><th>Разом</th></tr><tr><td>450,0</td><td>470,0</td><td>500,0</td><td>1420,0</td></tr></table>	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Разом	450,0	470,0	500,0	1420,0
2018 рік	2019 рік	2020 рік	Разом						
450,0	470,0	500,0	1420,0						
11. Джерела фінансування проекту	Місцеві бюджети, інвестори, інші джерела, не заборонені законодавством								
12. Учасники реалізації проекту та їх функції	Чернігівська облдержадміністрація, райдержадміністрації, Комунальний заклад «Організаційно-методичний центр контролю та техногляду закладів культури і туризму» Чернігівської обласної ради, громадські організації								

1. Назва програми і проекту регіонального розвитку	2.24. Популяризація сільського зеленого туризму
2. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку (ДСРР) та відповідної стратегії розвитку регіону (СРР), якому відповідає проект	ДСРР: Розвиток зеленого туризму в сільській місцевості. Стимулювання зайнятості населення в сільській місцевості поза сферою сільськогосподарського виробництва, включаючи розвиток аграрного бізнесу, сільського туризму, народних ремесел і промислів, підприємств сфери послуг, збору та переробки дикорослих ягід і грибів, лікарської сировини тощо. СРР: 2.3.3. Розвиток активних видів туризму, сільського зеленого туризму та туризму вихідного дня.
3. Мета та завдання проекту	Розвиток туризму, підвищення рівня самозайнятості сільського населення. Створення позитивного іміджу області загалом та окремих туристичних територій для інвесторів. Виявлення інвестиційно привабливих об'єктів для розвитку зеленого туризму.
4. Територія, на яку проект матиме вплив	Сільська місцевість Чернігівської області
5. Кількість населення, на яке поширюватиметься проект	Більше 350 тис. осіб
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проект	Проект спрямований на вирішення проблеми зайнятості сільського населення та збереження українського села. Передбачає популяризацію потенціалу сільського зеленого туризму області для залучення більшої чисельності внутрішніх та в'їзних туристів, а також диверсифікації економіки регіону.
7. Очікувані кількісні та якісні результати від реалізації проекту, інновації проекту	• Підготовка якісних матеріалів для популяризації потенціалу сільського зеленого туризму, як альтернативи закордонним подорожам. • Забезпечення популяризації сільського зеленого туризму серед сільських жителів як джерела додаткового або основного прибутку та збільшення кількості садиб. • Створення умов для розвитку підприємництва та самозайнятості у сфері зеленого туризму. • Збільшення кількості туристичних поїздок в межах області. • Зменшення відтоку сільської молоді в місто. • Відродження народних промислів та історико-культурної спадщини села.
8. Основні заходи проекту	• Розробка і поширення тематичних інформаційних матеріалів. • Надання консультаційних послуг власникам сільських садиб, які планують або вже займаються сільським зеленим туризмом. • Організація та проведення виїзних семінарів в районах області. • Створення електронного реєстру туристичних об'єктів історичного, етнографічного, культурного і рекреаційного значення, з включенням даних відповідних надавачів послуг. • Оновлення реєстру інвестиційних пропозицій у сфері зеленого туризму.

9. Період реалізації проекту (з (місяць / рік) - до (місяць / рік))	2018 – 2020 роки			
10. Орієнтовний обсяг фінансування проекту, тис. грн	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Разом
	45,0	50,5	52,0	147,5
11. Джерела фінансування проекту	Місцеві бюджети, інші джерела, не заборонені законодавством			
12. Учасники реалізації проекту та їх функції	Чернігівська облдержадміністрація, райдержадміністрація, Комунальний заклад «Організаційно-методичний центр контролю та техногляду закладів культури і туризму» Чернігівської обласної ради, громадські організації			
13. Інша інформація щодо проекту (за потреби)				

Технічні завдання до Програми 3 РОЗВИТОК СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

Технічні завдання Напрямку 3.А. Розвиток високопродуктивного агропромислового комплексу

1. Назва програми і проекту регіонального розвитку	3.1. Оптимізація спеціалізації сільського господарства з метою підвищення ефективності аграрного сектора та раціонального використання земельних ресурсів
2. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку (ДСРР) та відповідної стратегії розвитку регіону (СРР), якому відповідає проект	ДСРР: Раціоналізація структури сільськогосподарського виробництва для зростання його доданої вартості. СРР: 3.1.1. Раціоналізація структури сільськогосподарського виробництва з метою зростання його доданої вартості
3. Мета та завдання проекту	Оптимізувати структуру сільського господарства районів області з урахуванням особливостей їх агрокліматичних і ґрунтових ресурсів; визначити найбільш доцільні галузі і види діяльності для розвитку у різних типах сільських районів; забезпечити дотримання норм чинного законодавства щодо використання та збереження земельних ресурсів
4. Територія, на яку проект матиме вплив	Сільські території Чернігівської області
5. Кількість населення, на яке поширюватиметься проект	Сільське населення Чернігівської області (близько 350 тис. осіб)
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проект	Деградація громадського сектора сільського господарства, економічна криза 90-х років ХХ ст., дія ринкових чинників зумовили деформацію оптимальних зон вирощування різних сільськогосподарських культур, посилили структурні диспропорції у розвитку головних сфер сільського господарства. Держава фактично самоусунулася від контролю за дотриманням сівозмін та раціонального використання земельних ресурсів. Визначення оптимальної виробничої спеціалізації для кожного із районів області, яка ґрунтується на врахуванні місцевих агрокліматичних, земельних і трудових ресурсів, сприятиме підвищенню ефективності аграрного виробництва, розширенню сфери зайнятості сільського населення, збільшенню доходів місцевих громад.

7. Очікувані кількісні та якісні результати від реалізації проекту, інновації проекту	• Оптимальна виробнича спеціалізація сільського господарства для кожного із районів області. • Додатковий економічний ефект за рахунок зростання продуктивності сільськогосподарського виробництва. • Система раціонального землекористування, яка забезпечить від деградації земельні ресурси. • Зростання зайнятості сільських мешканців і розширення ринку праці у сільській місцевості.			
8. Основні заходи проекту	• Аналіз існуючої структури сільського господарства у розрізі адміністративних районів. • Оцінка структури посівних площ і форм землекористування щодо їх відповідності місцевим агрокліматичним і ґрунтовим ресурсам. • Аналіз існуючих сівозмін у розрізі колективних господарств для їх оптимізації. • Визначення оптимальної для кожного із районів спеціалізації сільського господарства та найбільш доцільних видів аграрного виробництва. • Розробка пропозицій щодо диверсифікації сільської економіки за рахунок розвитку позааграрних видів діяльності та переробних підприємств.			
9. Період реалізації проекту (з (місяць / рік) - до (місяць / рік))	2018 – 2020 роки			
10. Орієнтовний обсяг фінансування проекту, тис. грн	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Разом
	200,0	200,0	200,0	600,0
11. Джерела фінансування проекту	Обласний бюджет, місцеві бюджети адміністративних районів області, кошти міжнародної технічної допомоги, спеціальні державні фонди, інші джерела, не заборонені законодавством			
12. Учасники реалізації проекту та їх функції	Чернігівська обласна державна адміністрація, Департамент агропромислового розвитку обласної державної адміністрації, Головне управління Держгеокадастру в області, районні державні адміністрації, органи місцевого самоврядування			

1. Назва програми і проекту регіонального розвитку	3.2. Сприяння розвитку підприємств, зосереджених на виробництві тваринницької продукції
2. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку (ДСРР) та відповідної стратегії розвитку регіону (СРР), якому відповідає проект	ДСРР: Раціоналізація структури сільськогосподарського виробництва для зростання його доданої вартості. СРР: 3.1.1. Раціоналізація структури сільськогосподарського виробництва з метою зростання його доданої вартості.
3. Мета та завдання проекту	• Забезпечення конкурентоспроможності малих та середніх виробників сільськогосподарської продукції області. • Покращення продуктивності та конкурентоспроможності продукції тваринництва. • Забезпечення високоякісною сировиною переробної промисловості Чернігівської області.
4. Територія, на яку проект	Сільські території Чернігівської області

матиме вплив				
5. Кількість населення, на яке поширюватиметься проект	Сільське населення Чернігівської області			
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проект	У більшості сільськогосподарських підприємств не має розробленої ефективної системи стратегічного управління, а існує лише орієнтація на розмиті цілі. Рівень стратегічного управління знаходиться на низькому рівні. У сучасних умовах його можна назвати задовільним, оскільки він забезпечує виживання господарств, проте, для подальшого розвитку аграрного сектору та його розширеного відтворення, керівництву підприємств необхідно головну увагу зосередити саме на стратегічному управлінні, в першу чергу розвитку галузі тваринництва			
7. Очікувані кількісні та якісні результати від реалізації проекту, інновації проекту	- Збільшення ефективності виробництва продукції рослинництва і тваринництва. - Забезпечення постачальницьких, виробничих, організаційних, технологічних інвестиційних та збутових потреб виробників і переробників сільськогосподарської продукції.			
8. Основні заходи проекту	- Дослідження рівня спроможності сільськогосподарських підприємств у здійсненні стратегічного управління своєї діяльності. - Розроблення технічного завдання для потенційних тренерів та консультантів, конкурсний відбір організації провайдера послуг. - Підготовка та проведення 4 тренінгів на рік (40-50 учасників кожен). - Постійне надання технічної допомоги сільгосппідприємствам.			
9. Період реалізації проекту (з (місяць / рік) - до (місяць / рік))	2018 – 2020 роки			
10. Обсяг фінансування проекту, тис. грн	2018 рік 200,0	2019 рік 200,0	2020 рік 200,0	Разом 600,0
11. Джерела фінансування проекту	Приватні підприємства, проекти та програми МТД, інші джерела, не заборонені законодавством			
12. Учасники реалізації проекту та їх функції	Сільськогосподарські дорадчі служби, кооперативи та фермерські асоціації за участю спеціалізованих надавачів послуг, Департамент агропромислового розвитку обласної державної адміністрації, вищі навчальні заклади області			

1. Назва програми і проекту регіонального розвитку	3.3. Підтримка технічного переоснащення малих, середніх агровиробників та їх об'єднань, що працюють на території Чернігівської області
2. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку (ДСРР) та відповідної стратегії розвитку регіону (СРР), якому відповідає проект	ДСРР: Надання державної підтримки для підвищення рівня облаштування сільської місцевості як сфери життя, діяльності та побуту селян, розмежування заходів підтримки сільського господарства і сільської місцевості. Диверсифікація сільськогосподарського виробництва, розвиток альтернативних видів економічної діяльності у сільській місцевості. Забезпечення розвитку лізингових операцій для

	технічного переоснащення основних фондів підприємств. Створення рівних умов для підтримки сільськогосподарських виробників незалежно від їх виду, типу, розміру, форми власності та господарювання. СРР: 3.1.2. Технологічне переоснащення діючих та створення високотехнологічних нових підприємств з виробництва та переробки сільгосппродукції
3. Мета та завдання проекту	Підвищення рівня продуктивності в сільськогосподарській, переробній та харчовій галузях, економія паливно-енергетичних ресурсів, створення нових робочих місць через оновлення та забезпечення підприємств агропромислового комплексу області сільськогосподарською технікою та виробничим обладнанням
4. Територія, на яку проект матиме вплив	Чернігівська область
5. Кількість населення, на яке поширюватиметься проект	Населення Чернігівської області
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проект	Рівень щорічного оновлення сільськогосподарської техніки аграріями області через обмеженість фінансових ресурсів становить в межах 20% до потреби. Це призводить до порушень строків (а в окремих випадках до зриву) виконання технологічних операцій та якості їх здійснення, що в свою чергу спричиняє втрати частини обсягів сільгосппродукції, погіршення її якості з відповідними економічними наслідками. З метою покращання технічного забезпечення господарств сільськогосподарською технікою, проведення збирання врожаю у стислі агротехнічні терміни, зменшення втрат при обмолоті зернових культур, підвищення продуктивності тваринницької галузі, збільшення валового виробництва сільськогосподарської продукції та оновлення виробничого обладнання є необхідність фінансової допомоги з державного та обласного бюджетів шляхом здешевлення відсотків по залучених кредитах. Придбання сільськогосподарської техніки та обладнання із залученням бюджетних коштів є найбільш привабливою для сільгосптоваровиробників, реально сприятиме оновленню їх машинно-тракторного парку, значно покращить ситуацію із технічним забезпеченням та відповідно виробничим обладнанням, а також стимулюватиме розвиток господарств.
7. Очікувані кількісні та якісні результати від реалізації проекту, інновації проекту	• Підвищення рівня технічного оснащення сільськогосподарських виробників та харчопереробних підприємств. • Скорочення термінів збирання сільгоспкультур. • Зменшення втрат врожаю. • Підвищення продуктивності тваринницької галузі. • Зменшення собівартості продукції за рахунок введення у виробництво нової високопродуктивної техніки, впровадження нових технологій. • Створення нових робочих місць.

8. Основні заходи проекту	• Забезпечення постійного моніторингу стану технічного забезпечення суб'єктів господарювання агропромислового комплексу області. • Здійснення інформування товаровиробників області про наявну сільськогосподарську техніку та обладнання, яке виробляється в Україні. • Здешевлення кредитів, що використані для придбання сільськогосподарської техніки та обладнання виробленої або зібраної на підприємствах України. • Придбання техніки на умовах державного фінансового лізингу			
9. Період реалізації проекту (з (місяць / рік) - до (місяць / рік))	2018 – 2020 роки			
10. Орієнтовний обсяг фінансування проекту, тис. грн	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Разом
	15000,0	15000,0	15000,0	45000,0
11. Джерела фінансування проекту	Державний бюджет та інші джерела, не заборонені законодавством			
12. Учасники реалізації проекту та їх функції	Суб'єкти виробничої діяльності в агропромисловому комплексі області усіх форм власності, Департамент агропромислового розвитку обласної державної адміністрації			

1. Назва програми і проекту регіонального розвитку	3.4. Підтримка розвитку виробництва екологічно чистих продуктів харчування та органічного землеробства в Чернігівській області
2. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку (ДСРР) та відповідної стратегії розвитку регіону (СРР), якому відповідає проект	ДСРР: Створення рівних умов для підтримки сільськогосподарських виробників незалежно від їх виду, типу, розміру, форми власності та господарювання. Диверсифікація сільськогосподарського виробництва, розвиток альтернативних видів економічної діяльності у сільській місцевості. СРР: 3.1.3. Розвиток виробництва екологічно чистих продуктів харчування та органічного землеробства
3. Мета та завдання проекту	Сприяння розвитку екологічного та органічного виробництв в Чернігівській області
4. Територія, на яку проект матиме вплив	Чернігівська область
5. Кількість населення, на яке поширюватиметься проект	Населення Чернігівської області
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проект	Розвиток органічного виробництва є досить актуальним на сьогодні через низку явних екологічних, економічних та соціальних переваг, що притаманні цій сфері діяльності. Інтенсифікація сільського господарства, яка останнім часом відбувається в усьому світі, має негативний вплив не лише на навколишнє середовище, але і виснажує природні ресурси, без яких ведення агровиробництва неможливе. Тому органічне сільське господарство має екологічні переваги, сприяє скороченню викидів вуглекислого газу, закису азоту й метану, які сприяють глобальному потеплінню. Органічне сільське господарство має високий потенціал для забезпечення життєдіяльності сільського населення і

	пожвавлення роботи дрібних фермерських господарств. Разом зі зростанням органічного сектора зростатиме і працевлаштування місцевого населення, оскільки органічне землеробство менш механізоване і потребує, як правило, більше ручної праці. Як результат, органічне виробництво може стати ефективним інструментом збереження традиційних знань ведення господарства у кожному регіоні, а також зменшення міграції сільського населення до мегаполісів.			
7. Очікувані кількісні та якісні результати від реалізації проекту, інновації проекту	- Збільшення частки органічної продукції у загальному обсязі валової продукції сільського господарства області. - Забезпечення населення продуктами харчування, що безпечні для здоров'я.			
8. Основні заходи проекту	- Фінансова підтримка органічного виробництва в Чернігівській області шляхом компенсації витрат на підтвердження відповідності виробництва органічної продукції (сировини). - Запровадження екологічних методів ведення сільського господарства та виробництва екологічно чистого продовольства. - Проведення для сільгоспвиробників семінарів, навчань з питань виробництва екологічно чистих продуктів та органічного землеробства.			
9. Період реалізації проекту (з (місяць / рік) - до (місяць / рік))	2018 – 2020 роки			
10. Орієнтовний обсяг фінансування проекту, тис. грн	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Разом
	400,0	430,0	480,0	1310,0
11. Джерела фінансування проекту	Державний, місцеві бюджети, проекти та програми міжнародної технічної допомоги, інвестиційні кошти та інші джерела, не заборонені законодавством.			
12. Учасники реалізації проекту та їх функції	Департамент агропромислового розвитку обласної державної адміністрації, фізичні та юридичні особи, які здійснюють або розпочали діяльність з виробництва органічної продукції (сировини) і зареєстровані як юридичні особи або фізичні особи - підприємці на території Чернігівської області			

Технічні завдання Напрямку 3.В. Підвищення стандартів життя та рівня зайнятості в сільській місцевості

1. Назва програми і проекту регіонального розвитку	3.5. Розвиток системи консультативних (дорадчих) служб
2. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку (ДСРР) та відповідної стратегії розвитку регіону (СРР), якому відповідає проект	ДСРР: Надання державної підтримки для підвищення рівня облаштування сільської місцевості як сфери життя, діяльності та побуту селян, розмежування заходів підтримки сільського господарства і сільської місцевості. Створення рівних умов для підтримки сільськогосподарських виробників незалежно від їх виду, типу, розміру, форми власності та господарювання. Створення умов для соціального розвитку села, стійкої мотивації до соціальної відповідальності бізнесу в аграрному секторі, суміжних секторах виробництва і

	сфері послуг. СРР: 3.2.1. Розвиток сучасних форм кооперації в аграрному секторі.			
3. Мета та завдання проекту	Покращення продуктивності та конкурентоспроможності продукції аграрного сектору. Допомога малим та середнім сільгоспвиробникам (кооперативам, які об'єднують в першу чергу індивідуальні домогосподарства, комунальним підприємствам).			
4. Територія, на яку проект матиме вплив	Сільські території Чернігівської області			
5. Кількість населення, на яке поширюватиметься проект	Сільське населення Чернігівської області			
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проект	На сучасному ринку конкурентоспроможність підприємців значною мірою залежить від їх знань та навичок. Саме тому успішні компанії приділяють значну увагу розвитку компетенцій своїх працівників. Для того, щоб підвищити продуктивність та збільшити дохід, регіональні виробники сільськогосподарської продукції потребують спеціальних технічних навичок та навчання менеджменту, окрім інших послуг щодо агропромислового розвитку. Розбудова спроможності та технічна допомога за ринковими умовами є часто недоступною для малих та середніх товаровиробників через недостатність часу, технічні та фінансові проблеми. Навчальний план має базуватися на виявлених потребах сектору та містити питання, актуальні для сільськогосподарських виробників. Залежно від виявлених потреб, мають бути створені тренінгові модулі за певними темами: створення кооперативів, асоціацій виробників, пошук нових технологій та сільськогосподарських продуктів, які мають ринки збуту. Окрім навчальних потреб, також мають бути враховані вимоги щодо технічної допомоги, надання консультацій з реєстрації, отримання дозволів, подання запитів на фінансування.			
7. Очікувані кількісні та якісні результати від реалізації проекту, інновації проекту	Підвищення рівня знань та навичок кадрів малих та середніх сільгосптоваровиробників			
8. Основні заходи проекту	- Підготовка та здійснення аналізу потреб у навчанні/послугах малих та середніх товаровиробників (розробка методології, дослідження, аналіз, звіт). - Розробка навчального плану. - Проведення процедури вибору надавачів послуг. - Підготовка та проведення рекламних заходів, спрямованих на підвищення зацікавленості малих та середніх товаровиробників взяти участь у тренінгах. - Організація тренінгів / надання послуг, оцінювання та підготовка звіту.			
9. Період реалізації проекту (з (місяць / рік) - до (місяць / рік))	2018 – 2020 роки			
10. Орієнтовний обсяг фінансування проекту, тис. грн	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Разом
	500,0	500,0	500,0	1500,0
11. Джерела фінансування	Державний бюджет, місцеві бюджети, МТД та інші			

проекту	джерела, не заборонені законодавством
12. Учасники реалізації проекту та їх функції	Департамент агропромислового розвитку облдержадміністрації, сільські дорадчі центри, фермерські кооперативи та асоціації із залученням спеціалізованих надавачів послуг

1. Назва програми і проекту регіонального розвитку	3.6. Створення та підтримка розвитку різноспеціалізованих сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів
2. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку (ДСРР) та відповідної стратегії розвитку регіону (СРР), якому відповідає проект	ДСРР: Створення рівних умов для підтримки сільськогосподарських виробників незалежно від їх виду, типу, розміру, форми власності та господарювання. Створення умов для соціального розвитку села, стійкої мотивації до соціальної відповідальності бізнесу в аграрному секторі, суміжних секторах виробництва і сфері послуг. Диверсифікація сільськогосподарського виробництва, розвиток альтернативних видів економічної діяльності у сільській місцевості. Підвищення рівня благоустрою та комунального обслуговування сільських населених пунктів. СРР: 3.2.1. Розвиток сучасних форм кооперації в аграрному секторі
3. Мета та завдання проекту	- Створення умов для перероблення та збуту сільськогосподарської продукції, розбудови виробничої та соціальної інфраструктури у сільській місцевості. - Збільшення обсягів виробництва сільськогосподарської продукції. - Створення нових робочих місць. - Підвищення рівня доходів сільського населення.
4. Територія, на яку проект матиме вплив	Чернігівська область
5. Кількість населення, на яке поширюватиметься проект	До 20 тис. особистих селянських господарств, сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проект	Сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи, як правило, є кооперативами «одного села», мають слабку матеріальну та фінансову базу, що викликає певні сумніви у їх здатності до швидкого саморозвитку. Досвід розвитку СОКів свідчить, що однією з причин, яка перешкоджає їх створенню, є те, що на початку діяльності у них не вистачає коштів на покриття витрат із створення та адміністрування. Закупівля обладнання для кооперативів дозволить швидшими темпами пройти процес становлення та перейти до сталого розвитку.
7. Очікувані кількісні та якісні результати від реалізації проекту, інновації проекту	- Створення різноспеціалізованих (молочних, з обробітку ґрунту, заготівельних, м'ясних, багатофункціональних) базових сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів. - Підвищення соціально-економічного розвитку сільської місцевості області шляхом створення нових робочих місць.

	- Збільшення доходів, оптимізація витрат сільського населення, зростання надходження до місцевих бюджетів. - Розбудова інфраструктури сіл.								
8. Основні заходи проекту	- Навчання шляхом проведення семінарів та тренінгів для підвищення поінформованості сільського населення про переваги сільськогосподарської кооперації та заохочення до об'єднання в сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи. - Визначення учасників заходу, які братимуть участь у впровадженні проекту. - Проведення дорадчо-консультативної роботи з членами відібраних кооперативів. - Надання фінансової підтримки кооперативам для створення матеріально-технічної бази. - Вивчення, узагальнення, розповсюдження позитивного досвіду.								
9. Період реалізації проекту (з (місяць / рік) - до (місяць / рік))	2018 – 2020 роки								
10. Орієнтовний обсяг фінансування проекту, тис. грн	<table><tr><td>2018 рік</td><td>2019 рік</td><td>2020 рік</td><td>Разом</td></tr><tr><td>1000,0</td><td>1000,0</td><td>1000,0</td><td>3000,0</td></tr></table>	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Разом	1000,0	1000,0	1000,0	3000,0
2018 рік	2019 рік	2020 рік	Разом						
1000,0	1000,0	1000,0	3000,0						
11. Джерела фінансування проекту	Державний, місцеві бюджети, кошти сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів, міжнародних донорських організацій та інших джерел, не заборонених законодавством								
12. Учасники реалізації проекту та їх функції	Департамент агропромислового розвитку облдержадміністрації, сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи, органи місцевого самоврядування								

1. Назва програми і проекту регіонального розвитку	3.7. Підтримка розвитку особистих селянських господарств, ферм сімейного типу, що спеціалізуються на вирощуванні плодово-ягідної продукції, овочів, продукції тваринного походження
2. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку (ДСРР) та відповідної стратегії розвитку регіону (СРР), якому відповідає проект	ДСРР: Створення рівних умов для підтримки сільськогосподарських виробників незалежно від їх виду, типу, розміру, форми власності та господарювання. Диверсифікація сільськогосподарського виробництва, розвиток альтернативних видів економічної діяльності у сільській місцевості. Стимулювання зайнятості населення в сільській місцевості поза сферою сільськогосподарського виробництва, включаючи розвиток аграрного бізнесу, сільського туризму, народних ремесел і промислів, підприємств сфери послуг, збору та переробки дикорослих ягід і грибів, лікарської сировини тощо. СРР: 3.2.2. Сприяння самозайнятості та підтримка розвитку неаграрних видів бізнесу у сільській місцевості
3. Мета та завдання проекту	Організація самозайнятості сільського населення. Покращення соціально-економічного середовища сільських територій.
4. Територія, на яку проект матиме вплив	Сільські населені пункти Чернігівської області

5. Кількість населення, на яке поширюватиметься проект	Особисті селянські господарства Чернігівської області, сімейні фермерські господарства			
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проект	Дрібні агровиробники виробляють 40% валової сільськогосподарської продукції області. Проте більшість з них не мають відповідних знань, навичок роботи в ринкових умовах, не володіють сучасними технологіями та мають низький рівень технічного оснащення. Метою проекту є надання допомоги у адаптації дрібних сільськогосподарських товаровиробників до сучасних умов господарювання, сприяння самозайнятості сільського населення, підвищення якості сільськогосподарської продукції при одночасному збільшенні її асортименту і кількості для задоволення попиту населення Чернігівської області.			
7. Очікувані кількісні та якісні результати від реалізації проекту, інновації проекту	• Підвищення рівня зайнятості населення. • Підвищення рівня продуктивності праці особистих селянських господарств, ферм сімейного типу. • Збільшення кількості особистих селянських господарств, ферм сімейного типу. • Збільшення доходів особистих селянських господарств, ферм сімейного типу. • Забезпечення додаткових надходжень до місцевих бюджетів від підприємницької діяльності населення.			
8. Основні заходи проекту	• Фінансова підтримка з обласного бюджету на безповоротній основі для часткового відшкодування вартості закупівлі установок індивідуального доїння особистим селянським господарствам, в яких утримується 4 корови і більше. • Підтримка сільських багатодітних сімей, в яких виховується 5 і більше дітей шляхом закупівлі та передачі їм нетелей за рахунок обласного бюджету. • Проведення дорадчо-консультативної роботи з сільським населенням. • Проведення навчальних демонстраційних показів на базі успішно діючих суб'єктів для передачі досвіду іншим громадам. • Підтримка, координація діяльності та реклама результатів.			
9. Період реалізації проекту (з (місяць / рік) - до (місяць / рік))	2018 – 2020 роки			
10. Орієнтовний обсяг фінансування проекту, тис. грн	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Разом
	2666,0	2666,0	2666,0	7998,0
11. Джерела фінансування проекту	Проекти та програми МТД та інші джерела, не заборонені законодавством			
12. Учасники реалізації проекту та їх функції	Особисті селянські господарства, сімейні ферми, громадські організації, Департамент агропромислового розвитку обласної державної адміністрації			

6. Система моніторингу та оцінки результативності виконання Плану заходів з реалізації у 2018–2020 роках Стратегії сталого розвитку Чернігівської області на період до 2020 року

Моніторинг та оцінка результативності виконання Стратегії сталого розвитку Чернігівської області на період до 2020 року та Плану заходів з її реалізації у 2018–2020 роках проводиться обласною державною адміністрацією відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 11.11.2015 № 932 «Про затвердження Порядку розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених регіональних стратегій і планів заходів» та наказу Мінрегіону від 31.03.2016 № 79 «Про затвердження Методики розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації».

Проведення моніторингу і оцінки результативності реалізації регіональної стратегії та Плану заходів здійснюється обласною державною адміністрацією на основі звітів відповідальних за виконання технічних завдань на проекти регіонального розвитку, визначених Планом заходів.

Проведення моніторингу і оцінки результативності реалізації регіональних стратегій та планів заходів включає:

- підготовку щокварталу звіту про результати реалізації технічних завдань на проекти регіонального розвитку, визначених планом заходів, за відповідний період;
- підготовку щороку підсумкового звіту про результати проведення моніторингу виконання плану заходів за відповідний період.

Підсумковий звіт складається на основі даних оперативних звітів та порівняння фактичних значень індикаторів (показників) оцінки результативності виконання планів заходів з їх прогнозованим значенням. Звіт з оцінки результативності складається на основі даних звіту про результати моніторингу і передбачає оцінку досягнення цілей регіональних стратегій розвитку шляхом порівняння фактичних значень індикаторів (показників) оцінки результативності виконання плану заходів з їх прогнозованим значенням у відповідному періоді.

Результати моніторингу та оцінки результативності підлягають оприлюдненню на офіційному веб-сайті обласної державної адміністрації.

Звіти про результати моніторингу та оцінки результативності реалізації плану заходів з реалізації регіональної стратегії подаються обласною державною адміністрацією на затвердження обласній раді в установленому порядку.

Затверджені звіти про результати моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації подаються обласною державною адміністрацією Мінрегіону України.

7. Індикатори (показники) результативності виконання Плану заходів з реалізації у 2018–2020 роках Стратегії сталого розвитку області на період до 2020 року

Назва індикатора (показника)	Одиниця виміру	2016 р., факт	2017 р., очікув.	Прогноз		
				2018 р.	2019 р.	2020 р.
Програма 1. Розвиток людського потенціалу						
Напрямок 1.А. Комплексний розвиток територіальних громад						
Щільність автомобільних доріг загального користування з твердим покриттям	км доріг на 1 тис. км ² території	226,68	226,68	226,68	226,68	226,68
Щільність автомобільних доріг загального користування з твердим покриттям державного та місцевого значення вищої категорії (I та II категорії)	км доріг на 1 тис. км ² території	9,92	9,92	9,92	9,92	10,3
Обсяг прийнятого в експлуатацію житла	тис. м ²	106,0	131,8	133,5	140,7	154,6
Прийняття в експлуатацію об'єктів соціальної сфери:						
- загальноосвітні навчальні заклади	уч. місць	-	520	-	480	108
- дошкільні заклади	місць	119	55	220	280	-
- лікарні	ліжок	-	-	79	-	-
- амбулаторно-поліклінічні заклади	відвідувань за зміну	186	30	20	20	20
Рівень обладнання загальної площі житлового фонду водопроводом:						
- у міській місцевості	%	62,3	66,5	68,5	69,1	69,5
- у сільській місцевості	%	17,6	18,1	18,7	19,5	21,0
Рівень безробіття населення віком 15-70 років за методологією Міжнародної організації праці	% до економічно активного населення	11,3	11,2	10,9	10,2	9,9
Середньомісячна номінальна заробітна плата штатних працівників	грн	4002	5100	5970	6950	8100
Темп зростання (зменшення) середньомісячної номінальної заробітної плати штатних працівників	%	121,4	127,4	117,1	116,4	116,5
Наявний дохід у розрахунку на одну особу	грн	30348,0*	32655,0	34614,0	36691,0	39626,0
Напрямок 1.В. Захист і збереження територій						
Питома вага утилізованих відходів до загальної кількості утворених відходів	%	16,2*	17,0	19,0	21,0	23,0
Обсяги викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря:						
- стаціонарними джерелами	тис. тонн	41,0*	40,0	39,0	38,0	37,0
Площа земель природно-заповідного фонду	тис. га	260,727	260,729	260,731	260,733	260,735
Питома вага фактичної площі природно-заповідного фонду до площі адміністративно-територіальної одиниці	%	7,81	7,81	7,81	7,81	7,82

Назва індикатора (показника)	Одиниця виміру	2016 р., факт	2017 р., очікув.	Прогноз		
				2018 р.	2019 р.	2020 р.
Напрямок 1.С. Створення умов для формування здорового населення та підтримка сімейних цінностей						
Рівень смертності на 1 тис. населення	‰	18,5	18,3	18,1	17,9	17,6
Очікувана тривалість життя при народженні	років	70,3	70,3	70,4	70,4	70,5
Забезпеченість населення лікарями усіх спеціальностей на 10 тис. населення на кінець року (без врахування санітарних лікарів)	осіб	35,3	35,8	35,9	36,1	36,3
Кількість у учнів у дитячо-юнацьких спортивних школах	осіб	15745	15800	15850	15900	16000
Питома вага дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, охоплених сімейними формами виховання до загальної чисельності дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування	%	92,0	92,5	93,0	94,0	95,0
Напрямок 1.D. Забезпечення умов для отримання якісної освіти						
Охоплення дітей віком від 3-х до 6-ти (7) років дошкільною освітою у дошкільних навчальних закладах	%	93,9	94,0	94,1	94,2	94,3
- міська місцевість	%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
- сільська місцевість	%	78,6	78,8	79,0	79,2	79,4
Напрямок 1.E. Розвиток культурного і духовного середовища, забезпечення патріотичного виховання населення						
Кількість клубних закладів різних форм підпорядкування	одиниць	767	762	762	759	759
- з них у сільській місцевості	одиниць	705	700	700	698	698
Кількість бібліотечних закладів різних форм підпорядкування	одиниць	725	706	701	700	700
- з них у сільській місцевості	одиниць	619	600	595	595	595
Кількість музеїв (включаючи національні заповідники)	одиниць	36	36	36	36	36
Кількість учнів у спеціалізованих мистецьких навчальних закладах (дитячі музичні, художні школи, школи мистецтв, хореографічні школи)	осіб	7817	8000	8100	8200	8315
Програма 2. Підвищення конкурентоспроможності області та забезпечення стійкого економічного зростання						
Напрямок 2.A. Підвищення рівня інвестиційної привабливості та інноваційної спроможності						
ВРП (у фактичних цінах) у розрахунку на одну особу	грн	41164,5*	47751,0	52968,0	57780,0	62241,0
Обсяг капітальних інвестицій	млн грн	4979,1**	5500	5800	6130	6500
Обсяг капітальних інвестицій у розрахунку на одну особу	грн	4779,3**	5347,6	5698,0	6084,4	6517,6
Загальний обсяг прямих іноземних інвестицій	млн дол США	240,9	248	255	263	270
Обсяг прямих іноземних інвестицій у розрахунку на одну особу	дол. США	233,7	241,1	250,5	261,0	270,7
Обсяг експорту товарів	млн дол.	426,8	445,0	467,3	500,0	550,0

Назва індикатора (показника)	Одиниця виміру	2016 р., факт	2017 р., очікув.	Прогноз		
				2018 р.	2019 р.	2020 р.
	США					
Структура експорту товарів:						
- продовольчі товари	%	55,0	56,0	55,5	55,0	54,0
- непродовольчі товари	%	45,0	44,0	44,5	45,0	46,0
Експорт товарів у розрахунку на одну особу	дол. США	410,7	432,7	459,1	496,3	551,5
Обсяг економії енергоресурсів	тис. т ум. палива	30,5	31,5	32,5	33,4	35,0
Обладнання багатоквартирних будинків приладами обліку та регуляторами температури:						
холодної води	%	26,3	27,0	28,5	30,0	35,0
гарячої води	%	23,7	24,0	26,5	30,0	35,6
теплової енергії	%	62,4	78,0	85,0	95,0	100,0
Обсяг реалізованої промислової продукції	млн грн	22975,1	22998,4	24048,0	25460,0	26800,0
Індекс промислового виробництва	%	106,0	101,2	101,3	101,8	102,2
Напрямок 2.В. Стимулювання розвитку малого і середнього підприємництва						
Кількість малих підприємств у розрахунку на 10 тис. наявного населення	од.	55*	56	57	58	60
Кількість середніх підприємств у розрахунку на 10 тис. наявного населення	од.	3*	3	3	4	4
Питома вага надходжень від діяльності суб'єктів малого підприємництва (юридичних і фізичних осіб) в загальних надходженнях до місцевого бюджету	%	24,3	24,5	24,7	25,0	25,3
Питома вага надходжень від діяльності суб'єктів середнього підприємництва в загальних надходженнях до місцевого бюджету	%	24,5	24,6	24,8	25,2	25,6
Напрямок 2.С. Розвиток туризму						
Кількість готелів та аналогічних засобів розміщування	одиниць	48	49	50	50	50
Кількість відвідувачів музейних закладів та національних заповідників	тис. осіб	859	880	900	920	950
Кількість садіб зеленого туризму	одиниць	35	36	37	37	38
Програма 3. Розвиток сільських територій						
Напрямок 3.А. Розвиток високопродуктивного агропромислового комплексу						
Обсяг валової продукції сільського господарства у цінах 2010 року	млн грн	10357,2	10595,4	10807,0	11023,0	11243,0
Темп росту (зниження) валової продукції сільського господарства	%	104,4	102,0	102,0	102,0	102,0
Структура сільгоспвиробництва:						
- питома вага рослинництва у загальному обсязі сільгоспвиробництва	%	79,2	79,6	80,0	80,3	80,6
- питома вага тваринництва у загальному обсязі сільгоспвиробництва	%	20,8	20,4	20,0	19,7	19,4

Назва індикатора (показника)	Одиниця виміру	2016 р., факт	2017 р., очікув.	Прогноз		
				2018 р.	2019 р.	2020 р.
Обсяг валової продукції сільського господарства на одну особу	грн	9861	1030	1062	1094	1127
Ефективність сільгоспвиробництва (обсяг валової продукції сільського господарства у розрахунку на 100 га сільгоспугідь)	тис. грн	583,6	597,1	609,0	621,1	633,5
<i>Напрямок 3.В. Підвищення стандартів життя та рівня зайнятості в сільській місцевості</i>						
Середньомісячна номінальна заробітна плата у сільському господарстві	грн	4144,0	5176,0	6160,0	7080,0	8140,0

* очікуване

** за підсумками квартальної звітності

**В.о. голови обласної державної
адміністрації**

Ю. СВИРИДЕНКО